

WERKBOEK VAN
BERT

Bert Moormann

Voor Gerjanne, Hannah, Sarah en Verah ♥

Werkboek van Bert

Bert Moormann

Titel	Werkboek van Bert
Auteur	Bert Moormann
Tekstredactie	Annemiek Boezeman, Druktemakers
Omslag	Erik Schoonbeek, Afterwave
Drukwerk	De Boekdrukker, Amsterdam

© 2020, Bert Moormann

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of auteur.

Inhoudsopgave

<i>Het voorwoord door Gerjanne</i>	<i>9</i>
<i>Voorwoord van Bert</i>	<i>10</i>
<i>Bert maakt kennis met zichzelf</i>	<i>12</i>
Ik ben geen aanklager	13
Baas zijn, ben je niet zomaar de baas	16
Tiny tranen	18
Ben Tiggelaar en Ringo Star op fietse	21
Ik ben een gespleten persoonlijkheid en dat is goed voor de wereld!	24
Maak werk van je loopbaan!	26
<i>Hoe Bert Corona beleeft</i>	<i>30</i>
Een leeg kantoor	31
Een leeg kantoor II	33
Een leeg kantoor III	35
Een leeg kantoor IV	37
Een leeg kantoor V	39
De vijf euro baan.....	41
K#tcorona!	43
Rutte vindt dekking steunmaatregelen	46

<i>Bert vindt zichzelf een stadsmens maar houdt van het platteland.....</i>	48
Over mijn liefde voor de muziek en het platteland.....	49
Eigen varkens stinken niet	51
Biggen scoren	53
<i>Bert vindt het werk van woningcorporaties waardevol</i>	56
Waardevol werk	57
Johan is weer thuis	59
Vuile gordijnen	62
Emmen en Smitsveen samen aan het werk!	64
Startmotor ligt stil.....	67
De accountant bouwt af.....	69
‘De woningcorporatie heeft letterlijk de sleutel in handen’	71
Geef de gele hesjes in je organisatie de ruimte!	74
Zorgvastgoed: Een kernactiviteit van corporaties.....	76
Regels of realiteit.....	81
Zuid Drenthe @FabCity.....	83
Ijzervrij.....	85
Doe nou eens normaal zeg!.....	87
Loslaten of in de steek laten*?	90
Vonken in de systeemwereld én vonken in de leefwereld!.....	94
Op verjaardag	98
Meer bouwen en sneller verduurzamen door te stoppen met huisuitzettingen.....	100
Verevening in de corporatiesector: ‘Beter een goede buur dan een verre vriend’	103

<i>Bert denkt om</i>	106
De weekendkranten en het gelijk van de gele hesjes.....	107
Wat managers kunnen leren van FC Emmen trainer Dick Lukkien	109
Noaberschap revisited	112
Wonen en werken in de polder	116
Meer toezicht leidt tot oorlog	118
Never waste a good crisis.....	121
Help! Onze ijsberg smelt!	123
<i>Bert heeft een mening over de zorg</i>	125
Suikerziekte en doorligwonden maken de zorg goedkoper....	126
Over mij, zonder mij is tegen mij.....	129
De zorg anders? Hoe dan?	132
Klare wijn.....	137
Nieuwe wijn in nieuwe zakken	139
Als je doet wat je deed krijg je niet wat je kreeg!	144

Het voorwoord door Gerjanne

Ik dacht dat mijn taak beperkt was tot het aanmoedigen. Bert een duwtje geven, zodat de verhalen die ik zo waardevol vind, niet alleen vluchtig op het wereldwijde web vertoeven, maar letterlijk tastbaar kunnen zijn. De verhalen die voor Bert zo belangrijk zijn, die mij en vele anderen vaak raken, die onze kinderen Hannah, Sarah en Verah niet altijd aanspreken, omdat ze nog te jong zijn... Maar nu, nu schrijf ik zomaar een voorwoord. Voor die mooie verhalen die hier nu bij elkaar zijn. En wat ben ik er ongelooflijk trots op. Het lijkt wel of ik de verhalen zelf heb geschreven. En eigenlijk voelen ze ook een beetje van mij.

Niet dat ik me maar enigszins met de inhoud heb bemoeid. Maar deze verhalen geven aan wie Bert is, waar Bert voor staat, hoe Bert waar is gekomen. En die reis hebben we samen afgelegd. Daarom zijn zijn verhalen ook een beetje van mij.

Dat dit boek bestaat uit een verzameling columns is geen toeval. Zoek je op wat de kenmerken zijn van een column, dan springen voor mij de volgende woorden er uit: persoonlijk, informeren, amuseren, schrijven met het doel de lezer emotioneel te raken. Voeg daarbij dat het ongeduld Bert (nog!) niet brengt tot essays, en voor je ligt een prachtige verzameling van columns, die je niet zal vervelen. Met liefde en gedrevenheid geschreven; dat lees je, dat voel je; Bert, dit ben JIJ.

Gerjanne Hilgen

Voorwoord van Bert

‘Je moet je niet zo druk maken, dat is slecht voor je hart’, zei de dokter. ‘Dat ben ik niet met je eens’, sprak ik hem tegen. ‘Ik heb mijn hart verpand aan het wonen, werken, leren en zorgen in het noordoostelijk deel van ons land. Als daar iets gebeurt, waarvan ik denk dat het schadelijk is voor dit mooie stukje Nederland, dan is het hart mijn kompas. Dan wijst mijn hart me naar de keukentafel. Dan wordt de laptop opengeklapt en moet er geschreven worden. Mijn hoofd kan mijn hart dan met geen mogelijkheid op andere gedachten brengen’, vulde ik aan.

In de hoop dat mijn gepruts aan de keukentafel mensen inspireert om mooie dingen te doen voor de regio. Dat ik ze op andere gedachten kan brengen. Dat ik kan laten zien dat het speelveld veel groter is dan ze denken waardoor er veel meer kansen of oplossingen zijn dan ze ooit hadden durven dromen. En wat mooi om te merken dat mijn hart mijn hoofd de energie geeft om woorden te geven aan deze hartstochtelijke liefde voor deze zaak.

Nog niet zo heel lang geleden vond ik het spannend om een e-mail aan meer dan drie mensen te sturen. Bang dat lezers spelfouten zouden ontdekken, bang dat mijn kijk op de zaak onderuit zou worden gehaald.

Door het delen van ideeën via m’n blogs kwam ik erachter dat er meer mensen zijn die anders denken. Ik hoor dat er meer mensen worstelen met de manier waarop ons land is georganiseerd. Dat er meer mensen zijn die inzien dat de huidige systemen en structuren hun beste jaren hebben gehad. Dat het anders moet maar dat dit niet betekent dat het ingewikkelder of duurder hoeft te worden. Juist niet. Deze mensen geloven, net als ik, niet alleen in groeimodellen. Deze mensen vinden dat het best een tandje minder mag. Maar deze mensen vinden vooral dat de menselijke maat terug moet komen. Dat de institutionele belangen ondergeschikt zijn.

Nu ben ik als ‘andersdenker’ al m’n hele leven gewend dat ik niet altijd serieus word genomen. Als kind had ik daar last van. Het tastte m’n zelfvertrouwen aan, ik twijfelde vaak aan mezelf. Ik werd thuis als eigenwijs neergezet omdat ik toen al het debat opzocht in plaats van me te schikken in de status quo.

Gelukkig kom ik altijd mensen tegen die mij het vertrouwen durven te geven. Van deze mensen ontvang ik de liefde. Aan deze mensen heb ik mijn mooie loopbaan te danken. Dat geeft vertrouwen voor de toekomst!

Door alsmaar in die achteruitkijkspiegel te blijven kijken kom je niet verder in het leven. Aan de bak dus. Mouwen opstropen en in gesprek met familie, collega's, inwoners, medewerkers, ambtenaren en met de politiek om de wereld naar een nieuwe realiteit te brengen. Dat is hard werken. Veel op je bek gaan. Vaak met de nek worden aangekeken. Maar ik beschouw het als mijn levensmissie.

Vaak krijg ik te horen; 'Maak nou eens concreet wat je bedoelt. We snappen het niet. Wat jij voorstelt kan toch helemaal niet?' Ik heb geleerd dat ik op zo'n moment vol aan de bak moet om mensen mee te krijgen in mijn droom. Dan ga ik in gesprek, faciliteer ik, coach ik, ruim ik obstakels op, steek ik m'n nek uit, toon ik lef, toon ik ondernemerschap, zoek ik de grenzen van de wet op. Maar altijd met de menselijke maat in het vizier. Doen wat nodig is voor een mooiere en betere wereld voor iedereen.

En daarom zijn jullie nog lang niet van me af!

**Verscheen als blog onder de titel: Het was weer eens zo'n week*

Bert maakt kennis met zichzelf

Ik ben geen aanklager

Ik ben wel eens een aanklager genoemd. Snap ik wel. Maar ik wil eigenlijk helemaal geen aanklager zijn. Ik zal proberen uit te leggen waarom.

Vroeger was ik een dom jongetje dat niet mee kon komen op school. Die altijd naar buiten zat te staren. Te dromen. Die elk jaar met de hakken de sloot over ging naar het volgende schooljaar. Die afwijkende ideeën had. Domme ideeën, dacht ik.

Ik had gelukkig wel veel vrienden. Goede vrienden van allerlei pluimage. Dochters van ouders met een uitkering, zonen van succesvolle ondernemers. In mijn tijd en in mijn dorp, was het vooral de muziek die verbond. Je was een 'heavy', een 'piratenzendermuziek liefhebber', een 'disco', een 'new wave' of een homo. Ik respecteerte ze allemaal en ging met iedereen om. Mijn muzieksmaak ontwikkelde zich in de buurt van disco tot new wave met af en toe uitstapjes naar de heavy hardrock. Maar dan wel van het geciviliseerde soort, niet van het 'afgebeten kippenkoppen genre'.

Ik las veel. Veel kranten, het liefst elke dag en 's weekends meerdere. Ik las tijdschriften, boeken. Meestal van buitenlandse komaf. In het Engels of in het Duits. Alles om maar te begrijpen hoe de echte wereld in elkaar stak. Niet de wereld uit de schoolboeken. Nee, de wereld van mensen die dingen hadden bereikt. Ik las me het licht uit de ogen.

Ik las biografieën van ondernemers. Over Jack Welch van General Electric, over Larry Ellison van Oracle, over Dieter Zetsche van Daimler en over Ferdinand Piëch van Volkswagen. Maar ook over de Fentener van Vlissingens, over Eckhardt Wintzen en over Albert Heijn. Allemaal mannen van het grootkapitaal realiseer ik me nu ik dit schrijf. Toch wat bijgeleerd de laatste jaren...

Hier zat natuurlijk een enorme prestatiedrang achter. Ik kreeg te vaak te horen dat ik het niet goed deed. Ik vond mezelf dom. Ik moest beter m'n best doen. En dat deed ik. Maar wel op mijn eigen manier.

Ik wil geen aanklager zijn. Ik wil ook niet pretenderen dat ik de wijsheid in pacht heb. Ik snap van de meeste dingen geen snars. Ondanks al die boeken en - inmiddels - diploma's aan de muur. Of misschien snap ik er dankszij al die

boeken en diploma's wel geen snars van. Want die biografieën van al die succesvolle ondernemers hadden twee dingen gemeen.

Een: Ze waren succesvol maar hun recept was uniek. Niet te kopiëren. En, zonder uitzondering namen ze geen genoegen met het gemiddelde. Ze namen geen genoegen met een slap aftreksel. Ze hadden de overtuiging dat een auto, een database of een supermarkt veel meer kon betekenen voor hun afnemers dan tot dan toe gebeurde. Dat het beter kon. Ze wisten ook niet hoe, maar vonden zelf werkenderwijs uit dat het kon. Hun succes zei dus niets over afkomst of opleiding!

En twee: Als ze hun eigen unieke recept volgden, realiseerden ze daardoor financieel rendement. In die volgorde. Van klantwaarde naar aandeelhouderswaarde. Met oog voor het talent in de organisatie en met respect voor de aarde. Zo wil ik werken en leven!

Ik wil geen aanklager zijn. Ik wil mensen laten zien dat het speelveld groter is dan ze denken. Dat je grenzen en wetten niet te letterlijk moet nemen. Een wet, een beleidsstuk, een regel, het zijn onbewerkte foto's. De kleur en de expressie ontstaan tijdens het fijnslijpen in de echte wereld. Daarom is de geest van de wet zoveel belangrijker dan de letter. De letter is de onbewerkte foto. De geest is de bewerkte foto. Die hang je aan de muur. Die plaats je in de krant. Die post je op je profiel als weergave van de werkelijkheid.

Ik wil geen aanklager zijn. Ik wil deuren openen. Ik wil luikjes openzetten. Ik wil grenzen laten vervagen. Je leest veel over inspireren tegenwoordig. Ik vind mezelf geen inspirator. Dat bepaal je immers niet zelf. Dat bepaalt de ontvanger van de boodschap.

Ik wil geen aanklager zijn maar hoop wel dat mijn lezers aan het denken worden gezet over het vergroten van de waarde voor de mensen waarvoor ze werken. En dan bedoel ik niet de bazen, maar de 'klanten'. In de zorg, het onderwijs, het wonen en in het bedrijfsleven.

Ik wil geen aanklager zijn maar mijn droom is dat jullie keihard aan het werk gaan om gaten in onze maatschappij te dichten. Gelijke kansen voor iedereen met en zonder diploma's. Ongeacht afkomst, talent of beperking.

Want ik ben ervan overtuigd dat we alleen dan een betere wereld voor onszelf en onze kinderen krijgen!

Baas zijn, ben je niet zomaar de baas

Het zat er al vroeg in bij Bertje. De baas spelen. Al vanaf de prille kinderjaren was duidelijk dat ik het graag voor het zeggen had. Af en toe merkte ik hoe makkelijk ik de leiding mocht nemen. Even vaak merkte ik dat dit niet lukte. Dat er anderen waren met dezelfde drijfveren. Dat botste dan. Een strijd om macht ontstond met felle discussies.

Die strijd ging niet over de inhoud of over de bedoeling. Die strijd ging uitsluitend om de macht. En daarom dropen vriendinnetjes en vriendjes af. Die hadden geen trek in strijd. Die wilden graag spelen. En dat gingen ze dan maar doen. De vechtende baasjes alleen achterlatend.

Daar sta je dan met je armoedige argumenten en verbale vaardigheden. Lekker druk met jezelf. Geen meter opgeschoten. Lekker druk met het repareren van de vriendschappen. Balen van het gemiste plezier dat de anderen wel hadden beleefd. Ze hadden mij niet nodig gehad. Dat raakte me.

De baas wist alles, kon alles en bepaalde alles. Om baas te worden moest je keihard werken om dit waar te maken. Dit vond ik en deed ik lange tijd. Uiteindelijk werd ik de baas. Maar niet omdat ik alles wist, alles kon of alles wilde bepalen.

Ik werd de baas in eerste instantie omdat mensen mij vertrouwden. Ik werd baas omdat mijn intenties klopten bij de opgave van de organisatie. Ik werd de baas omdat ik ideeën had waar het naar toe moest. Ik werd de baas omdat ik het avontuur aan wilde gaan samen met de mensen in de organisatie. Ik werd de baas omdat ik durfde te zeggen dat ik het ook allemaal niet wist.

Het ging goed met de organisatie. We kregen goede beoordelingen van mensen waarvoor we er zijn. Medewerkers waren tevreden. De systeemwereld met accountants, financiers en toezichhouders was tevreden.

Opeens is het crisis. Dan denk je opnieuw na over je rol als baas. Oude patronen melden zich vol vuur bij je reptielenbrein. De actiestand wordt geactiveerd. We zijn in gevaar. Energie gaat stromen. Er moet iets gebeuren. Dat wordt toch van de baas verwacht?

Maar anderen waren al lang begonnen. Medewerkers die feilloos aanvoelden dat ze nu in actie moesten komen. Een crisisteam. Als bazen mochten we besluiten. Niet te veel met de inhoud bemoeien alstublieft. En dat gaat goed. Medewerkers zijn tevreden. De systeemwereld met accountants, financiers en toezichthouders is tevreden.

En wat zegt mijn gevoel? Onbevredigd door het ontbreken van de directe relatie tussen het resultaat en mijn inzet. Schaamte. Dat je gewoon krijgt doorbetaald als baas terwijl er medewerkers opstaan die de boel organiseren. Ontheemd omdat richting geven en ideeën nu even niet gevraagd zijn. Onbestemd. Wat voeg ik nog toe? Wat doe ik hier nog?

Tot het besef komt. Kijk nou eens wat er gebeurt beste baas. Er gebeurt precies wat nodig is! Ongevraagd doen mensen de goede dingen. Dit is het resultaat als je er bent wanneer het nodig is. Dat mensen ruimte ervaren om hun werk te doen. Dat mensen het vertrouwen voelen om te bewegen. Dat je als baas doet wat een baas hoort te doen.

En dat is soms... niets.

Tiny tranen

Jan Zwiers neemt afscheid als wethouder van de gemeente Coevorden. Na zes jaar stopt hij ermee om een volgende stap buiten z'n comfortzone te zetten. Jan's politieke carrière leest als een jongensboek. In een verkiezingsjaar een partij oprichten die vervolgens als grootste uit de bus komt is een huzarenstukje. Om vervolgens vier jaar later nog groter te worden is helemaal bizar. En dit terwijl er in de gemeente hard is ingegrepen omdat het geld op was.

De inwoners begrepen het. Nu, zes jaar later, is Coevorden een van de gezondste gemeenten van Drenthe en een voorbeeld voor anderen op vele gebieden. Denk aan zaken als participatie van inwoners, het terugdringen van winkelleegstand en het versterken van de regionale economie.

In z'n afscheidsrede typeerde burgemeester Bert Bouwmeester Jan als een 'zakelijk gevoelsmens'. Volgens mij het beste compliment dat je kunt krijgen. En om te bewijzen dat de burgemeester geen onzin sprak, brak Jan in z'n eigen speech. Uiteraard op het moment dat hij zijn vrouw en zijn twee zonen bedankte. Hij bedankte ze voor de offers die het gezin had gebracht om de gemeente Coevorden en de regio Zuidoost Drenthe te versterken. Een zware brok in de keel, dikke tranen in z'n ogen. Prachtig, precies zoals Jan is.

Hoewel Jan en ik samen al eens constateerden dat onze persoonlijkheden veel overeenkomsten vertonen, sta ik qua prestaties en lef bij hem in de schaduw. We zijn allebei 'zakelijke gevoelsmensen'.

Ook ik kende een week met zowel zakelijke als privé gevoelens, of liever emoties. Eerst maar eens het persoonlijke. Woensdag reed ik gehaast terug uit Den Haag om op tijd te kunnen zijn voor het school-handbaltoernooi van onze Verah. Ze stond op doel, had flink getraind de afgelopen maanden. Ze had er zin in maar vond het ook spannend. Vijf minuten te laat liep ik de tribune op. Ik schoot al vol toen ik haar geconcentreerd zag spelen. Ik liep naar een deel van de tribune waar niemand zat. Verah hield een bal tegen. De toeschouwers applaudisseerden voor haar. Daar stond ik dan als trotse vader. Een zware brok in de keel, dikke tranen in m'n ogen.

Ook zakelijk was het raak de afgelopen week. We trokken de stekker uit een project met tiny houses.

Een project waar we drie jaar lang hard aan gewerkt hebben. Een spannend project omdat het nieuw is voor ons en voor de omgeving. Er zouden mensen komen te wonen die weer op eigen benen komen te staan en mensen die gewoon anders en kleiner willen wonen. De huizen zouden gebouwd worden door een sociale onderneming in Noord-Limburg.

We trokken de stekker eruit omdat deze gemeente spelregels uit het verleden hanteerde. Op deze manier zou er een afschuwelijk project ontstaan dat weliswaar paste in het jaren '70 stramien van de wijk maar volledig afbreuk doet aan de woonvorm en aan de schitterende locatie. We trokken de stekker eruit omdat deze gemeente bang was voor bezwaren van omwonenden. Deze gemeente zag het niet zitten om dit avontuur samen met ons aan te gaan.

's Avonds na het eten zei m'n vrouw; 'Wat ben je stil, wat is er aan de hand?' 'Ik weet het niet', antwoordde ik. 'Ik weet niet wat ik voel. Boosheid, teleurstelling of frustratie. Waarschijnlijk alle drie tegelijk', vulde ik aan. 'Geef me een dag, dan kan ik er misschien woorden aan geven.'

Wat een confrontatie. Een zakelijk gevoelsmens die vastloopt in de wereld van kille regels, koude bureaucratie, conservatisme en een gemis aan lef. Op zo'n moment twijfel ik hardop aan mezelf. Ben ik wel geschikt als bestuurder als emoties de ratio overstemmen?

Maakt niet uit. Ik kan het alleen maar doen zoals ik het doe. En als dat niet past dan ben ik op de verkeerde plek op het verkeerde moment.

Jan Zwijs is het bewijs dat authentieke bestuurders ver kunnen komen. Authentieke bestuurders kunnen de verkiezingen winnen en vervolgens, geloofwaardig, vervelende besluiten nemen. Authentieke bestuurders behouden het vertrouwen omdat ze 'voorleven' waar ze in geloven. Authentieke bestuurders worden beoordeeld op hun intenties en hun daden in plaats van op hun carrière.

Beste bestuurders in het grijze of blauwe pak. Zullen we het pochet in de bovenzak van het colbert inruilen voor een zakdoek? Dat we af en toe laten

zien dat we geraakt worden door ons werk? Dit scheelt een hoop negatieve energie en leidt tot mooie prestaties.

Jan Zwiers heeft bewezen dat het werkt.

Ben Tiggelaar en Ringo Star op fietse

Jullie zien het goed. Mijn blogs worden persoonlijker. Dit durf ik eindelijk. Het zijn de reacties die mij stimuleren. Het zijn de reacties die mij dichterbij mezelf brengen. Ik durf jullie zelfs aan te spreken in een blog. Dank daarvoor!

Vaak zijn het reacties als; 'wat moeten we veel van jou', 'je blogs staan vol van de normen en waarden', 'wat een onrust'. Maar ook; 'wat een mooie visie', 'wat een kwetsbaarheid' en 'mag ik eens een kop koffie met je drinken'. En de mooiste, die het vaakst voorkomt: 'Leuke blog. Ken je onze mooie producten of diensten? Koop ze alsjeblieft!'

Dinsdag hoorde ik Ben Tiggelaar spreken op de voorjaarslezing van het 'Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid (IVN)'. Ben is gedragswetenschapper en vooral bekend vanwege seminars als 'MBA in een dag' en z'n wekelijkse column in de NRC.

Ben sprak onder andere over het gedrag van z'n kinderen. Bijvoorbeeld dat het altijd een chaos in de schuur was omdat niemand z'n fiets netjes wegzette. Tot het moment dat Ben vakken op de vloer maakte met ducttape. Vakken die aangeven waar je je fiets neer moet zetten. Iedereen hield zich aan deze nieuwe structuur. Weg chaos.

Ik kreeg de kriebels. Trok meteen parallellen met de wijze waarop onze maatschappij van onderwijs tot zorg is georganiseerd. Alles keurig in vakjes geordend waar niemand buiten durft te komen. Hallo chaos.

Zo werkt dat in mijn hoofd.

Een dag later bedacht ik me hoe dat in mijn gezin zou werken. Ik dacht aan één van mijn dochters en schoot in de lach. Ik zag voor me hoe ze haar fiets overdwers over de vakken zou plaatsen. En hoe ze mij enthousiast naar de schuur zou halen om trots te vertellen wat ze had gedaan. Dat ze de vakken ziet als een zebrapad. En dat de fiets Ringo Star verbeeldt die als voetganger het zebrapad oversteeft. Net als op de bekende lp-hoes van de Beatles die ze onlangs leerde kennen.

Zo werkt dat in onze hoofden.

Het is nu bijna vijftien jaar geleden dat mijn vrouw, Gerjanne, opkeek uit een van de kwaliteitsweekbladen gericht op vrouwen. 'Wat ik nu lees gaat over jou', sprak ze.

Ze las een interview over een dame van veertig die haar leven lang onbegrepen was. Die een goed stel hersens had maar slecht presteerde op school. Die altijd leuk werk had maar zich al snel verveelde. Die doodmoed werd van gesprekken over koetjes en kalfjes. Die tijdens het delen van haar visie glazig werd aangekeken door de toehoorders omdat ze tien stappen over leek te slaan in haar verhaal. Die maar niet begreep waarom ze mensen zo lastig meekreeg in haar droom. Die graag ergens bij wilde horen maar zich op weinig plaatsen thuis voelde. Die relaties legde tussen dingen die ogenschijnlijk niets met elkaar te maken hadden. En die de lat hoog legde en veel te streng voor zichzelf was.

Deze kenmerken passen bij hoogbegaafde mensen. Hoogbegaafdheid heeft veel voordelen maar evenveel nadelen. Je kunt deze mensen het best inzetten op plekken waar creativiteit, snel handelen en het oplossen van ingewikkelde situaties gewenst is. Deze eigenschappen komen mij goed van pas.

Eenzaamheid is een veelvoorkomend nadeel. Gevoed door ontkenning, 'er niet mogen zijn' en 'niet gezien worden'. Het niet erkennen van de status quo past ook in dit rijtje. Of het hebben van een buitengewoon groot gevoel voor rechtvaardigheid. Maar ook niet willen begrijpen waarom bepaalde dingen lang op zich laten wachten. En ja, ik voel mij regelmatig onbegrepen en ook wel eens eenzaam.

'Dus daar komt die onrust van', hoor ik collega's al zeggen. 'Dus daar komt je aversie voor de systeemwereld vandaan', zeggen de blauwe mensen. 'Ja en heb vooral ook te doen met Gerjanne die mijn worstelingen van dichtbij meemaakt', vul ik dan aan.

Helaas versterkt het onderwijs de negatieve kanten van hoogbegaafdheid door alle kinderen naar het gemiddelde niveau te willen brengen. Goed voor kinderen die moeite hebben met leren. Funest voor kinderen die wat meer uitdaging nodig hebben. Ze raken gefrustreerd maar belangrijker nog; ze verliezen hun zelfvertrouwen omdat ze zich onbegrepen voelen en gaan onderpresteren om niet op te vallen.

Mijn schooladvies aan het eind van de basisschool? 'Doe maar LTS (kader beroeps), de ITO (praktijkschool) kan altijd nog', aldus het advies van de hoofdmeester.

Ben Tiggelaars verandertheorie is gebaseerd op 'De Ladder'. Hoe je in drie stappen succesvol kunt veranderen. Een interessant en relevant verhaal!

Ik heb al veel ladders moeten beklimmen in m'n leven. Een aantal bleek achteraf tegen de verkeerde muur te staan. Maar ik blijf klimmen, omdat ik regelmatig van een prachtig uitzicht geniet!

Ik ben een gespleten persoonlijkheid en dat is goed voor de wereld!

Het was de lieve en slimme Jeanette Croezen die mij kietelde naar aanleiding van mijn tweet om de Formule 1 in 2020 naar Assen te halen. Was dat niet te vervuilend in deze tijd? Moeten we dat wel willen in een provincie waar het zo lekker toeven is in de rust van de mooie natuur?

Ergens tussen 1995 en 1998 organiseerde ik samen met vriend Wilfred een reis naar de Formule 1 in Duitsland. Onze held Jos Verstappen reed mee. Op een fanclubdag in het Limburgse Echt hadden we al mogen karten tegen Jos. Met vriend Sieto bezocht ik een aantal DTM-races. Minstens zo spectaculair. Onze aderen waren behoorlijk gevuld met loodhoudende benzine in die dagen.

Twintig jaar later geef ik leiding aan een woningcorporatie die duurzaamheid hoog in het vaandel heeft. We zijn geen koploper maar doen aardig mee in de groep achter de top. We hebben grote ambities als het gaat om de energieprestaties van onze huizen en de organisatie.

Ook privé zijn we behoorlijk aan het verduurzamen. Zowel qua energie als in materiële zin. Ons privéwagenvak migreerde van twee dikke diesels via twee modale benzineauto's naar een hybride en een kleine benzinegestookte variant. We fietsen meer door de auto's te laten staan. Mijn auto staat zelfs niet bij ons thuis maar in de garage op het werk omdat ik 'm privé bijna niet meer gebruik. Deelauto's zouden voor ons een uitkomst zijn.

We zijn van een vrijstaand huis met een inhoud van 550m³, 1.500 m² tuin en energielabel B verhuisd naar een rijtjeshuis met energielabel A++ en een tuin van 15m². We stoken nog even met gas maar hier hopen we over een paar jaar afscheid van te nemen. Het dak ligt vol met zonnepanelen en we kunnen de slaapkamers koelen en verwarmen met 4 warmtepompen. We eten zoveel mogelijk biologisch en niet elke dag vlees. We 'ontspullen' waar je bij staat!

Ben ik een gespleten persoonlijkheid als het gaat om het verbranden van fossiele brandstoffen? Ja, eigenlijk wel. Ik ben, sinds Max Verstappen de Formule 1 weer spannend maakt door z'n ondernemende rijstijl, weer

helemaal fan van dit spektakel. Ik vind dat Assen de beste faciliteiten heeft om een Grand Prix te organiseren. En ik denk ook dat dit nieuwe energie geeft aan het collectief Drents zelfvertrouwen. Net zoals de Nedersaksische taal die, door met name Daniël Lohues en Marlene Bakker, goed op de kaart zijn gezet.

Ik kan er geen plak kaas extra van op m'n brood leggen maar het voelt verdomd goed!

Ik vind ook dat we niet te fundamentalistisch moeten zijn in het leven dat we leiden. Elke dag een stap in de goede richting is prima. We kunnen het niet betalen om ineens van het gas af te gaan. Dan staat ons leven én de economie stil. Van het gas af en alles elektrificeren betekent meer behoefte aan energiecentrales, windmolens en zonne-akkers. De ontwikkeling hiervan kost ook energie. Ook hierover zijn de meningen nog niet onverdeeld.

Wel zijn we het aan de Groningers verplicht om van het gas af te gaan. Misschien zelfs wat sneller dan de technologische ontwikkelingen toelaten. Tegelijkertijd vind ik ook dat het rijk, met veel geld en het liefst vandaag nog, moet beginnen met het versterken van de huizen in Groningen. Dit kan alleen maar als de economie geleidelijk transformeert van fossiel-gestookt naar gezondere, duurzamere, alternatieven.

Er is wat mij betreft geen weg terug. Het kan mij ook niet snel genoeg gaan. Zowel zakelijk als privé! Maar wel met gezond verstand, veel creativiteit en nuchterheid graag! En dat we ons af en toe een uitstapje gunnen naar de oude wereld moet ook kunnen. Toch?

Maak werk van je loopbaan!

Een van m'n dochters kwam thuis van school. Ze was niet al te best gestemd. Weer een onvoldoende voor een vak. Het was niet haar eerste dit schooljaar. Ik begon een gesprek over de aangetoonde relatie tussen plannen, organiseren, inspannen en resultaten. Ze raakte, terecht, geïrriteerd. Trapte ik met open ogen in de valkuil waaraan ik me bij m'n eigen vader zo stoorde. 'Het is met jou toch ook goed gekomen, pap?!', zei ze. Ze had gelijk. Het antwoord paste echter niet zo goed in de opvoedstrategie die m'n vrouw en ik hadden afgesproken.

De hoofdmeester sprak m'n ouders aan het eind van mijn basisschoolperiode serieus toe: 'We sturen die jongen naar de LTS, de ITO kan altijd nog.' Daar waren ze al bang voor. Het schooladvies waarvan ze hoopten dat ik het niet zouden krijgen.

Maar mijn dochter heeft misschien wel gelijk. Een goed verlopen schoolcarrière is geen garantie voor een succesvolle loopbaan. Een schijnbaar mislukte schoolcarrière kan wel uitmonden in een succesvolle loopbaan. En opleiding doet er dus niet toe? Natuurlijk wel, maar het is geen garantie voor succes.

Ik sloot op m'n 23e m'n schoolcarrière af met een MTS diploma. Ik bleef hangen in de biotechnologie bij het bedrijf waar ik stage had gelopen. Ze boden me een jaarcontract aan. Niet nadenken, kiezen voor het voor de hand liggende en aan het werk. Een erg leuk bedrijf! Gedurende m'n tijdelijke jaar vertrok de inkoper. Dit leek mij een mooie kans om een vast contract te scoren. Ik solliciteerde naar deze functie. Verstand van inkoop had ik niet maar dat weerhield me niet. De eigenaar van het bedrijf zag het wel zitten met me. Ik kreeg de kans en vervulde deze functie gedurende een periode van negen jaar.

Tot een bewuste maandag na de zomervakantie. Ik was drie weken op vakantie geweest waarna ik 's maandags met tegenzin weer aan het werk ging. Het viel me zo zwaar dat ik 's middags direct weer vrij nam. Ik schreef me in als werkzoekende bij alles wat bekend stond op het gebied van arbeidsbemiddeling. Ik wilde zo snel mogelijk ander werk. Geen idee wat of waar of waarom.

Het werd de IT, het domein waarin ik was opgeleid. Een wereld waar een jaar slechts drie maanden duurt. Veel te snel en vluchtig voor mij. Na drie maanden vond ik het genoeg. Het bedrijf werd overgenomen door een Amerikaans bedrijf. Ik maakte het jaar vol maar keek om me heen. Geen idee wat ik wilde.

Als de nood hoog is, is de redding nabij. Ik werd teruggevraagd door m'n eerste werkgever. Dat voelde goed. Ik was gevleid. Er was een nieuwe directeur en ik kreeg een nieuwe rol in het bedrijf. Ik had er zin in. Naïef als ik was dacht ik dat er na een jaar veel zou zijn veranderd in het bedrijf. Dit bleek niet het geval. Een tijdje later werd ik gevraagd om, samen met een aantal collega's, mede-eigenaar te worden van het bedrijf. Weer was ik gevleid. Ik stapte naar de bank om een lening af te sluiten en ruilde dit forse bedrag vervolgens om voor een minuscuul aandeel in het bedrijf. Door deze stap werd mijn verbinding met het bedrijf nog vaster en nam mijn mobiliteit af tot onder het nulpunt.

Na vijf jaar hield ik het voor gezien. Ik nam ontslag en verkocht mijn aandelen. Geen idee hoe het verder moest. Ik ging elke dag wandelen in het mooie natuurgebied 'Bargerveen' in de hoop hier antwoorden te vinden om m'n loopbaan via een bewust gekozen pad te vervolgen. Zinloze exercitie. Te veel keuze, te weinig focus. Wel lekker gewandeld.

In alle wijsheid bedacht ik me dat een carrière als zzp'er wellicht wat voor me zou zijn. Als adviseur andere ondernemers helpen met ondernemen. Geen plan, gewoon gaan. Ik verkocht een bedrijf voor iemand, schreef een strategisch plan voor een bedrijf, werkte bij een ingenieursbureau als inkoper en startte een bedrijf door met een vriend en werd mede-eigenaar. Mooie successen maar een erg eenzaam bestaan. Ook lastig te combineren met het vaderschap en de ambitie van m'n ondernemende echtgenote.

Een vriend had een loopbaanadviesbureau. Ik vond dat het tijd werd om mét een plan verder te surfen in m'n loopbaan. Ik volgde gedurende bijna een jaar een spannend traject. Leerde mezelf beter kennen en kwam er ook steeds meer achter wat me echt dreef. Als kind wilde ik altijd graag de baas spelen. Ik bleek nog steeds een bovengemiddelde interesse te hebben in deze rol. Ik was al de baas binnen m'n eigen eenmanszaak maar dit was niet helemaal wat ik zocht. Maar van 'pseudo-werkloos' naar 'ergens de baas worden', zou niet zonder tussenstappen gaan.

Een andere vriend had ooit een uitzendbureau. Hij tipte me voor een baan bij een woningcorporatie. Ik verklaarde hem voor gek. Een woningcorporatie was nog erger dan een gemeente, dacht ik. Stoffig en bureaucratisch. Het viel mee. Ja, voordat er een besluit genomen was moest wel eerst de halve organisatie meegenomen zijn. Je kwam niet weg met een een-tweetje met de baas om iets te gaan doen. Dat wende wel want de maatschappelijke meerwaarde van de corporatie vond ik een verrijking. Eindelijk kon ik op een verjaardag uitleggen wat mijn werk betekende. Ik werd niet alleen intellectueel uitgedaagd maar ontdekte ook de waarde van betekenisvol werk. Niet alleen geld verdienen maar ook het verschil maken voor mensen in een afhankelijke positie. Dit was het voor mij!

Vanaf dat moment heb ik m'n draai gevonden. Ik kreeg kansen om nieuwe dingen te doen die me uitgedaagd hielden. Maar ik was nog steeds niet de baas!

De bestuurder vertrok. Het MT zou promoveren tot driehoofdig bestuur. Mijn manager zou één van deze drie worden. Hij bedacht dat dit voor hem het moment was om iets anders te gaan doen. Er kwam een vacature voor directeur-bestuurder. Het moest een vrouw van buiten de organisatie worden. Voor mij het moment om te kiezen. Zou ik solliciteren of vertrekken? Ik besloot niet op één paard te wedden en hield beide opties open. Het leverde me mooie gesprekken op met andere maatschappelijke organisaties maar ook met de Raad van Commissarissen van m'n eigen corporatie. Ik kwam goed door de procedure en werd uiteindelijk gekozen voor de rol.

Eindelijk was ik m'n loopbaan de baas geworden. En het voelde meteen goed. Een enorme verantwoordelijkheid maar ik ontdekte ook een vorm van rust. Alsof ik op de plek was aangekomen waar ik hoorde. Nu, vijf jaar later, heb ik het nog steeds naar m'n zin. Een baan met verantwoordelijkheid, met zeggenschap in een organisatie met medewerkers die van betekenis zijn voor andere mensen. Ik wil niet anders meer.

Mijn 10 gouden regels voor een succesvolle loopbaan:

1. Sta stil waar je je bed voor uitkomt 's ochtends. Wat zijn je belangrijkste drijfveren?;
2. Maak bewuste keuzes, koers niet op de automatische piloot – een loopbaanadviseur helpt enorm;

3. Kies werkgevers waar je kansen krijgt. Vraag na hoe het met de doorstroming zit;
4. Neem de tijd om te werken aan je loopbaan. (Wat is de volgende stap, hoe kom ik daar, wie kan me helpen?);
5. Houd rekening met de privésituatie (partner, kinderen, hobby's);
6. Wees ervan bewust dat de meeste vacatures via het netwerk worden ingevuld. Deze worden niet gepubliceerd. Als er geen vacatures zijn bij de organisatie van jouw dromen wil dit niet zeggen dat er geen baankansen zijn;
7. Drink koffie met mensen die werk doen dat jou boeit;
8. Volg van tijd tot tijd een uitdagende opleiding;
9. Zet je ijdelheid en gevoeligheid voor erkenning in de diepvries. Het ego is een slecht kompas;
10. Laat je niet sturen door geld. De term 'gouden kooi' bestaat niet voor niets.

Veel succes met het uitstippelen van jouw loopbaan!

Hoe Bert Corona beleeft

Een leeg kantoor

Om 12 uur trokken Gerrit en ik de deur achter ons dicht. De vorige coronamaatregelen troffen we nog net voor het weekend. Nu, na het weekend, zijn deze alweer achterhaald. We schroeven de dienstverlening terug naar een absoluut minimum. Even wat minder aandacht voor energie-indexen, conditiemetingen en marktwaarderingen. We richten ons nu hoofdzakelijk op lekkages, verstoppingen en geplande verhuizingen.

In het weekend veel WhatsApp-verkeer. De afgelopen weken riep een crisisteam zichzelf in het leven. Geen paniek, alleen afgaan op betrouwbare bronnen en feiten. Maar ook vooruitkijken en nadenken over de stappen die gezet moeten worden. Wij als bestuurders krijgen goed onderbouwde maatregelen voorgeschoteld om te besluiten. Het wordt ons makkelijk gemaakt door het team.

Ook WhatsApp-verkeer tussen de noordelijke collega's waarmee we een appgroep vormen. Iedereen deelt de getroffen maatregelen. Zo leren we van elkaar en vinden we geen wielen opnieuw uit.

ICT-collega Marco schroeft een paar grote beeldschermen los. Deze worden door medewerkers van financiën onder de arm meegenomen naar huis. Zo kunnen ze de immense spreadsheets ook thuis in bedwang houden. Marco zegt nog toe een aantal privé-laptops aan de praat te zullen brengen.

Een soort 'post - Lehman Brothers' gevoel maakt zich van mij meester. Onwerkelijk. We nemen afscheid van elkaar zonder te weten wanneer we elkaar weer zullen zien. Via de digitale weg alweer snel in elk geval. Want zo'n crisis dwingt ons ook tot verdere innovatie. Anders werken dan we gewend zijn. De ICT gaat ons hierbij helpen.

Sinds de ijzelperiode in 2016 weten we dat we de hele operatie van Domesta vanaf onze keukentafels kunnen uitvoeren. Alleen de telefoon moesten we op kantoor opnemen. Dat hoeft nu ook niet meer. We zijn nu in feite een corporatie met één (leeg) hoofdkantoor en zo'n honderd nevenvestigingen.

Ali neemt een van haar laatste telefoontjes aan. Ze had zich een andere laatste dag voorgesteld. Ze gaat met pensioen. Op haar laatste dag maakt ze

overuren. Hoe kun je het bedenken? Een afscheid van collega's komt later wel.

Het is een bijzondere tijd. Alles wordt ineens relatief. Zeker als je kijkt wat de mensen in de zorg voor hun kiezen krijgen op dit moment. Of de mensen die hun baan kwijtraken als gevolg van deze crisis.

We stonden voor een lastig dilemma: De dienstverlening voor mensen in afhankelijke situaties doorzetten, óf een bijdrage leveren aan het voorkomen van verdere besmettingen. Wij kozen voor het laatste. Zonder twijfel!

Patiënten, kwetsbare mensen en zorgmedewerkers verdienen onze steun en medewerking. Je helpt ze het best door je te houden aan de instructies van experts en door om te zien naar mensen die ons nodig hebben! Deal?

Een leeg kantoor II

De eerste mail vandaag. Ik open 'm bij het ontbijt. Een collega. Hij en zijn partner werken beide thuis. Samen hebben ze een zoontje. Alle drie thuis dus. Slechts één werkplek, dus ze hebben een rooster gemaakt. Wie niet werkt zorgt voor zoonlief. De collega weet niet hoe het in de praktijk uitpakt. Ik lees een impliciete vraag om begrip.

Ik antwoord dat de situatie mij bekend voorkomt. Dat ik ook nog niet weet hoe mijn dag er uit zal zien. Sporten, werken, lerende kinderen en mantelzorgen? De kinderen hebben wel gedachten bij de rol die ze mij toedichten. Ze twijfelen nog tussen huiswerkbegeleider, conciërge en kantinejuf. Ik kies het eerste. Als parttimefunctie uiteraard.

Lekker op tijd op de fiets gestapt vandaag. Mooi weer en een goede gelegenheid om aan de conditie te werken. Bijna 65 kilometer in de benen. Zondag ook al en gisteren wandelde ik zo'n 15 kilometer in het bos. Stilletjes droom ik dat deze crisis onze werkpatronen fundamenteel zal veranderen. Dat we eindelijk een betere balans tussen werk en privé gaan krijgen. Dat we vaker digitaal vergaderen in plaats van kostbare reistijd te verspillen. Ook veel beter voor het klimaat, de doorstroming op de wegen en het overbelaste openbaar vervoer.

Op de fiets gaat de telefoon. Een goede vriend die deze crisis als kans ziet om de lokale economie te versterken. Met elkaar aan de slag om kritische sectoren zoals de zorg, de voedselbank en daklozenopvang sterker in de benen te krijgen. Mooi! Ik zeg toe om mee te denken. Uitzonderlijk dat iemand, die zelf in quarantaine zit, zo met de medemens begaan is. Het ontroert me.

Een andere collega heeft voor haar gezin een heel schema gemaakt. Met 'basisregels' om thuis te kunnen leren en werken. Het valt me op dat het schema ook wordt gebruikt om oude frustraties te regelen. Bijvoorbeeld: 'Wc-papier bijvullen s.v.p.' Of: 'Ontbijten hoeft niet per se samen.' En: 'Er mag uitgeslapen worden. De leer-/werkdag start om 10 uur.' Wat me dan wel een beetje dwarszit is dat er beperkt geknuffeld mag worden. Zal wel een goede reden voor zijn. In elk geval wordt de vrede in het gezin bewaard en kan er prima gewerkt en geleerd worden. Zo zien de leraar en de directeur het graag!

Zelf kan ik luchtig doen over het thuiswerken. Er zijn echter ook collega's die het fijn vinden om op kantoor aan het werk te zijn. Voor hun heeft werken ook een sociale functie. Dit laatste was voor mij ooit mede de aanleiding om een carrière als zzp'er te beëindigen. Te eenzaam, teveel gebrek aan gezelligheid en kantoorhumor. Helaas hebben we ook collega's waarvoor het werk een welkome afleiding is in tijden van rouw. Hier is gelukkig ook aandacht voor.

Intensief WhatsApp-verkeer met collega-bestuurders vandaag. De overheid stelt een regeling beschikbaar om werktijdverkorting financieel mogelijk te maken. Keihard nodig voor bedrijven die moeten sluiten en daardoor geen, of minder inkomsten hebben. Dit geldt eigenlijk niet voor onze corporatie. We verwachten eigenlijk niet de omzetsdaling waar de regeling voor bedoeld is. En daarnaast biedt het bedrijfsmodel ruimte om in deze crisis keuzes te maken waardoor middelen beschikbaar blijven om de organisatie in de lucht te houden.

We kunnen beter nadenken over het afsluiten van betalingsregelingen voor getroffen huurders. Ook voor de paar bedrijfspanden die we verhuren. Of het sneller betalen van facturen van bedrijven die werk voor ons uitvoeren. En als we straks door onze werkvoorraad zijn kunnen we onze tijd beschikbaar stellen om anderen te helpen. Zullen we dit massaal gaan doen, collega's?

Zo zie je maar. Een crisis brengt forse dilemma's maar ook kansen met zich mee.

Zorgmedewerkers, patiënten en kwetsbare mensen zitten helemaal niet te wachten op mijn gedroom. Die hebben wel wat anders aan hun hoofd. Doe je mee aan #applausvoordezorg om acht uur vanavond? Of stuur iemand die in de zorg werkt een kaart om haar of hem een hart onder de riem te steken.

Een leeg kantoor III

Alle drie mijn dochters gaan vandaag thuis naar school. De scholen hebben allemaal iets geregeld. De ene met een dagplanning en gekopieerde hoofdstukken uit papieren lesboeken. Een ander volledig digitaal, waarbij het normale rooster wordt gevolgd. En de derde zit er tussenin. Hilarische taferelen tijdens het videobellen. ‘Kijk, meneer z’n hoed en shawl aan de kapstok’, aldus de melige meidengroep. Of een yoghurt-etende zoon van de lerares in beeld tijdens Duits.

Diepe buiging voor de mensen in het onderwijs. Ze improviseren flink en werken hard. Ik hoop dat deze crisis het onderwijs voorgoed zal veranderen. Eigenlijk gun ik de medewerkers een parlementaire enquête zoals bij de woningcorporaties. Gaan we, als digitale samenleving, het onderwijs eindelijk serieus nemen. Hopelijk.

Oh ja. Of ik om tien over twaalf een tosti klaar kan hebben. Anders is er geen tijd om te gamen in de pauze... En dan na het avondeten de skates onder en de wandelschoenen aan voor het verplichte halfuurtje intensief bewegen.

Nog een hoogtepunt deze week: De bouw van een appartementencomplex voor jonge mensen met een licht verstandelijke beperking in Hoogeveen bereikte z’n hoogste punt. Een mooie mijlpaal en hopelijk kan de bouw snel worden afgerond. Letterlijk een zorg minder voor de ouders waarvan de kinderen nu nog deels thuis wonen.

Een interview over de impact van de coronacrisis op ons werk. Of we wetten zullen overtreden als er mensen in de knel komen? Volgens mij laat de crisis zich de wet niet voorschrijven. Daar is het een crisis voor. En natuurlijk respecteren wij de wet. Maar we laten mensen ook niet aan hun lot over als ze in de problemen komen. Dat is voor mij een wetmatigheid die ook bij een crisis past.

Rond tien uur een belronde met de managers. Allemaal zijn ze druk met praktische zaken die om aandacht vragen. Gelukkig allemaal beheersbaar. We krijgen veel telefoontjes binnen. Huurders hebben veel vragen. Begrijpelijk. Pijnlijk dat er gisteren een storing was waardoor huurders niet te woord werden gestaan. Hoort er helaas ook bij.

We zitten in de eindfase van de herijking van onze langetermijnstrategie. Er is gerekend. We besluiten om het onderwerp te pauzeren. Maar even focussen op de korte termijn. Hoe kunnen we onze denk- en doe-kracht inzetten voor mensen in de knel of organisaties in nood? Waar kunnen we bijspringen als onze eigen werkvoorraad opdroogt?

We trokken onlangs een medewerker aan uit de zorg. Hij heeft even niets te doen. Heeft zich nu aangeboden aan een zorgorganisatie om te helpen.

En wat mooi om te horen dat collega's naar elkaar omkijken. Het thuiswerken is even wennen. Geen pauzes nemen om maar bereikbaar te blijven bijvoorbeeld. Goed voor de betrokkenheid maar ongezond. Maar ook met z'n tweeën een wandeling maken tijdens de lunchpauze. Zo ontstaan er nieuwe thuiswerkafspraken.

Ook vandaag weer druk noordelijk appverkeer. Het valt me op dat bestuurders elkaar veel digitaal opzoeken deze dagen. Erg prettig. We delen veel. Verwonderen ons soms ook over de keuzes die we individueel maken. Maar we respecteren het. Deze crisis leert ons dat we misschien wel een digitaal platform nodig hebben om te communiceren en te delen. We wisselen crisisprotocollen uit, maar ook ideeën over communicatie. Als onze ict'ers straks wat tijd over hebben maar eens mee aan het werk.

En opeens ben ik schakelpunt tussen een aanbod van lokale bedrijven aan een zorginstelling. Spannend, maar als het lukt hebben we er ook na de crisis veel profijt van in de regio. Ik zeg mijn bijdrage toe en leg verbinding tussen de twee nu nog gescheiden werelden.

Dan weer een initiatief. Een team budgettrainers zit thuis duimen te draaien. Willen graag hun kennis en expertise beschikbaar stellen aan huurders die hun bron van inkomsten kwijtraken. Wat toch mooi dat iedereen zich zo voor een ander in wil zetten. We gaan kijken wat we samen kunnen betekenen.

De accountant rondt z'n controle over de boeken uit 2019 af. Het jaarverslag is nog niet door onze raad van commissarissen vastgesteld. Daarom moet er nog een passage in over de coronacrisis. Zal wel weer een mooie vrijwaring in de verklaring opleveren. Een wereld met eigen wetten en realiteiten die zeer crisisbestendig lijkt.

Een leeg kantoor IV

Een mooie bijvangst van deze crisis is dat je je gezinsleden weer wat beter leert kennen. Een van m'n dochters ontpopt zich als een uitstekend huiswerkbegeleider. Tien keer geduldiger dan haar vader. Zou ze daar vrijstellingen voor kunnen krijgen op school? Of een cijfer dat meetelt voor haar eindlijst? Denk het niet want we hebben te dealen met een rigide onderwijssysteem dat geen ruimte laat voor dit soort maatwerk. Zou wel goed zijn voor de talentontwikkeling in ons land overigens.

Nee, er is (nog) geen sprake van huiselijk geweld bij ons. Dit schijnt de zorg van de Amerikaanse politie te zijn in deze fase van de coronacrisis. Ernstig, maar not in my back yard!

Best wel lastig voor ons als corporaties deze tijd. We komen normaal gesproken veel bij mensen over de vloer. En als we denken dat iets niet pluis is (bv. een vermoeden van huiselijk geweld), dan kennen we de weg naar de juiste hulpverlener. Dit kan als gevolg van de coronacrisis minder goed uiteraard.

Onze vakmannen zijn nog elke dag onderweg om storingen op te lossen. Ze maken veel mee. Zo krijg ik het beeld van een dwalende, aan GHB verslaafde moeder maar niet van m'n netvlies. Een jonge moeder met een rondkruipend kind van nog geen jaar oud. Een van onze vakmannen filmde het en stuurde het door naar een collega. Die schakelde vervolgens jeugdzorg in. Heftig. Wie denkt er op zo'n moment aan privacy of AVG? Ik niet in elk geval.

De Woonbond grijpt deze crisis aan om het Huurakkoord in te zetten om huurders met inkomensval als gevolg van de crisis betaalbaar te laten wonen. Prima natuurlijk want daar is het Huurakkoord onder andere voor bedoeld. Maar laten we nou niet net als het onderwijssysteem heel rigide en top-down allerlei dictaten aan corporaties opleggen. Er zijn veel goede voorbeelden van lokaal maatwerk beschikbaar. Doen wat nodig is! In plaats van doen wat moet. Het eerste motiveert en is duurzamer.

Onze incasso-afdeling wordt al gebeld door huurders die zich zorgen maken over het betalen van de huur. Begrijpelijk en goed dat ze contact met ons zoeken. Dus laten we als corporaties de voorbeelden met

maatwerkoplossingen delen. Zodat huurders die met minder geld rond moeten komen weten waar ze terecht kunnen. En dat we elkaar inspireren met mooie voorbeelden die werken uiteraard!

Soms vinden huurders ook troost bij onze collega's. Zo ook een huurder die door al het corona-nieuws helemaal in paniek was. Hij had er zelfs niet van geslapen. Maakte zich zorgen om lege winkels en dat hij de huur niet meer kon betalen. Gelukkig kon hij z'n verhaal kwijt bij een collega die meneer gerust kon stellen.

Of een mevrouw die een huurspecificatie nodig heeft maar geen printer bezit. Geen probleem natuurlijk. Het document werd thuis bij m'n collega uitgeprint. De postbode zorgt dat mevrouw het document tijdig ontvangt. Mooi dat onze 100 nevenvestigingen volop bij kunnen dragen aan het verzachten van het leed in deze crisis.

Delen kunnen we als corporaties in de noordelijke provincies sinds vandaag digitaal. Na mijn blog van gisteren boden Karin en Maaïke van Loopbaaninitiatief.nl spontaan hun platform aan. Dus nu kunnen we als bestuurders nog makkelijker delen dan we al deden. Meteen een mooie test van de digi-vaardigheden van de corporatiebestuurders. Viel mij niet tegen eerlijk gezegd. Dus weer massaal een vinkje gescoord in het 'fit en proper'-dossier van de autoriteit.

Om af te sluiten hoorde ik een mooi voorbeeld over digitaal onderwijs uit Meppel. Een gymleraar stuurde een video met verschillende challenges naar de leerlingen. Deze challenges konden ze uitvoeren en filmen. De video's werden vervolgens naar de leraar gestuurd. Deze beoordeelde ze gaf er vervolgens een cijfer voor. Dus zelfs gym kan via de digitale weg, al is het uiteraard veel leuker met de hele klas.

En dat geldt ook voor werken. Ik begin de momenten bij het koffieapparaat stiekem wel een beetje te missen. Maar als ik dit thuis hardop zeg leidt het wellicht tot huiselijk geweld. Auw!

Een leeg kantoor V

Mijn vrouw keek mij gisteren breed grijnzend aan en zei: 'Dit vind jij leuk he? Dingen die anders gaan dan normaal. Dan ben jij in je element. Ik kan zien dat je het naar je zin hebt.'

Ze heeft gelijk. Ik hou van gedoe. Ben gek op de dynamiek waarbij niet in één oogopslag duidelijk is wat er moet gebeuren. Urgentie om dingen aan te pakken, anders dan we gewend zijn. Dan koester ik de mensen om me heen die me wijzen op de waarde van bestaande structuren en systemen. Want niet alles is slecht. Eerlijk is eerlijk.

Toch is vandaag anders. Nu we bijna een week onderweg zijn met de vergaande crisismaatregelen dringt het besef goed door dat dit nog wel een tijdje kan duren.

Een bericht op LinkedIn van Hondsrug College bestuurder Rolf Mulder stemt mij droevig. Hij beseft ook dat we voorlopig nog niet uit de crisis zijn. 'We gaan terug naar de middeleeuwen', schrijft Rolf.

Ik antwoord Rolf dat deze crisis ook een mooie kans op bezinning is. Waarom deden we dingen zoals we ze deden? Daarnaast zie ik de participatiegraad toenemen. Ik voel me veel verantwoordelijker voor het onderwijs van m'n kinderen nu ik er met de neus bovenop zit. Ben meer coproductent geworden in plaats van uitsluitend consument.

We voelen nu hoe afhankelijk we zijn van zorg en andere collectieve voorzieningen. En je ziet mensen zich er nu ook actief voor inzetten. Dus qua participatie zeg ik: 'Vooruit naar het Naoberschap uit de middeleeuwen.' En laten we vooral de zegeningen van de technologie omarmen om coproductent in de relevante domeinen wonen, werken, leren en zorg te worden.

Vandaag mijn voorlopig laatste schrijfsel in deze reeks. Ik heb er veel aan gehad om de dagen van me af te schrijven. Ook na het besef dat deze crisis nog wel even kan duren blijf ik optimistisch. Ik weet zeker dat we er sterker uit komen. Misschien niet direct maar op termijn gaan we veel hebben aan wat we nu hebben geleerd.

Waarom ik dit zo zeker weet? Omdat als er echt iets is, we klaar staan voor elkaar en bereid zijn persoonlijke belangen opzij te zetten.

Het kabinet geeft het goede voorbeeld door lef te tonen. Het kabinet geeft het goede voorbeeld door een bewindspersoon van een oppositiepartij aan boord te halen. Tienduizend mensen melden zich aan om de zorg te helpen. Muzikanten treden belangeloos op voor eenzame ouderen. In veel dorpen gaan vrijwilligers op pad om boodschappen te halen voor mensen die dit niet kunnen of durven. Van alle kanten worden mondkapjes en veiligheidsbrillen ingezameld. Woningcorporaties zetten geen mensen op straat en bieden maatwerk voor huurders die in de financiële problemen dreigen te komen.

Alle mensen deugen! Dat is mij deze week weer eens duidelijk geworden!

De vijf euro baan

KLM-topman Pieter Elbers is in het nieuws de afgelopen weken. Over steun voor het noodlijdende KLM. Een bedrijf dat na meer dan honderd jaar te hebben bestaan niet in staat is om zes weken crisis te doorstaan. Een bedrijf dat een duurzaam klimaat aantast en geen duurzaam verdienmodel heeft. Hoe relevant ben je dan voor de toekomst van onze kinderen?

Meneer Elbers kwam ook in het nieuws over z'n bonus. Die hij zou krijgen maar nu misloopt. Meneer Elbers schijnt 500.000 euro per jaar te verdienen. Is veel geld, maar verdedigbaar op dat niveau vind ik. KLM zou goed zijn voor 100.000 banen. Dat is vijf euro salaris per baan. Dat klinkt al een stuk vriendelijker dan vijf ton per jaar, toch? Maar is dit wel zo vriendelijk in crisistijd?

Op dit moment zijn er vast ook leiders die het met minder moeten doen. Vooral ondernemers die hun inkomsten zien verdampen. Het laatste wat deze mensen nu doen is zichzelf een fors salaris uitkeren. Eerst de medewerkers, dan de leveranciers en dan de bank betalen. En dan pas jezelf. Als er nog wat over is. Alles voor een duurzaam verdienmodel.

Vijf euro per baan aan salaris per jaar. Ik vermoed dat veel ondernemers dit niet eens halen in crisistijd. Soms hoeft dat ook niet want ze hebben buffers opgebouwd in de jaren dat de economie bijna explodeerde. Dit tekent goed ondernemerschap. In goede en slechte tijden autonoom blijven en altijd oog voor de continuïteit van de onderneming houden. Als een boer die liefdevol z'n akkers verzorgt om de gewassen tot volle wasdom te laten komen. En dan, aan het eind van het seizoen (een werkzaam leven) de vruchten plukken en de teugels laten vieren. Oogsten en met pensioen.

Er zijn de afgelopen jaren ook ondernemers gestart met een bedrijf. Ik ken er een aantal. Wat me mateloos boeit zijn de ondernemers die het verdienen van geld niet centraal hebben staan. Die geld verdienen om een modaal leven te kunnen leiden. Die vooral maatschappelijke meerwaarde willen creëren. Door gaten in de maatschappij te vullen. Of door het gat in de ozonlaag te verkleinen. Uiterst duurzame verdienmodellen dus. Verdienmodellen waar onze kinderen volop van gaan profiteren.

Deze ondernemers hebben geen buffers op kunnen bouwen de afgelopen jaren. Elke euro ging terug het bedrijf in. Oh, en als er nog een euro over was

keerden ze zichzelf een salaris onder het wettelijk bestaansrecht uit. Meestal lukte zelfs dit niet en was er geen geld voor loon. Ik ken ondernemers die eigen geld meenamen naar het bedrijf om salarissen of de huur te kunnen betalen. Vijf euro per baan aan salaris. Deze ondernemers betaalden honderden, zo niet duizenden euro's van hun eigen geld om de salarissen van hun medewerkers te kunnen voldoen.

En het leverde banen op. Geen 100.000. Maar daar deed de KLM ook meer dan honderd jaar over. Wel enkele tientallen. Tientallen mensen die door reguliere werkgevers duurzaam aan de zijlijn werden geparkeerd. Die zelfs door sociale werkplaatsen of zorginstellingen niet binnen werden gelaten. Mensen die we afschreven. Zo'n maatschappij waren wij aan het worden.

Toolbox en CodeGorilla. Twee sociale ondernemingen uit Emmen. Gestart en gegroeid dankzij de tomeloze inzet van respectievelijk Adriaan Pals en Diem Do. Echte ondernemers die vanuit het niets en met briljante ideeën, perspectief creëerden voor mensen die dit al lang waren verloren. Die gaten in de maatschappij vulden door programmeurs vanuit de bijstand op te leiden voor een baan. Die gaten in de maatschappij vulden door 'afgeschreven' mensen zinvol werk te laten doen. Soms klaar te stomen voor het ondernemerschap.

Het rendement van hun inzet, inclusief hun eigen geld, lijkt nu via de staatskas rechtstreeks in de zak van een bedrijf te verdwijnen dat onze wereld verwoest en waar topmannen graaien naar bonussen.

We zijn met steunmaatregelen het onkruid aan het bemesten terwijl onze kostbare gewassen verpieteren.

Welke overheidsbestuurder durft dit om te draaien? Welke overheidsbestuurder durft verder te kijken dan z'n bestuursperiode? Voor een betere wereld voor onze kinderen en kleinkinderen!

K#tcorona!

Behalve de zorg over onze ouders in een kwetsbare leeftijd en met een breekbare gezondheid, brengt deze crisis ons als gezin veel goeds. We zijn gezond en de banen van mijn vrouw en ik staan niet op het spel. Doordat we voortdurend in elkaars omgeving zijn worden de onderlinge banden versterkt. De vluchtigheid heeft plaatsgemaakt voor oprechte aandacht en liefde voor elkaar. Er wordt meer dan ooit geknuffeld. We maken ons daarom niet al te veel zorgen over het hier en nu. Wat later brengt, zien we dan wel weer. We zijn gewend om wendbaar te zijn als gezin. Dat hebben we in het verleden meerdere malen bewezen. We mogen hier dankbaar voor zijn. Het mag wel zo!

Maar natuurlijk hoop ik dat de crisis zo snel mogelijk weer voorbij is. Ik weet dat er genoeg mensen zijn die het niet zo fijn hebben op dit moment. Met hun gezondheid, met hun familie, met hun gezin of thuis, op hun werk of in hun bedrijf. Deze crisis zal z'n sporen nalaten. Zoveel is wel zeker.

Onze drie dochters gaan naar drie verschillende scholen. De oudste zit in Havo 3. Ze volgt thuis digitaal onderwijs dat na een moeizaam aanloopje redelijk op gang is gekomen. Ze mist haar vriendinnen ontzettend. We houden er ernstig rekening mee dat ze ook volgend jaar weer in Havo 3 zal zitten. Hier had ze de crisis niet eens voor nodig. Nooit geleerd om ergens moeite voor te doen. Daar had het onderwijs geen antwoord op. Dan kom je jezelf een keer tegen. Wij weten dat het goed komt.

De ene helft van onze tweeling volgt een tussenjaar op Intermezzo van het Hondsrug College in Emmen. Ze is na groep 7 van de basisschool gegaan en wordt op Intermezzo klaargestoomd voor het VWO. Een aanrader! Haar school is het verst in digitaal onderwijs en wist dit feilloos over te brengen naar de thuissituatie. Ze is blij met deze situatie. Ze heeft veel geleerd het afgelopen jaar. Met name over zichzelf. Volgend jaar gaat ze naar een andere school. Ze begint dan aan haar vierde school, op haar elfde. Het heeft haar en ons veel geleerd over scholen die zijn gericht op gemiddelden. Zodra je op, of boven het gemiddelde scoort heeft de meester of juf niet veel te bieden om het leerproces te verlengen. Als je dan wel meer in je mars hebt dan maakt verveling zich al snel meester van de leerling. Een verkwisting van talent. Maar ook met haar gaat het goed komen. Op haar eigen manier want ze is net zo eigengereid als haar ouders.

Onze dochters hebben alle drie gemeen dat ze briefjes schrijven als ze ergens mee zitten. We vinden het bewuste schrijfsel dan op ons hoofdkussen. Duidelijk zichtbaar als we 's avonds de slaapkamer binnenkomen. Soms met een probleemstelling, soms met een spijtbetuiging en regelmatig met een liefdesverklaring.

Dit hebben ze van mijn vrouw die dit als kind en later in de begintijd van onze verkering ook deed. Mijn moeder krijgt nog hartkloppingen als ze terugdenkt aan de koeriers die aanbelden om weer eens een epistel van mijn verkering af te leveren. De post was zo gewoon. Nee de urgentie moest duidelijk zijn. Vandaar de koerier. De onderwerpen van de brieven kwamen qua strekking overeen met de inhoud van de briefjes van onze dochters. Soms met een probleemstelling, soms met een spijtbetuiging en regelmatig met een liefdesverklaring.

Dit keer troffen we een poster met een briefje aan op ons kussen. Van de andere helft van de tweeling. Ze zit in groep 8 van de basisschool. Ze mist haar juf en haar vriendinnen enorm. Het is een sociaal kind. Ze kan feilloos woorden geven aan elke emotie die ze voelt. Ze is vaak een leermeester voor de leden van ons gezin. Roept ons tot de orde en verwijst in één adem naar de waarden die we allemaal zo belangrijk vinden. Waarden die we even vergeten lijken te zijn. Ze houdt ons bij de les.

Alleen nu even niet. Het hield haar uit haar slaap. Ze kon er overdag geen woorden aan geven blijkbaar. *'Kut Corona'*, staat er met grote letters op de poster. Gevolgd door: *'Door Corona kan ik het laatste jaar van groep acht niet leuk afsluiten. Op kamp, de musical en mijn kinderfeest.'*

Kennelijk realiseerde ze zich de grove kop boven de tekst want ze ondertekent met: *'Sorry dat ik scheld.'* Het is inderdaad niets voor haar. Zulke grove woorden. Maar het zat haar erg hoog.

Er zit ook een briefje bij de poster. Met de reden waarom ze de poster maakte. *'Ik heb dit gemaakt omdat ik telkens denk over Corona. Ik denk dan: Het komt niet goed en het jaar wordt niet leuk afgesloten. Daarom had ik deze poster gemaakt. Nou, nu ga ik slapen doe. Groetjes, de kut corona maker.'*

De poster heeft veel met de huidige situatie te maken. Maar er is meer. Ze is, samen met haar zussen, een keer van school gewisseld. Ze heeft veel verschillende meesters en juffen meegemaakt vanwege een hoog personeelsverloop op school. Maar liefst vier schoolleiders maakte ze mee in zes jaar basisschooltijd. Net nu ze de leukste juf van de wereld heeft is de school niet bij machte om contact te onderhouden met de leerlingen. Ze doet thuis braaf haar opdrachten. Contact met de juf is er helaas niet. Uiteraard niet fysiek maar ook niet via videobellen. Dit laatste vindt de school niet nodig.

Ze had zelf nog wel het goede voorbeeld gegeven. Haar boekbespreking stond gepland maar kon vanwege de schoolsluiting niet doorgaan. Mijn vrouw bracht haar op het idee om er een video van te maken en deze naar de juf te sturen. Samen met haar 'grote' zus maakte ze een video met daarin de boekbespreking en nog een aantal grappen en grollen. Deze stuurde ze naar de juf die laaiend enthousiast reageerde en haar beloofde met een dikke voldoende. Zo wakker je enthousiasme aan. Zo hou je talenten gemotiveerd.

Maar hier bleef het bij. Op de vraag of er alvast digitaal geoefend kon worden voor de musical werd negatief gereageerd. Een oproep van een andere ouder aan de schoolleiding om digitaal les te gaan geven werd weggewuifd.

Ik zou zo graag een briefje schrijven om deze vervolgens op het hoofdkussen van de onderwijsinspecteur te leggen:

'Beste inspecteur, NOS-nieuws kopte deze week dat drieduizend leerlingen zoek zijn sinds de start van de crisis. Onze dochter is haar school kwijtgeraakt in de crisis. Wilt u alstublieft haar school terugbrengen naar haar? We hebben al een plekje aan de keukentafel gemaakt. Er is ook een computer waar de school op te zien is. Als ouders spelen we graag voor juf en meester. Namens mijn dochter heel erg bedankt dat u dit wilt doen! Groetjes, namens alle talenten van haar school!'

Rutte vindt dekking steunmaatregelen

Den Haag, 21 maart 2020 – van onze Haagse redactie

Premier Mark Rutte had goed nieuws tijdens de ministerraad afgelopen vrijdag. Hij kon trots melden dat er onverwacht dekking is gevonden voor de extra miljarden die het kabinet kwijt is aan steunmaatregelen.

Eerder deze week presenteerde het kabinet een breed scala aan maatregelen om te voorkomen dat mensen en bedrijven in de problemen komen als gevolg van de coronacrisis.

Sceptici plaatsten vraagtekens bij de enorme omvang van de genoemde bedragen. Het zou ons land opnieuw in een diepe recessie brengen, aldus een woordvoerder van de gezamenlijke oppositie.

Maar vrijdag kon Rutte de oppositie geruststellen. Een onverwachte meevaller zorgde de afgelopen dagen voor een enorme toename in de btw-ontvangsten voor de staat. Ook gemeenten profiteren indirect mee van deze meevaller.

Wat is het geval?

De regering had in de begroting voor 2020 gerekend met een beperkte stijging van het gebruik van wc-papier. Door de hamsterwoede van de afgelopen weken is er fors meer verkocht dan begroot. Dit leidt direct tot een evenredige stijging van de btw-ontvangsten. Er is zoveel extra belastinggeld opgehaald dat dit genoeg is om de steunmaatregelen van te betalen. Hierdoor komt ons land waarschijnlijk niet in een recessie terecht.

De pas aangetreden staatssecretarissen op Financiën schijnen een vreugdedans op tafel gemaakt te hebben tijdens de ministerraad. Dit schoot de pas aangetreden minister van Volksgezondheid, Martin van Rijn, in het verkeerde keelgat. Hij was namelijk net hersteld van een buikgriepje en kon deze lol niet waarderen.

De G7, de landen met de grootste economieën in de wereld, heeft ons land al uitgenodigd om de plek van de Verenigde Staten in deze groep in te nemen. Dit land werd in de zitting van de G7 namelijk aangemerkt als

ontwikkelingsland. Hierdoor kan dit land rekenen op ontwikkelingsgeld. Voorwaarde is wel dat de Amerikaanse politici allemaal eerst hun mavodiploma moeten halen. Critici rond het Witte Huis schatten in dat dit geen haalbare kaart is. Hierdoor moet er rekening mee worden gehouden dat de VS definitief de status van 'derdewereldland' krijgt.

Maar hoe zit het dan met de gemeenten? Waarom profiteren zij mee van deze meevaller?

Dit zit gecompliceerd in elkaar aldus een woordvoerder van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, de VNG. De regering was druk bezig met de voorbereiding van wetgeving dat ervoor zorgt dat de koper van wc-papier betaalt voor gebruik van het riool. De riolen in ons land zijn gemeentelijk eigendom. De kosten van aanleg en onderhoud van het riool worden door de gemeenten doorberekend aan hun inwoners. Door een fout in het computersysteem is de afgelopen weken zowel btw als rioolbelasting geheven op de aankoop van wc-papier. Hamsteraars hebben hierdoor allemaal te veel betaald voor hun massale aankopen. Hierdoor heeft de staat extra inkomsten ontvangen en zijn de gemeentelijke financiën op orde gebracht.

De btw en rioolwetgeving staat teruggave van te veel betaalde belasting niet toe. Dit is een bepaling in de wetgeving die is opgenomen in 1974. Toen waren de inwoners van ons land schijtziek als gevolg van de verloren WK finale tegen Duitsland. Wc-papier was in die dagen ook niet aan te slepen. En om fraude te voorkomen is de wetgeving, door de toenmalige regering, aangepast waardoor hamsteraars nu kunnen fluiten naar hun te veel betaalde belastinggeld.

Er wordt overwogen om een monument voor de hamsteraars op te richten. Geïnspireerd door 'Manneken Pis' in Brussel zal er op een nog aan te wijzen vuilstortplaats in ons land een beeld van een enorme schijtlijster worden geplaatst met daarin de namen van alle hamsteraars gegraveerd.

**Bert vindt zichzelf een stadsmens
maar houdt van het platteland**

Over mijn liefde voor de muziek en het platteland

Gerjanne en ik hebben in de jaren negentig, drie jaar in Groningen gewoond waar de liefde voor stad en ommeland is ontstaan. Ons tienjarig huwelijk in 2005 vierden we een weekend lang van Appingedam tot Pieterburen. We zochten al eens naar een tweede huis in de polders tussen de Dollard en de Waddenzee maar ook in de Schildersbuurt in de stad. Het verstand won het uiteindelijk van het hart: *Te nuchter op 't goie moment*.

Met de liefde voor Groningen komt de liefde voor de taal. De taal waarmee we, in een Veenkoloniaalse variant, zijn opgevoed. We lachten thuis harder om de stamtoafel, zaterdagsmorgens met Wienus van der Laan en Jaap Bijmolt op Radio Noord, dan om Wim Kan op oudejaarsavond. Op zondagochtend geheime zenders op de radio in de woonkamer bij pa en ma thuis. Lokale muziek die ze in Hilversum weigerden te draaien: De toel als raif.

Het moet ergens tussen 2005 en 2010 zijn geweest toen ik iemand in gevat Gronings hoorde zingen waarbij ik het gevoel, de geur en het geluid van het Groningse land beleefde zonder dat ik er was. Ik rook de suikerfabriek in november, zag de grauwe winterluchten boven de lege kleivelden en hoorde iemand die kon verwoorden hoe wij leefden. Het was Ede Staal: Mit de waarkhandsen in de klaai.

Ik ging op zoek, wilde alles weten van deze man die mijn liefde voor het Gronings zo goed kon verwoorden zonder dat het eelsk werd. Lp's waren er niet meer dus werden het cd's, een boek, gedichten en YouTube. Op dit laatste medium vond ik een krakende video. Matig beeld, slecht geluid. Precies zoals je kon verwachten van Ede Staal. Maar het was Ede niet. Het was een vrouw die optrad in de antiekzaak van haar ouders. Een vrouw die liedjes van Ede vertolkte. Ze deed dit geloofwaardig. Precies goed. As vair woorden uut ain mond, zol 'k moar zeggen: Astoe 't zain haarst.

Het kon dus wel, een legende opvolgen zonder eigenheid van jezelf en van het origineel te verliezen. Dan kun je dingen! Het was Marlene Bakker uit Smeerling, Westerwolde, Zuidwest-Groningen. Bescheiden, nuchter en oprecht volk daar. Oudejaarsavond 2013, de Nacht van Noord op RTV Noord. Marlene zingt 'Wondern van mien stee' een cover van Adele's 'My Hometown'. Te goed voor een cover. Weer rook ik de suikerfabriek, zag ik

de donkere luchten boven de lege kleivelden en begreep ik zo goed wat ze zong. Zo'n gevoel dus. Wiet vot is een plek in diezulf.

Najaar 2017. Collega Marie vertelt dat zoon Bernard (Gepken) met Marlene een plaat aan het maken is. Ik weet wat Marlene kan en ook wat Bernard kan. Dat kan alleen maar een succes worden. Via de mail word ik door Marlene uitgenodigd om bij haar thuis naar de cd te komen luisteren. Geweldig! Wat intiem, sfeerrijk en spannend tegelijk. Het is wat Marlene is. Enorm goed maar ook dichtbij haarzelf blijven, oprecht en bescheiden. Wat een vakmanschap. Met haar stem, haar teksten en de muziek weet ze een fantastische sfeer neer te zetten: Alsof we op 'n zondag in de herfst deur Smilke fietsen.

Dan de albumpresentatie in het Grand Theater. Een podium aangekleed alsof je bij Ede thuis op de boerderij in de polder was. Met een fantastische band. Met muzikanten die snappen wat Marlene neer wil zetten. Weer dat vakmanschap, die intimiteit en de sfeer. Het maakt niet uit waar Marlene optreedt; in het ruim van een aardappelschuit, op een trailer op het suikerunieterrein, thuis op een keukenstoel of in MartiniPlaza met het Noordpool Orkest: Ze staat er en weet onmiddellijk die intieme sfeer neer te zetten met haar prachtige stem en haar geweldig mooie indie-popsongs: Ze stuurt golven deur de koabels naar mien hart.

Waarom is Marlene en haar muziek zo belangrijk voor mij? In m'n carrièredrang wilde ik de wereld in. Wonen en werken in Zweden, Zwitserland, Engeland of Ierland. Ik reisde door Europa en Noord-Amerika voor m'n werk. De liefde en nuchterheid van Gerjanne hielden me thuis. Thuis in Drenthe. En ik leerde de schoonheid en waarden van het gebied ten oost'n van de IJssel waarderen. De schoonheid en waarden die streektaalmuzikanten als Marlene Bakker en ook m'n andere held Daniël Lohues, je met slechts enkele woorden zo goed kunnen laten voelen dat het hier goed is: *Gerjanne*: Doe waist beter.

Eigen varkens stinken niet

Tijdens een ochtendwandeling werd ik geïnspireerd door twee eigen tweets die ik vorig jaar had gepost. Vergeef me deze ijdelheid, het dient een algemeen doel.

De tweets behoeven toelichting begreep ik toen de reacties uitbleven. Daarom besloot ik om deze blog te schrijven. Ik zit namelijk al tijden met twee dingen in m'n maag die achteraf de aanleiding vormden voor de twee tweets:

1. De politiek vindt dat krimp slecht is voor het imago van de Veenkoloniën;
2. De politiek vindt windmolens goed voor het imago van de Veenkoloniën.

Ik woon in Emmer-Erscheidenveen, gemeente Emmen en onderdeel van veenkoloniaal Oost-Drenthe. Een schitterend gebied, vandaar de wandeling. Mooie, oprechte, hardwerkende mensen met nog steeds Turf, Jenever en Achterdocht in de genen. Lees het boek De Graanrepubliek van Frank Westerman er maar op na; vervang graan door veen en je begrijpt wat ik bedoel.

Mijn omgeving is door de gemeente Emmen uitverkozen tot potentiële vestigingsplaats voor windmolens. Ik had daar aanvankelijk niets op tegen maar begin er steeds meer moeite mee te krijgen. Ik word zelfs boos als ik de berichtgeving volg.

Een artikel in het Dagblad van het Noorden over plannen voor windmolens in het noordelijk deel van de veenkoloniën: Een initiatief van lokale boeren om samen een windmolenpark te exploiteren. Prachtig omdat de opbrengsten bij een aantal boeren terechtkomt maar afschrikwekkend als je de kop boven het artikel leest. Wat nou draagvlak? Gewoon neerzetten die molens en misschien kijken of de streek ervan mee kan profiteren. Wat is er veranderd sinds het eind van de 19e eeuw? De graanboeren verrijkten zich over de ruggen van de arbeiders. Vervang graan in dit geval door wind en het lijkt erop dat we in 150 jaar niets zijn opgeschoten.

De veenkoloniën kenmerken zich door slechte economische vooruitzichten. We leven ongezonder waardoor we meer zorg gebruiken en eerder doodgaan dan de rest van Nederland. We zijn lager opgeleid en hebben minder vaak werk. De bedrijvigheid transformeert waardoor de werkgelegenheid verder afneemt. We hebben onze bodemschatten (het veen) verpatst maar hebben er onvoldoende van geprofiteerd. We vergrijzen bovengemiddeld en ontgroenen bovendien doordat de hoger opgeleide jongeren de regio verlaten naar plekken met voldoende aanbod van werk.

Nu hebben we weer een kans om te profiteren van onze eigen goede grond: De veenkoloniën zijn bij uitstek geschikt voor het plaatsen van windmolens. Laten we het ons dan weer gebeuren dat we er onvoldoende van profiteren? Grijpen we de kans om de regio duurzaam te versterken omdat we een langdurige, zekere, inkomstenbron in het gebied hebben?

In Duitsland en Denemarken zijn ze eerder opgestaan. Daar hebben de mensen voorzien dat de subsidie op fossiele brandstoffen niet langer betaalbaar is en dat de CO²-berg het landschap voor de eeuwigheid aan de zon onttrekt.

Daar hebben inwoners en politiek de handen ineengeslagen om gezamenlijk een visie te ontwikkelen. Ze hebben maatregelen getroffen zodat ze zelfvoorzienend zijn en geen afhankelijkheid hebben van traditionele energiebronnen. Zeker, ook daar is de invoering niet zonder slag of stoot gegaan. Er was weerstand, NIMBY-gedrag en andersoortige sores. Het algemeen belang prevaleerde boven individuele of institutionele belangen. They all benefit: Alsof InShared in Denemarken of Duitsland is geboren.

Laten we het eens omdraaien.

Wat nou als we de ideeën uit Denemarken en Duitsland in de Veenkoloniën zouden kopiëren met als doel om het eerste zelfvoorzienende gebied van Nederland te worden? Wat nou als de politiek zegt: Regel het lekker zelf in de veenkoloniën! Want eigen varkens stinken niet! Wat is er mooier dan van de wind te leven? Dus beslissers: Laten we de fouten van de gaswinning, graan-, en veenboeren niet nog eens maken en zorg dat de mensen in de veenkoloniën profiteren van de komst van windmolens. Dit kan heel eenvoudig door de mensen eigenaar te maken van de molens waardoor de opbrengsten terugvloeien naar de eigen beurs.

Biggen scoren

Het gebeurde gisteren weer. Bestuurders in pak die elkaar verdringen om te zorgen dat ze goed op de foto komen. Er was een staatssecretaris op bezoek in de regio. Uiteraard met een zak geld. Weer met een zak geld schreef ik bijna. Er werd iets getekend op een groot bord met een logo erop. De linten en scharen zijn waarschijnlijk uit de mode.

Ik herinner me ineens een uitspraak van m'n vader na het bekijken van de foto. Als ik me weer eens verveelde zei hij steevast: 'Goa mor Drenthe op, bigg'n schooi'n.' 'Ga maar naar het Drentse zand om een big te scoren', zouden we nu zeggen. M'n vader woonde met z'n familie op het veen. Armoe troef. Vandaar de behoefte aan eten. Op het Drentse zand waren de mensen rijker. Daar konden ze wel wat missen.

Er lijkt niets veranderd in de afgelopen honderd jaar. De regio leunt op subsidies uit rijkere delen van ons continent. We zijn er gek op. We hebben zelfs een ambassade in Den Haag en lobbyisten in Brussel. Het nadeel van subsidies is dat ze verslavend zijn. Ze leiden af van andere manieren van geld verdienen. Subsidies zijn vaak te vergelijken met het eten van een big. Het is even lekker maar je hebt al snel weer honger. Hadden we maar leren fokken met varkens dan hadden we duurzaam te eten. Dan hoefden we nooit meer naar het Drentse zand om biggen te schooien.

Het doet me denken aan het eiland waarop de huisartsen en de ziekenhuiszorg in de regio zich begeeft. Het water blijft maar stijgen en staat ze inmiddels aan de lippen. Mensen in de omgeving staan machteloos. Ze willen wel helpen maar kunnen de ingang niet vinden. De zorg is van de instituten die mensen als patiënten zien en niet als participanten of als investeerders.

De zorg moet weg uit het ziekenhuis om te landen in de dorpen en wijken van het gebied. Dat is goedkoper en sluit beter aan bij de behoeften en mogelijkheden van de vergrijzende bevolking. Dit vraagt eerst om investeringen. Investerings om nieuwe werkwijzen te ontwikkelen, geld voor het omscholen van medewerkers en geld voor nieuwe gebouwen waar de zorg dichtbij geleverd wordt.

In de crisis heb ik ervaren dat banken uiterst terughoudend zijn om te investeren in het gebied dat boven Zwolle ligt. Krimp, een ietwat wankel economie en onbekendheid schrikten de banken af. Deze banken zijn nota bene overeind gehouden tijdens de crisis mede door de belastingbetalers uit het gebied.

Bijzonder genoeg zag een buitenlandse belegger wel brood in het ontwikkelen van een zorggebouw in het Noorden van ons land. Volgens een woordvoerder van deze organisatie heeft ons land één van de meest zekere zorgstelsels van Europa. Het stelsel is sterk en duurzaam waardoor langetermijninvesteringen in bijvoorbeeld vastgoed kunnen renderen.

Dit zette mij aan het denken. Het is toch te gek voor woorden dat binnenlandse investeerders het landsdeel links laten liggen terwijl een buitenlandse belegger er met het rendement vandoor gaat?! Zo vloeit er nog meer schaars geld het gebied uit.

Onze biggen de grens over? Dat laten we toch niet gebeuren?! Kunnen we de bedreigde zorg in de benen houden met geld van mensen uit de regio? Dat moet toch kunnen!

Net als de rest van het land wonen er veel babyboomers in de regio. Onder hen ook een groot aantal ondernemers en boeren die hun bedrijf hebben verkocht of dit binnenkort gaan doen. Op deze wijze is er veel geld beschikbaar. Het zou jammer zijn dat dit geld in waarde afneemt door het te stallen op een bankrekening. Of erger nog: dat het geld wordt geïnvesteerd in beursfondsen die geen enkele bijdrage leveren aan de regio. Die hun biggen naar belastingparadijzen verplaatsen, bij wijze van spreken.

De rente op spaargeld is extreem laag. Mensen met veel spaargeld moeten inmiddels geld toeleggen in plaats van dat ze rente ontvangen. Wat zou het mooi zijn dat rijke noorderlingen hun geld zien groeien in hun eigen achtertuin! Wat zou het goed zijn voor de regio als er meer kapitaal beschikbaar is voor investeringen in de zorg, maar ook in het bedrijfsleven.

Misschien moeten we die ambassade in Den Haag nog even openhouden. Misschien moeten we die lobbyisten nog even aan het werk zetten. We hebben namelijk geen geld nodig. We moeten ze vragen om

experimenteerruimte voor de regio te regelen. Zodat de regio zichzelf kan bedruipen en niet langer afhankelijk is van subsidies.

Dat er bijvoorbeeld extra fiscale ruimte komt waardoor het aantrekkelijk wordt om te investeren in regionale voorzieningen of bedrijvigheid. Denk aan een vrijstelling op erfbelasting als je je erfenis investeert in een ziekenhuis, zorgcentrum of in een bedrijf. Denk aan vrijstelling van dividendbelasting als je investeert in de regio. Denk aan een vrijstelling van overdrachtsbelasting voor vastgoed met een maatschappelijk doel.

En als het werkt in het noorden mag wat mij betreft het hele land profiteren van de hier bevochten regelruimte. Dan kan neoliberal Den Haag met een gerust hart meer aan de (regionale) markt over laten. Dan keren we de globalisering die plaats maakt voor regionalisering. Wel zo duurzaam!

Op deze wijze kicken we af van onze subsidieverslaving en kunnen we onze ambassades in Den Haag en Brussel sluiten. Of beter nog; zorgen we dat de mensen uit Den Haag en Brussel naar de regio komen. Om op de foto te gaan met een lokale ondernemer die z'n vijfde medisch centrum opent. Dat ze met afgunst kijken hoe wij varkens fokken en biggen afstaan aan andere regio's.

Op dat moment kijk ik met plezier naar de zoveelste foto. Met daarop mensen die linten knippen of een handtekening zetten op een levensgrote poster. Laten het dan wel vooral mannen en vrouwen in blauwe overalls of witte jassen zijn.

Bert vindt het werk van woningcorporaties waardevol

Waardevol werk

Gedonder over de marktwaarde van ons zorgvastgoed. De ene taxateur vindt een vierkante meter zorgwoning twee keer zo veel waard als de andere taxateur. Beide hoogopgeleid. Beide gecertificeerd. Beide lid van dezelfde beroepsorganisatie. Beide werkend onder hetzelfde regime. Beide volgen hetzelfde handboek. Beide geloven in hun gelijk. Beide in de bloei van hun leven. Voor de goede orde; het gaat niet over tientjes, niet over enkele honderden euro's, het gaat over veel meer. Per vierkante meter welteverstaan!

De echte waarde van een vierkante meter zorgwoning wordt de laatste tijd bepaald door de eenzaamheid van de mensen die er wonen. Het is waardeloos vastgoed voor mensen die hun appartement of kamer niet uit mogen. Voor mensen die bang zijn om besmet te raken. Voor mensen die nu even geen bezoek mogen ontvangen. Geen woord in het taxatieverslag over de echte waarde voor de mensen die er wonen. Om die reden een waardeloze taxatie.

We bespraken het accountantsverslag. Ik vroeg de accountants of ze hun werk nog wel leuk vonden. *'Ze vonden hun werk nog wel leuk'*, mompelden ze. Ik zag ze schuchter opkijken vanachter hun laptop tijdens de videovergadering. *'Elke idioot kan tegenwoordig bestuurder worden'*, schoot er waarschijnlijk door hun hoofd. Ineens werd ze duidelijk waarom ik me zo druk maak over personen met verward gedrag. Puur eigenbelang van deze bestuurder inderdaad.

De accountant vindt ons in control. *'Ze moesten eens weten wat we allemaal uitvreten als ze er niet zijn'*, schiet er door m'n hoofd. Maar hiermee doe ik mijn collega's te kort, die dag in dag uit zorgen dat we onze zaken op orde hebben. Collega's die trouw alle gegevens aanleveren die de accountant vraagt. Collega's die ervoor zorgen dat we de dingen goed doen. Dat we kunnen vertrouwen en sturen op de informatie die ze afgeven. Ze kregen, terecht, een dikke pluim van de accountant.

Continuïteit van de organisatie gaat in het accountantsverslag vooral over cijfers en waarderingen. Niet over publieke waarden. Niet over de waarde van een dak boven je hoofd als het leven even tegenzit. Niet over de vitaliteit van het personeel. Niet over de veranderende doelgroep in onze wijken.

Niet over de onbetaalbare energietransitie. Niet over de wendbaarheid van onze organisatie in woelige tijden. Het woord huurder, of de context waarbinnen we ons werk doen, lijkt hun interesse niet te hebben.

Gelukkig zien ook opleidingen in dat het anders moet met het vak van accountant. Dat het werk betekenis kan krijgen. En ik kan het niet beter verwoorden dan Hogeschool NHL Stenden in Emmen in de studiebrochure van de Minor Betekeniseconomie: *'Er wordt tegenwoordig vooral gekeken naar de economische welvaart om te kijken hoe het met een land gaat. Maar als in Nederland de AEX boven de 600 punten uitkomt (Welvaart), de voedselbank de snelst groeiende bank is (Welbevinden) en de temperatuur stijgt (Welzijn). Dan verliezen wij toch een beetje de controle.'*

De jaarrekening in haar huidige vorm is het topje van de ijsberg. Het is een weergave van een klein deel van de werkelijkheid. Het overgrote deel wordt aan het zicht onttrokken. Door te sturen op dit deel blijft de organisatie waardevol voor huurders, medewerkers en stakeholders.

Want, als bestuurder wil je toch niet worden vergeleken met de kapitein van de Titanic?

**Als column verschenen op www.corporatiegids.nl*

Johan is weer thuis

Daar zit hij dan weer. Het is half negen in de ochtend. Wat voor dag is het vandaag eigenlijk? Woensdag? Nee, het moet dinsdag zijn. Er stond een uitje op het programma. Op dinsdag gaan ze altijd naar de markt in het dorp. Vandaag geen therapie of activiteiten. Therapie heeft hij sowieso al steeds minder. Het gaat goed met hem. Dat was een fors aantal maanden geleden wel anders. Toen ging het helemaal niet goed. Maar hij is dankbaar voor de goede hulp van alle mensen in het huis waarin hij met nog 7 andere jongemannen woont.

Nu het weer beter gaat wil hij verder met z'n leven. Binnen zijn locatie voor beschermd wonen is hij wel klaar. Hij verveelt zich stierlijk en hunkert naar een ander tempo van leven. Een tempo dat hij zelf bepaalt. Hij heeft z'n leven weer op orde. Hij heeft er zin in om weer op eigen benen te staan. Om een eigen plek te hebben met privacy en zonder de herinnering aan de donkere dagen van het begin van z'n verblijf hier.

Het wachten frustrereert hem. Er zijn geen huizen zegt z'n begeleider. De woningbouw zegt dat andere mensen, die ook al lang wachten, voorgaan. En dat de woningbouw heel veel mensen zoals Johan in de rij heeft staan. Johans die dringend een huis nodig hebben vanwege hun werk bij de politie, de basisschool of in het ziekenhuis. Johans die dakloos zijn geraakt en een huurhuis nodig hebben om het leven weer op te bouwen. Johans die terugkeren in de samenleving na een gevangenschap. Johans die door een vechtscheiding op straat zijn komen te staan. Maar ook Johans uit landen waar ze de naam Johan niet eens uit kunnen spreken. Kortom, de woningbouw is maar druk met het leed van alle Johans. Gelukkig werken er betrokken mensen die, zo goed en kwaad als het gaat, iedereen op een rechtvaardige manier aan een huis proberen te helpen en maatwerk leveren als dat nodig is.

Ook de gemeente wil dat deze Johan sneller z'n woonlocatie verlaat en een gewoon huis gaat huren. Dan kan er af en toe iemand langskomen om te kijken hoe het gaat. Dat is goed voor Johan maar ook veel goedkoper volgens de gemeente. En natuurlijk ziet Johan dat ook wel zitten! Hij wil voor zichzelf zorgen en z'n eigen huis en tuin netjes houden. Dat kan hij best, met misschien af en toe een beetje hulp.

De woningbouw vindt dit spannend. Met Johan komt het wel goed, denken de mensen die de huizen verhuren. Maar er zijn ook Johans die te snel weer op eigen benen komen te staan. Die gewend zijn dat de begeleider aan het eind van de gang zit. Handig als het even niet goed gaat. Maar in een huurhuis sta je er alleen voor. Dan zit de begeleider niet eens aan het eind van de straat.

De burens vinden dit ook spannend. Op wie kunnen ze rekenen als het even niet gaat met Johan? Ze wonen er al jaren en hebben ook alle andere Johans in de wijk zien komen (en soms gaan) de laatste jaren. Het gaat wel eens mis. Dan hebben burens tijdenlang overlast omdat een Johan het nog niet aankon om alleen te wonen. Daar is de woningbouw ook druk mee. Want die moet zorgen dat iedereen in de wijk een beetje prettig kan wonen.

Toch vindt de woningbouw dat ze mee moet werken. Zodat Johan en al zijn lotgenoten op het juiste moment op eigen benen kunnen staan. Zodat ze zich niet meer vervelen. Zodat het goedkoper is voor de gemeenschap. En belangrijker nog; zodat Johan weer eigenwaarde krijgt en trots kan zijn op hoe hij het leven oppakt na een moeilijke periode. Als mensen bij de woningbouw zich dit succes inbeelden gaan ze rennen. Zeker, er moeten wel goede afspraken worden gemaakt. Maar het vertrouwen is er.

De directeur van de woningbouw heeft een droom: 'Kunnen we het regelen dat het goed blijft gaan met Johan buiten het zicht van de begeleiders? Dat we afspraken maken dat Johan zich de spelregels van de maatschappij eigen maakt? Dat hij kan omgaan met geld en alle ingewikkelde brieven van organisaties die nog verder weg zijn dan z'n begeleider? Kunnen we Johan aan werk helpen zodat hij zich nooit meer hoeft te vervelen? Dat hij trots is op wat hij bijdraagt aan de maatschappij?'

De directeur van de woningbouw denkt meteen aan samenwerkingspartners zoals Stichting Knip en Stichting Toolbox die samen met Johan, z'n begeleider en medewerkers van de woningbouw kunnen zorgen dat hij volwaardig inwoner wordt van de wijk. Dat hij het goed kan vinden met z'n burens. Dat z'n administratie op orde blijft en dat hij aan het werk is.

De gemeente roept alle instanties bij elkaar om afspraken te maken zodat Johan en z'n opvolgers op tijd een huis krijgen, goede begeleiding ontvangen, hulp met het geld en de papieren krijgen en aan het werk zijn.

De titel van de samenwerking wordt op het laatste moment nog veranderd door de gemeente. De term 'Uitstroom beschermd wonen' is wel heel erg 'systeemwereld' vinden ze, nu ze het verhaal van Johan hebben gehoord. 'Het lijkt wel of we geld willen verdienen door Johan snel op eigen benen te zetten. Dat is helemaal niet de bedoeling en zeker niet het beeld dat we uit willen stralen. We willen dat het goed gaat met Johan en dat hij weer trots is op zichzelf', stellen ze.

'Laten we de samenwerking Weer Thuis! Noemen!', stelt de wethouder voor. 'Dan sluiten we aan bij de leefwereld van Johan, van onszelf, van z'n burens en van z'n collega's.'

Vuile gordijnen

‘Je moet je gordijnen wassen’, sprak de moeder tegen haar zoon die tegenover haar woonde. ‘Het wordt steeds erger. Het wordt één grote grijze bende. Ik schaam me voor je!’, fulmineerde ze. ‘Alle burens hebben het over jouw gordijnen. Doe er wat aan!’

De zoon weet wel beter. Moeder wordt oud. Ze zit te veel thuis. Gaat om met een steeds kleiner wordende groep mensen. Deze mensen denken allemaal hetzelfde als moeder.

Hij komt steeds minder vaak aan de overkant. Zijn gordijnen zijn brandschoon. Hij wast ze elke maand. Hij zegt hier niets over tegen z’n moeder. Heeft geen zin. Laat haar maar. Want de gordijnen zijn niet het probleem. Het is het raam van zijn moeder dat steeds vuiler wordt. Haar raam is het probleem, niet zijn gordijnen!

Marilieke Engbers van de VU Amsterdam deed in opdracht van de Autoriteit Woningcorporaties (AW) onderzoek naar langzittende bestuurders bij woningcorporaties. De AW veronderstelt dat een lange zittingsduur risico’s met zich meebrengt.

De onderzoekster van de VU trok een andere conclusie. De zittingsduur is niet zozeer het probleem. Bestuurders en toezichthouders ontwikkelen volgens haar een vorm van ‘paradigmaverkleving’. Een mooi woord voor kijken door een vuil raam, waardoor je conclusies trekt die niet kloppen en vervolgens vasthoudt aan deze visie. Als corporatie koersen op ongeluk in plaats van maatschappelijke waardecreatie.

Ik heb me ook wel eens afgevraagd of ik last heb van paradigmaverkleving. Zonder dit woord te kennen. Met Domesta zijn we de afgelopen vijf jaar druk geweest om het wonen betaalbaar te houden. We voerden allerlei maatwerk in om mensen uit de financiële problemen te houden. We zijn gestopt met huisuitzettingen.

Deze strategie opent deuren naar netwerken die ook met dit thema aan het werk zijn. Zo kom je op bijeenkomsten over armoede. Ga je naar workshops over het thema. Op zoek naar je eigen gelijk... Tot een moment op twitter dat ik iemand zag reageren op een nieuwsbericht over armoede met

#achterstandsindustrie. Met andere woorden; jullie verdienen een boterham door te praten over mensen in armoede. Jullie houden elkaar lekker bezig zonder het probleem op te lossen. Een soort schaduweconomie dus.

Ik schrok van deze hashtag. Waren we doorgeschoten in onze aanpak? Was ik een wannabe wereldverbeteraar geworden in plaats van een corporatiebestuurder? Draaide ik in cirkels mee om de hete brij van het echte probleem, samen met organisaties die hun bestaansrecht ontlenen aan de sores van mensen?

Ik besloot de dame van de hashtag op te zoeken. Ze was ondernemer en kwam uit het werkgebied. Ze kende de geschiedenis van haver tot gort. Ze liet me zien dat we het steeds hebben over de vijftien procent van de mensen waarmee het niet goed gaat. Dat er ook positieve ontwikkelingen zijn en dat die om versterking vragen. Dat we gewoon goed moeten zorgen voor kwetsbare mensen. Niet door over ze te praten en voor ze te denken. Nee, door ze te helpen hun eigen weg in het leven te vinden. Dat we onze eigen normen en waarden niet op anderen mogen projecteren.

Kijk dus vaker buiten je eigen netwerken. Voer bijvoorbeeld Friday-Funday in. Zoek elke vrijdag iemand op die een bijzondere kijk op de maatschappij, de sector of het leven heeft.

Mijn raam is er een stuk schoner door geworden. Maar dan kijk ik wel weer door mijn eigen raam.

**Als column verschenen op www.corporatiegids.nl*

Emmen en Smitsveen samen aan het werk!

Afgelopen week berichtte een 'pop-up'-redactie van Trouw over de ontwikkeling van de leefbaarheid in de wijk Smitsveen in Soest. Dit naar aanleiding van de resultaten van een onderzoek in opdracht van corporatiekoepel Aedes. Onderzoekers concluderen dat er een direct verband is tussen de instroom van lage inkomens in de sociale huur en de afnemende leefbaarheid.

Dat is nogal wat!

De woningmarkt in ons land kent vele gezichten. Oplossingen die werken in Smitsveen hoeven niet te werken in Emmen en omgekeerd. Toch is er een gemene deler. Een oplossing die overal kan werken. Dit vraagt om integraal denken door de landelijke overheid, de gemeenten en de corporaties.

Een schets van de aanpak zoals we deze op dit moment in Emmen aan het ontwikkelen zijn: Ik ben geboren in een huurhuis van een voorloper van het huidige Lefier in Emmen. Vader was stukadoor, moeder werkte enkele ochtenden in de week als schoonmaakster. Even verderop woonden fabrieksarbeiders en ook een afdelingschef van de Akzo. Verder vonden leraren, ingenieurs en arbeiders, maar ook mensen met een bijstandsuitkering, een huis. De sociale huurhuizen werden bewoond door mensen uit nagenoeg alle inkomenscategorieën, van hoog tot laag.

Nu wonen er in diezelfde straat alleen nog maar mensen met lage inkomens. Gescheiden mannen en vrouwen, mensen die arbeidsongeschikt zijn, mensen die in mijn tijd in een instelling woonden en nog een paar mensen met een klein baantje.

De sociale huur verandert. Kopen werd aantrekkelijker door soepelere hypotheekregels en lage rentes. Er zijn meer tweeverdieners dan vroeger en die kunnen zich sneller een koophuis permitteren. We kenden zelfs een tijdje zogenoemde premiewoningen; een subsidieregeling voor koopwoningen. Verder zijn koopwoningen in het noordoosten van het land uiterst betaalbaar. Ook voor mensen met een laag inkomen.

Woningcorporaties kregen te maken met inkomenseisen en passend toewijzen, waardoor ze hoofdzakelijk mensen met een laag inkomen bedienen.

De zorg veranderde ook. Vroeger woonde nagenoeg niemand met een verstandelijke beperking of een psychische aandoening zelfstandig.

Vijfenzestigplussers vertrokken naar het bejaardentehuis. Nu wonen deze mensen gewoon in de wijk. Eigenlijk zoals het hoort.

Er veranderde nog meer. Als je niet mee kon in het alsmear complexer wordende werk in een regulier bedrijf, kon je aan het werk in een sociale werkplaats. Of, als je ervoor in aanmerking kwam, kon je naar de dagbesteding. Beiden zijn vanaf 2015 niet meer toegankelijk voor grote groepen mensen.

Is er een relatie tussen deze geschetste veranderingen en de huidige stand van de leefbarometer in de straat waar ik tot mijn 23e woonde? Absoluut!

De lage inkomens in de sociale huur hangen nauw samen met de beperkingen die mensen hebben. In een wijk met sociale huurhuizen wonen naast mensen met een laag inkomen meer mensen met een beperking dan in wijken met veel koophuizen. Het hebben van een beperking gaat vaak hand in hand met het verdienen van een laag inkomen. Mensen met een beperking wonen zelfstandig maar krijgen niet altijd de begeleiding die ze nodig hebben. Ze hebben geen toegang tot normaal of beschermt werk. En hier gaat het mis.

Dure huur- en koopwoningen realiseren tussen de sociale huur is een oplossing die veel wordt genoemd. Dan verbetert de leefbaarheid omdat de rijkere bewoners het gedrag compenseren van de armere bewoners?!

Dit is symptoombestrijding. Het lost niets op. Beïnvloedt uitsluitend de statistiek. Het gemiddelde klopt maar de kwetsbare mensen gaan zich nog eenzamer voelen.

Wil je de oorzaken van de verslechterde leefbaarheid aanpakken dan is er meer nodig dan het stapelen van stenen. Zorg dat mensen overdag aan het werk zijn. Dan heeft hun leven weer betekenis en neemt de eigen trots weer toe. Dan regeren rust, reinheid en regelmaat, waardoor het woongenot voor de hele buurt weer toeneemt.

Voor mensen waarvoor een reguliere baan niet is weggelegd moeten de sociale werkplaatsen weer open. Dwing af dat bedrijven mensen met een lichte beperking in dienst nemen. Mensen met een zwaardere beperking moeten weer terecht kunnen op de dagbesteding of in een dagopvang. Zorg dat de begeleiding bij het zelfstandig wonen op orde is door alle bezuinigingen terug te draaien. Dan neem je oorzaken weg met als gevolg dat de statistieken weer gaan kloppen. Niet andersom!

We steken als woningcorporaties onze nek uit. In Drenthe is Domesta samen met collega woningcorporatie Woonservice, de ROC's Drenthe College en Alfa College en bouwpartijen een project gestart om mensen aan het werk te krijgen in de bouw. Tijdens een periode van vijf tot tien jaar stellen de corporaties een deel van hun onderhoudsgeld in om zij-instromers voor het bouwvak te interesseren voor een loopbaan in deze sector. Op deze wijze kunnen de huurders ook in de toekomst rekenen op goed onderhoud en energiezuinige huizen. De bouw krijgt de continuïteit waar het zo naar hunkert zodat er tijd en ruimte ontstaat om te innoveren. De medewerkers in de bouwsector hebben langdurig zekerheid op werk. De regiodeal maakt dit mogelijk.

Op dit moment heeft slechts één op de drie huurders van een corporatie in Drenthe een inkomen uit werk. Ongeveer een kwart van de huurders zou kunnen werken maar doet dit om uiteenlopende redenen niet. Wat zou het mooi zijn als we meer huurders van de bank krijgen.

Want een zinvolle bezigheid overdag is het beste medicijn om de leefbaarheid in wijken met veel sociale huur te borgen.

**Als opiniestuk verschenen in Dagblad Trouw*

Startmotor ligt stil

Vroeger bij ons thuis kreeg de politiek er steevast van langs op verjaardagen. 'Alles is al lang besloten, ze doen toch gewoon wat ze willen.' 'De mooie baantjes zijn al verdeeld door de hoge heren.' Zomaar een paar kreten geuit door de aanwezige huismoeders, bouwvakkers, automonteurs en fabrieksarbeiders.

Het stemmetje van mijn puberale dwarsheid (of mijn naïviteit) zei dat het niet kon kloppen. 'In de regering en in de Kamer zitten allemaal hoogopgeleide mannen en vrouwen. Die zitten daar om met hun goede verstand het land een beetje mooier te maken, niet om met elkaar een toneelstuk op te voeren. Wij, de praktisch opgeleide mensen, begrijpen het spel vast niet.'

In de vakantietijd las ik graag. Dit keer de boeken van Alex Brenninkmeijer, Herman Tjeenk Willink en Kim Putters. Toen ik deze uit had dacht ik; 'Mijn ouders, ooms en tantes hadden gelijk! Politici spelen een spel om macht, het gaat niet om de wereld mooier maken, het eigenbelang gaat voor!'

Debatten blijven uit omdat al veel is vastgelegd in regeerakkoorden. Onafhankelijk onderzoek naar effecten van beleid wordt tegengewerkt. Belangrijke functies zijn al vergeven voordat ze vacant worden gesteld. Wetten zijn implementatieplannen in plaats van een kader met als doel ons land een beetje beter te maken.

Terug naar het heden: Wat doe je in deze situatie als jong en ambitieus kamerlid met een buitengewoon goed stel hersens? Die weet dat hij niks kan veranderen omdat zijn speelruimte beperkt is door een strak regeerakkoord? Waarbij de fractiediscipline belangrijker is dan de eigen ambitie? Terwijl je jong bent en nog carrière wilt maken?

Dan ga je je vervelen en word je balsturig. Dan ga je feiten verdraaien en nepnieuws tweeten. Zo verklaar ik het gedrag van kamerlid Daniël Koerhuis. Hij is slachtoffer van een vastgelopen politiek systeem. Hij wil het graag anders maar heeft thuis in Overijssel monden te voeden. Hij wil het graag anders maar uit het systeem stappen betekent afscheid nemen van status en van z'n netwerken. Adieu vrienden! Einde carrière! Weg toekomstdroom!

Ik beschouw zijn tweets als een schreeuw om aandacht. En dat zou niet erg zijn als het om een onbenullig dossier zou gaan, maar het gaat om de woningmarkt. De basis onder ieders bestaan, randvoorwaardelijk voor de economische ontwikkeling van ons land, de startmotor binnen het klimaatakkoord.

Jammer dat het talent van Koerhuis op zijn dossier niet tot wasdom kan komen doordat hij gegijzeld lijkt te zijn door z'n eigen partij. Wellicht krijgen Kamerleden van de andere coalitiepartners meer ruimte van hun partijen om de weeffouten binnen het systeem te herstellen. Denk aan Erik Ronnes en Pieter Omtzigt van het CDA, Jessica van Eijs van D66 en Carola Schouten van de ChristenUnie.

Want het vastlopen van de woningmarkt is een gevolg van een falend politiek systeem. Het is aan de politiek om deze fouten te herstellen zodat er voor alle Nederlanders voldoende betaalbare, geschikte en energiezuinige huizen beschikbaar zijn.

Onderwijzers, brandweerlieden, verpleegkundigen en politieagenten zullen u dankbaar zijn! Corporaties, gemeenten en projectontwikkelaars staan in de startblokken om een bijdrage te leveren.

Start de motor en maak van de verhuurderheffing een investeringsfonds!

De accountant bouwt af

Het gaat goed met de woningcorporaties! Het gedrag is op orde. We zijn er weer voor de mensen waarvoor we zijn opgericht. Zeker, er is nog ruimte voor verbetering en af en toe is er helaas nog een incident. Dit laatste treft niet alleen de sector maar zeker ook het bedrijfsleven.

Gemeenten, corporaties, zorg- en onderwijsinstellingen liggen als maatschappelijke organisaties nog steeds onder het vergrootglas. Ik durf te wedden dat er in het bedrijfsleven meer wordt gefraudeerd dan in de maatschappelijke sector. Ik durf ook te wedden dat er in het bedrijfsleven meer Citrix-lekken zijn dan in de maatschappelijke sector. Maar deze geluiden horen we niet.

Dit is niet alleen het gevolg van gemakzuchtige journalistiek. Dit is vooral verklaarbaar door de publieke functie die maatschappelijke organisaties hebben. Ze werken met ons geld. Een greep uit de kas voelt meteen als een greep uit onze eigen portemonnee. Een aanval van een hacker voelt als het sluiten van een loket waarvoor we al te lang in de rij staan. Terecht dat maatschappelijke organisaties open en transparant over dit soort zaken zijn. Dat zijn we verplicht aan de mensen die hun geld en hun ziel en zaligheid in onze handen hebben gelegd.

De governance in de corporatiesector is aanmerkelijk verbeterd sinds de invoering van de nieuwe woningwet in 2015. Het in- en extern toezicht is geprofessionaliseerd en vergelijkbaar met de financiële instellingen die het qua misstanden nog een graadje erger maakten dan de corporaties. Ik hoor met enige regelmaat dat de zorg- en onderwijssector op het gebied van governance nog wat achterblijft bij de corporaties. Hier is dus nog werk aan de winkel.

Laten we als corporaties trots zijn op dit resultaat zodat we ons weer kunnen bezighouden met de opgaven in de wijken en dorpen waar de mensen op ons rekenen.

Je zou denken dat beter gedrag wordt beloond. Niet dus. Zeker, de Autoriteit Woningcorporaties (AW) gaat risicogericht toezicht houden. Dat getuigt van lef en scheelt een hoop werk. De accountants daarentegen krijgen er een klus bij in de sector. Corporaties met meer dan 5.000 huizen hebben

afgelopen nieuwjaarsdag namelijk de status gekregen van 'Organisatie van Openbaar Belang'. Dit betekent meer werk voor de accountant.

Jammer; de ruimte die de AW geeft wordt direct ingenomen door de accountant. En tegen 15 tot 20% extra kosten. Bij Domesta kunnen we van de jaarlijkse accountantsrekening inmiddels 10 nieuwe huizen bouwen of 40 huizen energieneutraal maken.

Wordt het niet eens tijd om ons af te vragen of een jaarlijkse accountantscontrole niet wat overdreven is met al dat toezicht en verantwoordeten?

Onze raad van commissarissen keurde eind november de begroting over 2020 goed. In dezelfde week begonnen de accountants met hun audits over het jaar 2019. De begroting en jaarrekeningcyclus lijkt wel een ratrace. Helemaal na invoering van de prestatieafspraken met gemeenten en huurders, waardoor we in januari alweer beginnen met de begroting van het volgende jaar.

Gekkenwerk. Zullen we met z'n allen voorstellen om de accountants nog maar eens in de drie jaar te laten komen om de boeken te controleren? Goed gedrag moet toch worden beloond? De overheid, in haar hoedanigheid als AW geeft immers zelf het goede voorbeeld!

**Als column verschenen op www.corporatiegids.nl*

‘De woningcorporatie heeft letterlijk de sleutel in handen’

Het verhaal speelt zich een jaar of drie geleden af in een van de gemeenten waar Domesta actief is. Peter is de betrokken projectleider die de gemeente in de arm heeft genomen. Hij gaat op bezoek bij William. William komt uit de stad. Hij heeft een goede baan, totdat het fout gaat. Relatie kapot, baan weg, het huis uit, de straat op.

William belandt in een dorp in Drenthe. Hij gaat wonen in een caravan achter een gebouw dat gesloopt gaat worden. Betrokken burens houden af en toe een oogje in het zeil. Totdat Peter langskomt. Het is winter en dit betekent ook dat er minder mensen langskomen om te kijken hoe het met William gaat. Peter komt net op tijd, want William heeft dringend zorg nodig, hij is erg ziek. Dat is geen pretje in een caravan waar je je amper kunt bewegen en waar het binnen net zo koud is als buiten.

Als je dakloos bent heb je geen adres en kennen de instanties je niet. Als je geen adres hebt, besta je niet voor de systeemwereld. Dan krijg je geen bankrekening, geen uitkering en ben je niet verzekerd voor zorgkosten.

Peter stapt naar de gemeente: ‘Kunnen we misschien iets regelen?’ Het korte, duidelijke antwoord is: ‘Nee!’

William moet eerst een adres hebben. Pas daarna kan hij een bankrekening openen, een uitkering aanvragen en zich verzekeren.

‘De woningcorporatie heeft letterlijk de sleutel in handen’, denkt Peter. Hij bespreekt de situatie en weet de medewerkers te overtuigen van de urgentie. Er worden afspraken gemaakt en de zoektocht naar een huis wordt gestart.

Al snel komt er een huis beschikbaar voor William. Daar zit hij dan. Alle ruimte en heerlijk warm. Verzekerd voor zorg waardoor de dokter hem kan behandelen en medicijnen kan voorschrijven. Het leven wordt al een stuk aangenamer! Maar nog geen vloerbedekking of meubels in huis om het gezellig te maken. Hier had het experiment niet in voorzien. En de uitkering is ook nog niet op gang gekomen waardoor William geen geld heeft voor de kringloop. Er moet sowieso een hoop worden geregeld. Hier hebben hij en Peter bijna een dagtaak aan. Wat leven we toch in een ingewikkeld land!

Het duurt en duurt maar voordat de gemeente geld overmaakt naar William. Daarom wordt de huur meteen de eerste maand al niet betaald. Er is contact met de woningcorporatie. 'Ach, wat vervelend dat je nog geen geld hebt voor de huur en om je huis een beetje in te richten', zegt een medewerker van de corporatie. 'Weet je? Je hoeft ons de eerste maand geen huur te betalen. Gebruik dat geld maar om vloerbedekking te kopen, dan krijg je tenminste geen koude voeten en ziet het er meteen wat gezelliger uit.'

Dat advies neemt William ter harte en hij richt z'n huis in met de beperkte middelen die hij heeft. Het wordt een gezellig huis. Het gaat de goede kant op met William!

Ook de uitkering komt op gang. Meteen wordt er een bedrag in mindering gebracht door de gemeente. Ze hebben namelijk gehoord dat William een maand huur cadeau heeft gekregen van de corporatie. Dus vinden ze het terecht dat William dat geld weer teruggeeft aan de gemeente. Niet dat William een keus heeft. Het bedrag wordt gewoon van hem afgepakt.

William laat zich niet uit het veld slaan. Hij krijgt z'n leven weer op orde. Daar werkt hij hard aan. Die gemeente kan van hem de boom in. Hij zal ze wel eens even laten zien dat hij een nieuw leven op kan bouwen. Daar heeft hij de gemeente helemaal niet bij nodig!

William pakt een oude hobby op. Hij gaat filmen en monteert video's. Hij kan het nog! Al snel krijgt hij veel werk. Hij maakt vooral video's over organisaties die social impact maken. Organisaties van betekenis en met medewerkers die het beste voor hebben met anderen. Je kunt zien met hoeveel liefde William deze video's maakt. Over mensen waarbij de mens eerst komt en dan pas het verdienen van geld. Daar geniet hij van.

Enkele weken geleden kwam ik William tegen. Op de social impact day. We maakten een praatje. William is de medewerkers van de corporatie nog steeds ontzettend dankbaar voor wat ze voor hem gedaan hebben. 'Maar', zegt hij op een onbewaakt ogenblik; 'ik ga de huur opzeggen.'

Er gaat een pijnscheut door m'n borst. Kan hij de huur niet meer betalen? Is hij weer teleurgesteld door een organisatie die trouwer is aan de systeemwereld dan aan de leefwereld? Heeft hij een vinkje verkeerd gezet? Alle mogelijke opties schieten door m'n hoofd. Maar ik zit er goed naast.

William zegt de huur op, omdat hij gaat samenwonen met zijn grote liefde! Een leuke dame en een succesvolle fotografe die het vak aan het herontdekken is. Hij trekt bij haar in. Een prachtig stel.

Ik herpak me en realiseer me hoe ontzettend blij ik ben voor William. Maar ook hoe ontzettend trots ik ben op de medewerkers van mijn organisatie. Waar we elke dag onze stinkende best doen om alle Williams in onze wereld 'ruimte om te leven' te geven. Waar we handelen naar de geest en niet naar de letter van de wet. William is het levende bewijs dat je hiermee echt het verschil kunt maken voor mensen. Dat je de mensen uitzicht geeft op een beter leven.

Met Peter gaat het helaas wat minder. Hij verdient minstens zoveel krediet als onze medewerkers. Hij is degene die in de frontlinie zaken regelde en partijen bij elkaar bracht. Vorig jaar werd bij hem kanker geconstateerd. Na een zware operatie herstelde hij. Afgelopen week werden er opnieuw uitzaaiingen gevonden. 'Ik ga het gevecht aan om nog zo lang mogelijk bij jullie te kunnen zijn', schrijft Peter in z'n blog.

Ik ga binnenkort bij hem op bezoek maar weet niet zo goed wat ik tegen hem ga zeggen. Dus bied ik mezelf maar aan zoals hij bij William deed. Stiekem hoop ik dat er dokters zijn die voor hem kunnen betekenen wat hij voor William en anderen heeft betekend. Dat Peter nog een mooie tijd is gegund. Want we kunnen niet zonder Peters in onze wereld!

Geef de gele hesjes in je organisatie de ruimte!

‘De HOE bij de horens pakken’. De huidige uitdagingen vragen om meer creativiteit! Dat was het thema van de Aedes corporatiedag.

Professor Erik Scherder trapte af: ‘Op je dertigste is de rem in onze hersenen volwassen. Dit zorgt ervoor dat we binnen de lijntjes kleuren. Sommige mensen hebben geen last van de rem, met mooie oplossingen voor wicked problems tot gevolg.’

Zoals Rutger Bregman: ‘Armoede en schulden los je op door geld te geven, dakloosheid los je op door een huis te geven.’ Of Albert Jan Kruiter die zich inzet voor multi-probleemgezinnen met schulden. Er zijn gezinnen met een schuld van €15.000 met meerdere hulpverleners over de vloer. Deze declareren jaarlijks meer dan €100.000 bij de gemeente. Je zou zeggen, ‘Los de schuld af en stel voor een fractie van dit bedrag een gezinscoach aan die de regie overneemt van de mensen die dit echt nooit zelf gaan leren.’

Creatievelingen als Rutger en Albert Jan lopen vervolgens vast in de systeemwereld die we hebben opgetuigd. ‘Zo werkt het natuurlijk niet’, zeggen de bestuurders zonder ideeën en de toezichthouders uit de netwerken van bekende werving en selectiebureaus. ‘Neem dan geen hond.’ ‘Moeten ze maar niet meer uitgeven dan ze hebben.’ ‘Zet ze gewoon aan het werk.’ ‘Kijk dan uit met wie je trouwt.’

Joris Luyendijk eerder over de elite die ons land bestuurt: ‘Voldoe je aan zes kenmerken dan behoor je tot deze elite. Dan is de kans groot dat je het ergens voor het zeggen hebt.’ Jos van der Lans deed er in een column nog een schepje bovenop. ‘De zevende macht; toezichthouders als nieuwe beroepsgroep. Dit zijn geen huurders want die passen niet in het profiel, hebben geen bestuurlijke ervaring of zijn niet ‘fit en proper’ te krijgen volgens de huidige systeemwereld.’

Deze elite maakt wetgeving, neemt besluiten en houdt toezicht op een manier die logisch is als je hockeyt, golft, een tweede huis hebt, een vrijstaande woning bezit, je familie in Leiden studeert en je alleen soortgelijke mensen ontmoet etc.

Gelukkig gloort er ook hoop. Groningse Wethouder Mattias Gijsbertsen wil kinderarmoede oplossen door af te wijken van regels, door te experimenteren en door perspectief te bieden. 'Dan maar een paar vrienden minder in Den Haag', aldus de wethouder. Of bestuurder Sjef Drummen van Agora die pleit voor een school zonder vaste leerplekken, zonder vergaderruimtes en leerlingen zonder vaste vakken. Het curriculum en de resultaten van de leerlingen sluiten goed aan bij het bedrijfsleven en het vervolgonderwijs. En dan de Amsterdamse wethouder die na de oorlog de woningbouwproductie wilde versnellen. Hij sloeg alvast heipalen terwijl er nog geen bouwvergunningen waren afgegeven. Nergens in de wet stond dat het verboden was om heipalen in de grond op te slaan.

Allemaal bestuurders met goede intenties die problemen bij de bron aanpakken. Ben jij als corporatiemedewerker een Rutger of een Albert Jan? Ga dan aan het werk bij een corporatie die wordt bestuurd (of waar toezicht wordt gehouden) door een Mattias, een Sjef of de evenknie van de Amsterdamse wethouder. Dan maak je de wereld mooier en hou je je hersenen het langst in conditie, aldus Prof. Scherder.

**Als column verschenen op www.corporatiegids.nl*

Zorgvastgoed: Een kernactiviteit van corporaties

Onlangs gaf ik een bijdrage aan de masterclass zorgvastgoed van Deloitte. Samen met sprekers van een Belgische belegger en een Nederlandse staatsbank schetste ik een optimistisch perspectief over de kansen om goede huisvesting te bouwen en te exploiteren voor kwetsbare mensen die afhankelijk zijn van zorg.

Ik stelde dat het corporaties niet makkelijk wordt gemaakt om deze kernactiviteit uit te oefenen. Ten eerste wierp het ministerie van VWS omstreeks 2012 een vette rekening over de schutting. Deze rekening plofte neer op de mat van de woningcorporaties. Lichte zorg werd een sterfhuis. Door het scheiden van wonen en zorg daalde de vergoeding voor het wonen van ca. €800 naar €600 per appartement per maand. De eisen met betrekking tot veiligheid en toegankelijkheid werden alleen maar strenger. Met leegstand en verminderde inkomsten voor de zorgaanbieders tot gevolg.

Zorgorganisaties in financiële problemen richtten zich massaal tot de vastgoedeigenaren; veelal corporaties. Huurcontracten werden opengebroken of opgezegd. De corporatiebestuurder kwam in een spagaat tussen het maatschappelijk en het zakelijk geweten. Enkele corporaties kwamen onder verscherpt toezicht vanwege de financiële problemen die dit veroorzaakte in combinatie met de nog tikkende tijdbommen in de portefeuille.

Enkele jaren later schrok het toenmalig Centraal Fonds, voorloper van de Autoriteit Woningcorporaties (AW), ook wakker. Er moesten vragenlijsten worden ingevuld over de omvang van de zorgportefeuille. Domesta behoorde tot de groep van 56 corporaties die ook een tweede vragenlijst moesten invullen. Wij hadden immers een fors aandeel zorgvastgoed in portefeuille (20% van de 10.000 huizen).

Ook het Waarborgfonds (WSW) dat onze leningen borgt kwam in actie. Ze wilden inzicht in de risico's die ze liepen met de geborgde leningen van de corporatie. Zelfs in het gesprek over mijn herbenoeming als bestuurder werden door de AW vragen gesteld over de omvang van de zorgportefeuille van Domesta.

Zorgvastgoed werd een besmet onderwerp in de corporatiesector. Hele portefeuilles werden te koop gezet. Lokale zorgaanbieders bleven achter met de handen in het haar. Zelf geen mogelijkheid om te investeren vanwege de stelselwijzigingen waardoor de banken nog banger werden (of ze waren te druk met zelf overleven).

Beleggers richtten zich vooral op woningen en ander vastgoed in stedelijke gebieden. Boven de IJssel hield het op voor deze 'mooi weer investeerders' (vooral pensioenfondsen waar ook mensen boven de IJssel hun geld aan toevertrouwen).

Zeker, ook was er hier en daar wel wat aan te merken op de kwaliteit van het bestuur van zorgaanbieders en woningcorporaties. Het was misschien wel daarom dat de toenmalige directeur van onze brancheorganisatie Aedes ons in een gesprek teruggaf dat we niet moesten zeuren. Ja, er moest fors worden afgewaardeerd. Maar er was volgens hem ook goed verdiend aan het zorgvastgoed. Met zulke vrienden heb je geen vijanden meer nodig. Gelukkig is er het nodige veranderd binnen de brancheorganisatie en kunnen we elkaar nu beter vinden.

Een voormalig wethouder van een gemeente in ons werkgebied liet eens in een plaatselijke krant optekenen dat hij geen partij was in de discussie rond het openhouden of sluiten van woon-zorglocaties. Gelukkig werd er ook niets gesloten. Jaren later sloot het ziekenhuis een afdeling. Toen was de krant te dun om de meningen van dezelfde politici te beschrijven. Kortom; de gemeente gaat er niet over, maar vindt er kennelijk wel wat van. Daarom zou het goed zijn dat elke gemeente een visie heeft op wonen met langdurige zorg.

Ondanks al deze negatieve ontwikkelingen is Domesta doorgedaan met het vernieuwen en uitbreiden van de portefeuille zorgvastgoed.

Hoe dan?!

Ten eerste hadden we gewoon geluk. Deels vanwege de kwaliteit en solvabiliteit van de zorgaanbieders. Bijna allemaal konden ze wel tegen een stootje. Zo niet, dan sprongen we bij om een oplossing te vinden. We hadden geluk (of visie) dat we kwalitatief goed zorgvastgoed in portefeuille hadden (en nog steeds hebben).

Hoe dat kwam? Bijvoorbeeld door ongehoorzaam te zijn richting het toenmalige College voor de Bouw van Zorgvastgoed (CBz). We hadden en hebben een eigen visie op zorgvastgoed. Grotere appartementen gelegen in gebouwen met beleving. Appartementen die ook als zelfstandige huizen, zonder zorgindicatie, verhuurd kunnen worden. Dus een beetje je eigen kop volgen en niet te volgzaam zijn naar toezichthouders en zorgpartners. Het is niet voor niets dat het CBz niet meer bestaat. Achteraf zou je kunnen concluderen dat dit instituut mede veroorzaker is geweest van de slechte kwaliteit van het vastgoed en het financiële leed bij de eigenaren.

We zijn al in 2010 begonnen om onze risico's in de zorgportefeuille in kaart te brengen. We waardeerden in dit jaar voor het eerst af op de portefeuille. Vervolgens hebben we elke twee jaar de risicoanalyses herijkt. We kozen andere invalshoeken. Van vastgoed- en financiële risico's keken we naar de geloofwaardigheid van de transitiestrategieën van onze huurders; de zorgaanbieders. Daarna keken we vooral naar de operationele prestaties van onze zorgpartners: Naar de kwaliteit van het bestuur, de operationele financiële resultaten, kwaliteit van zorg, het ziekteverzuim, etcetera.

Ook voerden we risicomanagement breed in de eigen organisatie in. We gingen risico's en beheersmaatregelen actief monitoren. We benoemden kritieke prestatie-indicatoren (kpi's) die periodiek worden gerapporteerd naar het management en de Raad van Toezicht.

Met de invoering van de nieuwe woningwet met bijvoorbeeld passend toewijzen, kwamen er aandachtspunten bij. Sluitende en volledige dossiers met inkomensverklaringen werden de norm. Een hels karwei waar zelfs ervaren accountants nerveus van worden.

De zorgwoningen zijn inmiddels onderdeel van onze reguliere voorraad in ons portefeuilleplan. Op termijn zijn deze huizen immers geschikt voor zelfstandige bewoning. Ook voor mensen zonder zorgindicatie.

Op deze wijze kregen we goed zicht op vraag en aanbod in een krimpende woningmarkt. Door sterke vergrijzing en de lage inkomens in het werkgebied wordt de uitstroom van lichte zorg gecompenseerd door mensen met een zwaardere zorgvraag. Deze mensen zullen geen huisvestingscomponent (NHC) vergoed krijgen maar betalen een huur tot de eerste aftoppingsgrens.

Hierdoor moeten we na afloop van de huurcontracten met de zorgaanbieders wel rekening houden met een financiële afwaardering. Dit nemen we mee in onze meerjarenbegroting zodat we deze ontwikkeling kunnen dragen en in beeld houden.

Tot slot hebben we in elke uithoek van onze organisatie taken en verantwoordelijkheden belegd die te maken hebben met het ontwikkelen, verhuren en beheren van zorgvastgoed. Van huismeester, klantadviseur, vastgoedbeheerder, assetmanager, incassomedewerker, business/financial controller tot bestuurder en Raad van Toezicht hebben we mensen die verstand hebben van zorgvastgoed. Het zit in elke vezel van onze organisatie!

Daarom durven wij, maar kunnen we vooral, nog elke dag nieuw zorgvastgoed in ontwikkeling nemen. Ook nemen we vastgoed over van collega's die het afstoten. Hierbij blijven we vasthouden aan woningen die ook zelfstandig te verhuren zijn en aansluiten bij de reguliere woonvraag in de betreffende markt.

We bouwen nog steeds geen specifiek vastgoed voor zware zorg. De gemiddelde verblijftijd in deze huizen wordt steeds korter waardoor het eigenlijk palliatieve zorgverlening is. Dit vraagt om hele intensieve, specialistische, menselijke zorg waarbij de huisvesting op maat gemaakt is voor de betreffende zorgaanbieder. Waardevol voor mensen in hun laatste levensfase, risicovol voor de eigenaren.

En nu de crisis voorbij is komen ook de beleggers en banken weer in beweging. Mooi! Mocht je als zorgaanbieder niet zelf vastgoed willen ontwikkelen en exploiteren, spreek dan eerst de bestuurder van de woningcorporatie aan. Maak haar of hem duidelijk dat het helemaal niet spannend is. Schakel desnoods de wethouder of huurdersorganisatie in om het te agenderen.

Krijg je er desondanks toch geen beweging in ga dan eens op zoek naar een Belgische belegger. Een aantal heeft een lange termijnvisie, opereert tamelijk onafhankelijk van dominante aandeelhouders, neemt genoeg met redelijke aanvangsrendementen en maakt in hun investeringsbeslissingen geen onderscheid tussen Pekela of de Pijp.

Kortom. Wat zouden corporaties kunnen doen om hun koudwatervrees met betrekking tot het bouwen en exploiteren van zorgvastgoed te overwinnen? Een opsomming van bovenstaande:

1. Formuleer een eigen visie op wonen met zorg en breng kansen en bedreigingen in kaart;
2. Zorg voor voldoende kennis van wonen met zorg in de hele organisatie (naast regulier ook een zakelijke verhuur, en beheerafdeling);
3. Bouw of koop vastgoed dat duurzaam past in de betreffende woningmarkt; betaalbaar voor de doelgroep, geen specifiek zorgvastgoed;
4. Monitor de kwaliteit van de zorgorganisaties; kunnen ze de goede dingen blijvend goed doen?;
5. Implementeer risicomanagement. Kijk bijvoorbeeld naar de strategische risico's zoals het WSW deze formuleert;
6. Calculeer financiële risico's in en maak ze onderdeel van de meerjarenbegroting;
7. Formuleer kpi's en rapporteer deze periodiek aan management en toezichthouders;
8. Stimuleer gemeenten om een integrale visie op wonen met zorg te ontwikkelen.

In het kort: Ken je klant, doorzie de toekomstige dynamiek van je vastgoedportefeuille en stem je bedrijfsvoering hier op af. Dit alles moet ervoor zorgen dat mensen met een zorgvraag fatsoenlijk en zo normaal mogelijk kunnen wonen. Succes!

Regels of realiteit

Gerrit en ik hebben geen eigen kantoor. We flexen in de organisatie om zichtbaar en aanspreekbaar te zijn voor onze medewerkers. Bijkomend voordeel; we horen wat de 'buzz' van de dag is.

Zo zat ik op een vrijdagmiddag te werken op de verhuurafdeling. Hier worden vragen van woningzoekenden en huurders beantwoord en wijzen we huizen toe aan degene die aan de beurt is.

Ik werkte naast een collega die in de laatste dagen voor haar pensioen zat. De telefoon ging. Een collega van het telefoonteam verbond een man door die belde vanuit het UMCG in Groningen. Meneer maakte zich zorgen want z'n vriendin was ernstig ziek. Ze zou spoedig sterven. Hij woonde bij zijn vriendin en haar dochter in een van onze huizen. Meneer en mevrouw hadden een relatie en hadden plannen om te trouwen, nog voor mevrouw zou sterven.

Een van de bijkomstigheden van het huwelijk was dat meneer medehuurder zou worden. Hierdoor kon hij met de dochter in het huis van mevrouw blijven wonen na haar overlijden. Hij kon dan de zorg voor de dochter op zich nemen. Ze zou op dezelfde school kunnen blijven waar ook haar vriendinnen en vrienden zaten.

Op het moment dat meneer belde had hij geen recht op het huis. Hij was geen huurder, wettige partner van een huurder of medehuurder. Een dilemma, vooral omdat je weet dat er nog tientallen woningzoekenden in de wacht staan voor hetzelfde huis.

Ik zag dat m'n collega ontroerd was toen ze de telefoon neerlegde en vroeg haar naar het gesprek. Ze legde de situatie en haar dilemma uit. Ze had afgesproken om na het weekend met collega's te overleggen. Maandag, na het weekend, zou meneer horen waar hij aan toe was.

Ik vroeg wat ze zelf zou doen als ze nu een besluit moest nemen. Ze twijfelde. Zou meneer qua inkomen wel voldoen aan het huren van het huis? Hadden we nog wel ruimte voor uitzonderingen? Voor maatwerk? De sancties van het ministerie op overtreding van de regels zijn niet mals. Ik wilde niet sturen, haar laten voelen dat ze zelf een besluit kon nemen.

Na enige momenten was ze eruit. Meneer heeft al genoeg aan z'n hoofd. De zorg over het huis kan hij er niet bij hebben. Mijn collega pakte de telefoon en belde meneer terug. Ze ging ervoor zorgen dat meneer huurder werd zodat hij samen met de dochter van z'n vriendin in het huis kon blijven wonen.

Een mix van opluchting en ontroering maakte zich van mijn collega meester. Een trotse directeur naast haar met de tranen in z'n ogen. Het hart en het gezond verstand hadden het gewonnen van de regels.

Enkele dagen later overleed mevrouw, nog voor ze hadden kunnen trouwen.

Zuid Drenthe @FabCity

Op initiatief van woningcorporatie Domesta zijn we afgelopen vrijdag met een groep mensen uit het zuiden van Drenthe op bezoek geweest bij FabCity op het Java-eiland in Amsterdam. In de bus zaten medewerkers en bestuurders van corporaties, ambtenaren en bestuurders van gemeenten, het versnellings-team duurzaamheid en een groep zzp'ers waarvan een aantal werkzaam op het gebied van wonen en een andere deel op het gebied van sociale innovatie. FabCity is een Europees project dat jaarlijks een andere stad op ons continent aandoet. De bedoeling van het project is om antwoorden te bedenken op het vraagstuk hoe we de stad van de toekomst leefbaar kunnen houden. Denk hierbij aan wonen, werken, energie, afval, water en eten.

Het idee is dat de groei van de steden niet ten koste mag gaan van de leefkwaliteit en dat oplossingen duurzaam moeten zijn voor mens en milieu. Ook gaat het erom dat mensen wendbaar kunnen blijven omdat werk een andere rol gaat krijgen in het leven en minder voorspelbaar, lees: flexibeler, wordt. Daarnaast verandert ons gedrag en wordt gebruik en toegang belangrijker dan bezit van bijvoorbeeld een huis, auto of een 3D-printer. We gaan meer delen en duurzamer gebruik maken van schaarse of kostbare materiële zaken. Al bij een groeiende groep studenten en young professionals zie je dat carrière maken en zingeving hand in hand gaan waarbij zo snel mogelijk een hoge positie verwerven niet meer de hoogste prioriteit heeft. Voldoening uit het werk in combinatie met een goede work/life balance staat bij deze generatie voorop.

Wat heeft dit met de woningcorporatie en Zuid-Drenthe te maken?

De belangrijkste opgave van de woningcorporaties in Zuid-Drenthe is om het wonen voor mensen met de laagste inkomens betaalbaar te houden. Dit doen we door voldoende huizen met lage huren beschikbaar te stellen en we investeren fors in het energiezuiniger maken van de huizen zodat de energienota duurzaam lager uitvalt. We hebben ook te maken met een afname van de bevolking waarbij er hier en daar nog sprake is van tijdelijke groei vanwege kleiner wordende huishoudens, mensen die langer thuis blijven wonen met een zorgvraag en de komst van mensen uit crisisgebieden die bij ons komen wonen. De bedrijvigheid in de regio neemt in complexiteit toe terwijl hoger opgeleiden vertrekken naar andere delen van het land

vanwege de achterblijvende economische ontwikkeling op korte termijn. Kortom; veel onzekerheid, druk op de leefbaarheid en hoge risico's voor huizenbezitters zoals corporaties.

Welke kansen bieden de oplossingen van FabCity voor Zuid-Drenthe?

Bij een onzekere toekomst passen wendbare oplossingen. Tijdelijke huizen zorgen ervoor dat er op het juiste moment en op de juiste plek woonruimte beschikbaar is zodat alleenstaanden, statushouders en mensen met een zorgvraag een goede plek in onze gemeenschappen kunnen krijgen. Deze onzekere ontwikkelingen vragen om kortere exploitatietermijnen dan de nu gehanteerde 50 jaar. Dit vraagt om anders te denken op het gebied van duurzame financiering van het wonen. En ook zelf energie opwekken, regenwater hergebruiken, voedsel verbouwen en het beperken van afvalstromen kunnen mensen zelfvoorzienend maken. Hierdoor blijven de kosten laag en de onzekerheid van fluctuaties in marktprijzen leiden niet tot aanvullende betaalbaarheidsrisico's. Niet alle hoger opgeleiden willen in de stad wonen. Er is een redelijk omvangrijke groep die graag in Zuid-Drenthe wil blijven wonen en het werk dusdanig organiseert dat dit mogelijk is. Deze mensen hebben we in de nabije toekomst hard nodig in de regio. Veelal zijn dit zzp'ers met wisselende inkomens die niet zitten te wachten op hoge vaste lasten of een vaste woonplek. Ze zijn echter wel kritisch op hun huis en woonomgeving die moet aansluiten bij de betekenis die ze aan het leven en het werken geven. Zelfvoorzienend, wendbaarheid en esthetische kwaliteit zijn hierbij de sleutelwoorden. Deze groep wordt tot dusver nauwelijks, maar in elk geval niet op maat, bediend door de woningcorporaties in Zuid-Drenthe terwijl ze een welkome aanvulling vormen op de steeds homogener wordende wijken met uitsluitend huurwoningen.

Doen is het nieuwe marktonderzoek

De op FabCity gepresenteerde oplossingen bieden kansen voor een deel van de uitdagingen waar Zuid-Drenthe voor staat. Nu is het zaak om deze kansen te benutten door de inspiratie van FabCity om te zetten in projecten die de leefbaarheid in het mooie gebied versterken. Geen grote plannen maar experimenteren, leren en aanpassen is de werkwijze die past bij deze uitdagingen. Domesta gaat hier de komende tijd in elk geval en bij voorkeur in co-creatie, serieus werk van maken!

IJzelvrij

Eind november presenteerden we bij Domesta ons nieuwe ondernemingsplan 'Ruimte om te leven'; betaalbaar wonen met invloed en zeggenschap voor de huurders. Mogelijk gemaakt door ruimte om te werken voor onze medewerkers. Baas over eigen werk, zelf verantwoordelijk om te bepalen op welke wijze de doelstellingen uit het plan worden gerealiseerd.

Eerste week januari. Het ijzelt, het verkeer in Zuid-Drenthe ligt plat, onverantwoord om op pad te gaan. Code oranje wordt rap gevolgd door code rood. In totaal ligt het openbaar leven drie dagen nagenoeg stil. De directie mailt: Werk thuis, het callcenter wordt ingeschakeld, we nemen niet zelf de telefoon op, ga niet op pad, we vragen de buurman om hulp als er zich een calamiteit voor doet. Wat nou ruimte om te werken? Telt toegankelijkheid, enthousiasme, durf, deskundigheid en betrokkenheid ineens niet meer?

Een dilemma voor mij. Zeker, de twijfel sloeg toe toen ik de kille cijfers van het weerbericht 's ochtends vroeg bekeek. Tot ik naar buiten ging en op m'n eigen oprit amper op de been kon blijven. Eenmaal veilig de achterdeur weer binnengegleden begon WhatsApp lokale updates uit Coevorden, Emmen, Hoogeveen, Meppel en zelfs Schoonebeek uit te spugen. Het was duidelijk. Niks ruimte om te werken; thuisblijven en niet op pad gaan was het dringende advies dat ik jullie mailde. Wacht op nadere instructies voordat je zelf gaat bedenken wat je gaat doen.

Een verstandig besluit of zwalkend beleid? Jullie kunnen zelf toch wel bepalen of je naar kantoor komt of met de bus of bedrijfsauto de wijk in kunt? Dat kunnen onze medewerkers zeker! We vonden het alleen belangrijker om duidelijkheid aan huurders en aan jullie te geven. Het is raar als de ene klacht wel wordt opgelost maar de andere niet. Het is lastig uit te leggen dat we, bij gelijke omstandigheden, in Coevorden wel sleutels uitgeven maar in Emmen niet. Een onderbezet telefoonteam resulteert in slechte dienstverlening want dan blijven veel telefoontjes alsnog onbeantwoord terwijl we geen tijd hebben om mensen terug te bellen.

We verwachtten veel klachten te krijgen waardoor zowel huurders als collega's gefrustreerd zouden raken. We wilden voorkomen dat er een competitie zou ontstaan wie wel de weg op durfde en wie niet. Durf is van

toepassing op de experimenten die we in ons werk doen, niet op wie het hardst over een ijsbaan durft te rijden en daarmee z'n eigen veiligheid en die van de collega-weggebruikers in de waag stelt.

En laten we ook vooral de Drentse nuchterheid niet vergeten. Jullie betrokkenheid is goud waard maar een lekkende kraan of slecht sluitende voordeur kan best even wachten. Ook de thuiszorg maakte soortgelijke afwegingen terwijl het in deze sector soms gaat om leven en dood. Patiënten werden even niet gedoucht, de hiermee gewonnen tijd werd gebruikt om andere patiënten tijdig te helpen die zonder de zorg nog zieker zouden worden. Met beide benen op de grond; ons werk is huizen verhuren, niet levens redden!

Gelukkig toonden huurders en collega's begrip voor de gekozen aanpak. En wat was het mooi om te zien dat op vrijdag, toen de zon weer de baas was, betrokken collega's samen de schouders eronder zetten om de achterstanden weg te werken zodat we vervolgens onze huurders en woningzoekenden weer als vanouds, vol enthousiasme en deskundig, van dienst konden zijn.

De les die ik leerde: "Ruimte geven om te werken kost me weinig moeite. De touwtjes in handen nemen als het nodig is, daar heb ik pas durf voor nodig."

Ik laat nu weer los. The floor is yours.

Doe nou eens normaal zeg!

Heb je door hoe vaak je dit zegt? Tegen je kinderen bijvoorbeeld? Of, tegen die mallotige vriend of vriendin? Je zult het maar heel vaak te horen krijgen.

De woningcorporaties in de gemeente Emmen (Woonservice, Lefier en Domesta) zijn een gezamenlijk onderzoek gestart naar de mensen die 'beschermd wonen'. Deze mensen wonen nu met meerdere mensen in een gebouw waar begeleiding aanwezig is. Het zijn mensen zoals jij en ik. Deze mensen hebben te dealen met een psychische aandoening, een verslaving of met een verstandelijke beperking.

Er is de afgelopen jaren al fors bezuinigd op de zorg voor deze mensen. En, alsof dit nog niet genoeg is, dienen verdere bezuinigingen zich alweer aan. Als woningcorporaties zijn we betrokken bij deze transitie. Van ons wordt verwacht dat we mensen uit beschermde woonvormen in laten stromen in de wijk. Van ons wordt verwacht dat we huizen beschikbaar stellen.

De ervaring leert ons dat op eigen benen staan niet vanzelf gaat. Het is een proces van vallen en opstaan. Dit geldt voor iedereen die het huis uit gaat en dus ook voor mensen die nu nog 'beschermd wonen'. Als corporatie vinden we het belangrijk dat deze mensen een eerlijke kans krijgen. Dat ze voldoende ondersteund worden om op eigen benen te staan. Maar ook dat wij kunnen rekenen op ondersteuning vanuit de zorg als het even tegenzit. Wij zijn namelijk geen hulpverleners.

Als je de beleidsnota's bekijkt dan gaat het om de kille cijfers. Over indicaties, aantallen, budgetten, taakstellingen en zorgzwaartepakketten. Wij zijn eigenlijk wel nieuwsgierig naar de mensen achter die kille cijfers. Wie woont er beschermd? Wij willen ons ook voorbereiden. Wij vinden het ook belangrijk dat mensen op eigen benen kunnen staan. Dat ze zich snel thuis voelen. Dat ze op een plek komen te wonen waar ze welkom zijn. Dat ze goed en snel hun weg weten te vinden. We willen er kunnen zijn als het nodig is.

Vandaar het onderzoek.

We hebben ervoor gekozen om het onderzoek een antropologisch karakter te geven. Gewoon in gesprek met de mensen en luisteren. Geen vragenlijstje

of vinktabel. Nee, luisteren naar wat de mensen bezighoudt. Uitgevoerd door deskundigen uiteraard.

Bij een tussentijdse terugkoppeling na 15 gesprekken schrik ik van een rode draad in de gesprekken. Niet zozeer van het voor de hand liggende, zoals: *'Mensen die beschermd wonen zijn net zo verschillend als jij en ik. De één woont graag in de stad, de andere op het platteland. De één maakt direct contact met de buren, een andere vindt dat lastig. De één heeft een blakend schoon huis en de ander steekt z'n tijd liever in z'n hobby.'*

Nee, ik schrik vooral van het volgende: 'Er is één groot verschil tussen mensen die beschermd wonen en mensen die al hun hele leven op eigen benen staan; mensen die beschermd wonen zijn de hele dag bezig met *'normaal'* doen. Ze willen zijn zoals jij en ik. Als ze *'normaal'* doen, dan gaat het namelijk goed met ze. Althans, dat vindt de samenleving. Als ze *'normaal'* doen, dan volgt er een beloning.'

De hele dag op je hoede.

Als je even verslapt zijn je kansen op een *'normaal'* leven verkeken. Ik word er al moe van als ik er aan denk. Soms, aan het eind van een werkdag, ben ik doodmoe. Doodmoe omdat ik de hele dag iets heb moeten doen waar ik van nature moeite mee heb. Stilzitten is zoiets. De hele dag binnenzitten, ook zoiets. Of, niet uitgedaagd worden. Of, de hele dag luisteren naar mensen die, voor mijn gevoel, op halve snelheid lijken te leven. Doodmoe word ik ervan. Maar toch doe ik het omdat het van me verwacht wordt.

Ik doe ook wel eens *'normaal'* dus!

En dan heb ik, voor zover ik weet, geen psychische aandoening, verslaving of beperking. Wat doen we mensen aan die dit wel hebben? We overvragen ze dus eigenlijk continu.

Want naast *'normaal'* doen moeten ze letten op hun medicatie. Moeten ze de afspraken met hun ondersteuners in de gaten houden. Moeten ze rekeningen betalen. Moeten ze toeslagen aanvragen. Moeten ze een zorgverzekering afsluiten. Moeten ze een energieleverancier kiezen. Moeten ze aangifte doen bij de belastingdienst. Moeten ze een uitkering aanvragen. Moeten ze gemeentelijke inkomensondersteuning aanvragen.

Moeten ze een WMO-indicatie aanvragen. Moeten ze de eigen bijdrage aan het CAK betalen. Moeten ze verkopers met gratis iPad's aan de deur van zich af slaan. Moeten ze de agressieve marketing van de Postcodeloterij weerstaan.

Ze moeten dus ook heel veel dingen die wij niet hoeven. Ik zou er een burn-out van kunnen krijgen. En dan verwachten wij dat dit allemaal in één keer lukt. Wetende dat de zorg zich beperkt tot het eigen domein. Dat de bureaus zich afvragen hoe dit allemaal goed kan gaan.

Als je de verhalen van de mensen hoort weet je dat een huis niet het enige is dat ze nodig hebben. Dan weet je dat de mensen op gang geholpen moeten worden met het wonen in een eigen huis. Dan weet je ook dat je af en toe moet helpen met het bevredigen van de bureaucratie. Dan realiseer je je dat een baan of andere zinvolle dagbesteding kan helpen in de structuur en het verlichten van de zorg.

De eindconclusies van het onderzoek zijn nog niet voorhanden. Ik weet al wel dat alleen een huis hebben niet genoeg is om deze transitie te laten slagen. Zullen wij als organisaties '**abnormaal**' goed ons werk blijven doen zodat deze mensen een eerlijke kans krijgen?

Loslaten of in de steek laten*?

Na een weekje meivakantie volgde weer een volle werkweek. Zo hoort het natuurlijk ook.

Ik sloot de week af in 'Studio's De Hallen' in Amsterdam. Samen met elf corporatiebestuurders en drie begeleiders aan de slag in de ruimte en in de spotlights. Aan het werk met de vraag: Hoe geven we onze medewerkers de ruimte en gunnen we ze een plek in de spotlights? Over zelfsturing, de hype voorbij. Over loslaten maar niet in de steek laten. Over organisaties die geen doelen hebben maar medewerkers die wel doelen hebben. En ook, wie gaat er over de route en wie gaat er over de richting?

Een paar mooie dagen ondanks het verlies van Ajax dat we met elkaar in de bar van het hotel beleefden.

Vrijdag werk ik vaak thuis. Ik opende het intranet van Domesta en kreeg bevestigd wat ik in Amsterdam had geleerd. Wij zijn al een tijdje onderweg met 'zelforganisatie' en sturen hierbij niet alleen op harde doelen of prestatie-indicatoren. Nee, we delen vooral verhalen. Verhalen over dilemma's. Verhalen met successen. Om de gelijkwaardigheid te toetsen en om elkaar te inspireren.

Vloerbedekking en een kop koffie

Ik opende het eerste verhaal: Een mevrouw met een huurachterstand die aan het sparen was voor nieuwe vloerbedekking. Ze leefde half op beton en voor de andere helft op een versleten kleed. Ze betaalde de huurachterstand. Dan maar geen vloerbedekking. Dan nog maar een jaar de burens niet op de koffie durven uit te nodigen.

Wij verwachten dat huurders elkaar kennen zodat ze op spannende momenten met elkaar tot een oplossing komen. Daar hoort een kop koffie bij.

Voor dit soort zaken hebben onze medewerkers toegang tot een durfpotje. We helpen, we verantwoorden achteraf en delen het verhaal. En zo kreeg mevrouw alsnog haar vloerbedekking en worden de burens binnenkort op de

koffie gevraagd. Mevrouw gaat ons binnenkort helpen bij het schenken van koffie bij een evenement in het dorp. Zo doen we dat!

Camera's, een AED en een ambulance...

De tweede post. Een artikel uit de krant. Huurders in een flat met veel inbraken. Fietsen worden uit schuurtjes gestolen ondanks inbraakbestendig hang- en sluitwerk. Of er camera's geplaatst konden worden? Eerst maar eens aanzien was het oordeel van een collega. Camera's hebben ook nadelen en we willen niet te snel voor detective spelen. Uiteindelijk toch maar gedaan. De huurderscommissie was trots en enthousiast geworden door het succes. En had ook gelijk maar een AED geregeld. Wat volgt? Een ambulance, was het ludieke antwoord van een van de leden van de overwegend oudere bewoners in het complex.

Dienst-wederdienst integratie

Voorbeeld drie ging over statushouders en burens die elkaar helpen. De Nederlandssprekende mevrouw belt instanties, zoals Domesta, voor haar Eritrese buurman. De buurman onderhoudt op zijn beurt de tuin voor z'n burens. Op het moment dat er veel statushouders onze kant op kwamen hebben we samen met onze partners, vrijwilligers en huurders werk gemaakt van de integratie van de nieuwe Nederlanders. Met succes dus.

Zonder huis, maar niet zonder hulp

Voorbeeld vier gaat over huurhuizen die we gaan slopen. We hebben te maken met krimp waardoor niet alle huizen teruggebouwd worden. Dit hakt erin bij veel huurders. Je huis kwijt en niet direct uitzicht op een alternatief. We laten deze huurders niet aan hun lot over en zoeken ze thuis op. Wat heb je nodig en wat kunnen we doen om te helpen bij het vinden van een nieuw thuis? Samen achter de computer inschrijven, huizen zoeken en uitleggen hoe je moet reageren als je nieuwe droomhuis beschikbaar komt.

Een win-win-winwandeling

Voorbeeld vijf ging over collega's die elke lunchpauze een rondje lopen en zo bijdragen aan hun vitaliteit. Onderweg rapen ze afval zodat de omgeving van ons kantoor er netjes uit blijft zien. Een win-win-win situatie.

Het goede gesprek

Voorbeeld zes gaat over een ontwikkelingsgesprek dat ik deze week voerde. We schaften de beoordelingsgesprekken af en voerden 'het goede gesprek in'. We vragen veel van onze medewerkers.

Naast meer zelforganisatie nam de verantwoordingslast voor onze toezichthouders de afgelopen jaren enorm toe. Daarnaast realiseerde ik me dat we in vijf jaar tijd van elf leidinggevenden en één bestuurder naar drie leidinggevenden en twee bestuurders zijn gekrompen. Minder leiding, dit geeft ruimte maar tegelijkertijd voelen medewerkers dit ook in de hoeveelheid verantwoordelijkheid en werkdruk.

We maakten ingrijpende gebeurtenissen mee in de staf. Een partner van een collega overleed onverwachts en veel te jong. Van een andere collega is de partner door het oog van de naald gekropen. Met deze collega maakte ik een ontwikkelafpraak op haar initiatief. Of ze even niets hoefde het komende jaar. Gewoon lekker werken en om halfvijf naar huis. Genieten, minder zorg of uitdaging. De beste afspraak denkbaar.

Even doorspoelen

We zijn aan het renoveren in een wijk met veel lage inkomens. Hier gaat voorbeeld zeven over. De huizen worden energiezuinig gemaakt en een aantal huurders wilde graag een ruimere wc. Het project verloopt voorspoedig. Een paar huurders die de nieuwe wc's van hun burens zagen wilde achteraf toch ook wel meedoen. Een extra investeringsvoorstel was snel gemaakt en we besloten om de wens te honoreren. De aannemer kon zo mooi in één keer door.

Gestroomlijnd

Nou, nog eentje dan. Ook van deze week. We hadden een stroomstoring in Emmen. Toen de stroom weer werd ingeschakeld begaven twee liften in een seniorencomplex het plotseling. Uiteraard aan het eind van de werkdag. Dankzij goede contracten met betrouwbare partners waren hulptroepen met vervangingsonderdelen snel aanwezig. Onze collega had voor de zekerheid alvast een aantal hotelkamers bij een hotel in de buurt gereserveerd voor het geval de lift langdurig uit de running zou zijn. Voor de

bewoners die hun appartement niet in konden waren warme maaltijden in het nabijgelegen woonzorgcentrum geregeld. Ook de medewerkers van onze zorgpartner deden alles om het ongemak voor de bewoners te beperken.

Ben je nog nodig als leider?

Alle acht voorbeelden geven aan dat medewerkers de goede dingen doen en hiervoor de leidinggevende niet nodig hebben. Ze organiseren het zelf wel.

Maar wanneer ben je dan nodig als leider? Dat is soms makkelijk te bepalen, maar vaak ook niet. Wanneer laat je los en wanneer sta je op? De antwoorden vind je niet in boeken of cursussen. De antwoorden vind je met elkaar en in het moment.

Aanwezigheid en oprechte aandacht. Vooral niet in de steek laten dus!

** = Quote van Rob Haans, bestuurder van woningcorporatie de Alliantie*

Vonken in de systeemwereld én vonken in de leefwereld!

Deze week kopte het Financieel Dagblad een artikel met de titel: 'Accountants kunnen niet alles controleren'. Over de Organisatie van Openbaar Belang-status (OOB) voor woningcorporaties, met een tekort aan accountants tot gevolg.

Op LinkedIn postte ik een reactie met als strekking dat het onrechtvaardig voelt om meer regelgeving en extra toezicht op de sector los te laten terwijl er op het gedrag eigenlijk niets meer aan te merken is. Meer dan 25.000 mensen zagen de post, 40 mensen leverden commentaar en 320 mensen vonden het interessant. Mijn conclusie: Het onderwerp leeft in de sector.

Afgelopen zaterdag kreeg ik in hetzelfde FD bijval van jurist Eelkje van de Kuilen van Advocatenkantoor AKD die er een opiniestuk over schreef.

Waarom vind ik de toename van extra regelgeving en controles een slechte ontwikkeling? Het gaat mij niet alleen om het geld. Op de huromzet van een corporatie vallen de kosten van toezicht achter de komma weg in de winst- en verliesrekening. Dit werd ook op LinkedIn als argument aangevoerd in de reacties.

Wat mij wel uit m'n slaap houdt is de negatieve invloed van te veel regelgeving en toezicht op het gedrag van bestuurders, managers en medewerkers. Dit heeft een veel grotere impact. Door te veel focus op regels en toezicht vernietigen we maatschappelijke waarde. Een paar voorbeelden:

- Passend Toewijzen: De norm is 95% huurhuizen met een huur tot de aftoppingsgrens toewijzen aan woningzoekenden met huurtoeslag. Het accountantsprotocol biedt geen tolerantie op deze norm. Dus elk dossier moet volledig en juist zijn.
 - Dit betekent in de praktijk veel gedoe met zorginstellingen die kwetsbare ouderen huisvesten waarbij primair wordt toegewezen op nut en noodzaak, niet op rechtmatigheid. Dan komt het voor dat de relatiebeheerder van de zorg meer oog heeft voor de cliënt dan voor het systeem. Gevolg: Een opmerking in de managementbrief van de accountant en een stevige brief

met dreigende taal er achteraan van de Autoriteit Woningcorporaties (AW). Uiteindelijk kan het gevolg zijn dat de corporatie duurder geld moet lenen voor z'n investeringen omdat die ene zorgmedewerker haar of zijn menselijke kant liet zien.

- Een stevige norm heeft tot gevolg dat corporaties nog strengere interne normen hanteren om voor de zekerheid altijd maar binnen de bandbreedte van de toezichthouders te blijven. Hierdoor worden minder mensen dan mogelijk aan een passend huis geholpen. Gevolg: Langere wachttijden en een oplopende zorgvraag. Zeker, de corporatie moet z'n processen op orde hebben maar vanwege de sancties worden er geen risico's genomen. Better safe than sorry.
- Als corporaties zoeken we de ruimte in de nieuwe woningwet. De woningwet is op zich een goede wet maar ademt nog te veel 'terug in het hok en wees braaf, corporaties!' Niet raar na de misstanden en de parlementaire enquête, maar zoals altijd slaat de balans te veel uit naar behoudzucht in plaats van maatschappelijke impact. Voorbeeld?
 - We namen ons, samen met onze stakeholders, voor om geen mensen met huurschulden meer op straat te zetten. Door samen te werken met organisaties op het gebied van preventie en met maatschappelijk werk, proberen we oorzaken weg te nemen en mensen duurzaam op tijd te laten betalen. Tijdens de sessies als voorbereiding op onze aanpak werd meerdere malen gevraagd of dit allemaal wel mocht van de nieuwe wet. Veel medewerkers vonden het spannend wat we deden, terwijl we alleen het incassobeleid een menselijker gezicht hebben gegeven, mensen echt vooruithelpen en de maatschappij voor veel kosten behoeden. Jammer dat het ondernemerschap uit de sector dreigt te verdwijnen als gevolg van te veel regels en toezicht.
 - We huisvesten mensen met weinig geld. Slechts 1 op de 3 huurders heeft een inkomen uit werk. Duurzaamheid en betaalbaarheid zijn daarom de belangrijkste thema's in ons ondernemingsplan. Onze huizen hebben begin 2019 gemiddeld label B (energie-index 1,3). Ongeveer 5.000 huizen zijn inmiddels voorzien van zonnepanelen.

We willen de overige 5.000 huurders van huizen waarvan het dak niet geschikt is voor het leggen van zonnepanelen ook laten meeprofiteren van de voordelen van zonnestroom. Goed voor de portemonnee, goed voor het klimaat! Instellingen en bedrijven in de buurt van onze huizen hebben inmiddels hun dak aan ons aangeboden om hier panelen te plaatsen. Vooralsnog lijkt het lastig om dit te realiseren afgaand op een bericht van collega corporatie Groninger Huis.

- Impact van te veel regels en toezicht op de bedrijfslasten.
 - Als corporaties worden we terecht uitgedaagd om de kosten van de eigen organisatie laag te houden. Jaarlijks worden we op dit punt beoordeeld in de Aedes benchmark. Sinds de invoering van de woningwet zijn steeds meer medewerkers druk met het tevreden houden van toezichthouders. In dezelfde periode namen de bedrijfslasten af. Dit betekent naar mijn mening dat er, naast optimalisaties, een verschuiving van aandacht ontstaat van leefwereld naar systeemwereld. Dit is een slechte ontwikkeling want in de afgelopen jaren nam bijvoorbeeld de leefbaarheid in wijken met veel sociale huur af. We hebben dus meer mensen in de wijken nodig en minder mensen die de toezichthouders tevreden houden. Dit gaat knellen binnen de bedrijfslastendiscussie. Persoonlijk zou ik mijn mensen die in de systeemwereld werken liever inzetten op het verbeteren van de beheersing van processen en risico's plus het zo optimaal mogelijk inzetten van de financiële ruimte die we hebben. Dan kunnen we meer maatschappelijke waarde creëren, beter sturen op de harde grenzen en tijdig afremmen als er zich iets onverwachts voor doet. Dan maar geen A op de bedrijfslasten in de benchmark.
- Bejegening in de systeemwereld als succesfactor voor de ontwikkeling van soft skills in de sector.
 - Vorig jaar ben ik herbenoemd. Een feestje dat we vierden met onze medewerkers en toezichthouders. Een stimulans om weer vier jaar goed m'n best te doen. De zienswijze van de AW was een beetje zuinig: 'Op basis van de nu bekende informatie heb ik geen feiten of

omstandigheden aangetroffen die een bezwaar vormen tegen de voorgenomen herbenoeming.' Een ietwat voorzichtige insteek. Wat was het leuk geweest als hier had gestaan: 'Gefeliciteerd! We vinden u geschikt als bestuurder van de corporatie en wensen u veel succes en plezier met dit belangrijke werk de komende vier jaar!' Dit laatste motiveert om vol enthousiasme de goede dingen te doen in de toekomst. Graag met een toezichthouder die ook successen meeviert. Bij Domesta herschreven we onze website en ontwikkelden grafische uitingen om 'buurman' te zijn in plaats van 'verzorger'. Dit deed ons imago goed, maar belangrijker, we deden onze stinkende best om de goede dingen voor onze huurders te doen. Deze cultuuromslag is een investering geweest in de soft skills van onze organisatie. Huurders en stakeholders vinden ons leuker, we doen de goede dingen, fouten worden gedeeld en we blijven leren!

Tot zover mijn pleidooi voor minder regels in de sector. Volgens mij kan het ook. Het AW concludeert dat het goed gaat met de prestaties en het gedrag in de sector. Ook goed om te weten is dat de minister deze week maatregelen afkondigde om de administratieve druk voor corporaties te verlagen met maar liefst 25% en nog eens 10% besparing op de accountantskosten.

Zullen we dan ook naar Eelkje van de Kuilen luisteren en de OOB-status voor woningcorporaties niet invoeren? Dan kunnen we echt werk maken van de bedoeling door te investeren in de kwaliteit van de organisatie en het maken van maatschappelijke impact.

Vonken in de systeemwereld én vonken in de leefwereld!

Op verjaardag

Hij werd 50 vandaag. We waren welkom op z'n verjaardag. Hij moest nog wel even naar de voedselbank maar daarna konden we langskomen. Hij was ook nog even langs de buurtsuper gelopen: Gebak voor z'n visite, een pakje shag voor zichzelf, brokken voor de hond en koeken voor het geval er nog meer mensen langs zouden komen.

Hij durfde tot voor kort niet te dromen dat hij ooit weer een eigen huis zou hebben. Z'n dagritme werd bepaald door z'n verslavingen en door de mores van de gevangenis. Dankzij (of ondanks) deze verslavingen bleef hij in de benen. Maar het is hem gelukt! Hij heeft een eigen huis! En hij is helemaal clean!

Ook het bier kan hij steeds beter laten staan. Het briefje met het afbouwschema ligt op tafel. Nog maar vier halve liters per dag. Behalve op dagen dat het moeilijk is. Volgende week bijvoorbeeld. Op de sterfdag van z'n vader die veel te vroeg is overleden. Veel te vroeg voor hem om volwaardig puber geweest te kunnen zijn. Daar begon het te schuiven in z'n leven.

Hij heeft vandaag vrij gekregen van z'n werk als vrijwilliger. Werken was weer even wennen. Hij haalt er veel voldoening uit door nu eens iets voor anderen te kunnen betekenen. En hij kan in de praktijk brengen wat hij ooit, lang geleden, op school heeft geleerd.

Hij heeft schulden maar leunt niet op een bewindvoerder. Hij heeft zelf betalingsregelingen getroffen met de instanties die nog geld van hem tegoed hebben. Bijna elke maand lukt het weer om de omvang van z'n schulden een kopje kleiner te maken.

Hij kreeg een kans van de corporatie en van andere organisaties. We spraken duidelijk af wat we van hem verwachtten. We vroegen hem om zelf leefregels te bedenken en deze op papier te zetten. Die regels zijn voor hem net zo heilig als voor ons. De regels helpen hem om door te bouwen naar een stabiel leven. Een leven zonder verslavingen, met een baan en met een vriendin.

Hij vertelde dat vandaag naast mijn collega en ik, z'n begeleider en misschien z'n vriendin op bezoek kwamen. Ik denk dat er volgend jaar mensen op z'n verjaardag komen die z'n bestaan nog meer betekenis geven. Dat de leefregels en het afbouwschema dan in de papierbak liggen. Dat hij overeind blijft dankzij de liefde en de vriendschappen.

Wij gaven hem een kans omdat we geloven in mensen. Hij kreeg een kans omdat we goed konden samenwerken met de andere instanties in zijn omgeving. En hij kreeg een kans omdat de burens hem vertrouwen gaven.

Hij greep de kans omdat er mensen waren die in hem geloofden. Ik ben trots op deze mensen die bij ons en bij onze partners werken. Mensen die elke dag hun uiterste best doen om andere mensen een fatsoenlijk leven te laten leiden. Dit hebben we met elkaar afgesproken en vastgelegd in onze missie:

**Ieder mens, van kind tot senior, heeft een eigen plek, een veilig thuis
waar ze in vrijheid en zorgeloos kunnen wonen.**

Meer bouwen en sneller verduurzamen door te stoppen met huisuitzettingen

Jaarlijks worden er volgens Aedes, brancheorganisatie voor woningcorporaties, zo'n 3.000 huishoudens (2017) hun huurhuis uitgezet vanwege een huurschuld. Dit aantal is sinds 2013 gehalveerd dankzij een betere aanpak, een betere samenwerking, een betaalbaar huurbeleid en ongetwijfeld speelt ook het aantrekken van de economie een rol. Een mooie ontwikkeling!

Een huisuitzetting veroorzaakt veel leed binnen de huishoudens. Ik kan me geen voorstelling maken van de impact op het individu of het huishouden. Je raakt de basis onder je bestaan kwijt en bent overgeleverd aan hulpverleners en beschikbare opvang.

Lost een huisuitzetting problemen op? Als een corporatie haar werk goed doet is er nooit sprake van een hoge achterstand. Vaak gaat het om bedragen van €1.500 tot €2.500 die een huurder verschuldigd is. Voor een dergelijk laag bedrag zetten we levens op de kop. We vergroten eerder problemen dan dat we ze oplossen. Wel wordt door een dreigende uitzetting de hulpvraag bij alle instanties duidelijk en komen organisaties pas in actie als de uitzetting een feit is. Gek eigenlijk dat je een crisis moet creëren om hulpverlening aan het werk te krijgen.

Bij Domesta zijn we hier mee gestopt. Er gaat een maatschappelijk werker met onze incassomedewerker mee op huisbezoek. Bij een huurachterstand is er altijd meer aan de hand. De schuld is een symptoom van andere problemen. Soms uitsluitend financieel van aard, maar vaak is het zwaardere problematiek zoals een verslaving, verlies van een dierbare, een vechtscheiding, faillissement, verlies van werk, onvoldoende begeleiding voor mensen met een beperking of psychosociale problemen.

Naast het persoonlijk leed kost een huisuitzetting veel geld. Een woningcorporatie is gemiddeld €6.000 kwijt per huisuitzetting. De maatschappij krijgt een rekening van zo'n €12.000 tot €16.000 aan kosten voor bijvoorbeeld de crisisopvang (van Geuns, Jungmann & Kruis, 2011). Dit bedrag kan vermeerderd worden met kosten voor begeleiding, bijzondere (inkomens)voorzieningen, zorg en veiligheid. Er circuleren bedragen tot wel €100.000 als totale kosten van een uitzetting. Het Instituut voor Publieke

Waarden (IPW) en publicist / onderzoeker Pieter Hilhorst, noemen bedragen van rond de €30.000 per huisuitzetting als maatschappelijke kosten. Dit laatste bedrag komt denk ik dicht in de buurt van de realiteit.

Uitgaande van 3.000 huisuitzettingen per jaar (à €6.000) zijn de bijna 400 woningcorporaties in ons land samen dus zo'n €18 miljoen per jaar kwijt. De maatschappij krijgt voor dit aantal jaarlijks een rekening gepresenteerd van maar liefst €90 miljoen uitgaande van €30.000 aan kosten per uitzetting. De totale kosten van huisuitzettingen komen hiermee op zo'n €108 miljoen per jaar.

Stel dat we mensen met een huurschuld niet op straat zouden zetten. Besparen we dan deze kosten? Niet helemaal want er worden schulden afgeboekt, frictiekosten betaald, mensen regelen zelf onderdak bij familie of vrienden of er moet nog zorg geleverd worden. Zo zijn er wellicht nog een aantal kosten waar we niet omheen kunnen.

Laten we stellen dat we daadwerkelijk de helft van de €108 miljoen, zijnde €54 miljoen, jaarlijks besparen. Als we deze €54 miljoen eens in zouden zetten om rente op leningen te betalen waarmee we nieuwe huizen kunnen bouwen en huizen CO₂-neutraal kunnen maken?!

Uitgaande van de rekenrente van 5%, waar corporaties zich aan moeten houden, ontstaat er op deze wijze jaarlijks €1,1 miljard aan extra investeringscapaciteit. Stel dat we uitgaan van een marktrente van 2% (op dit moment reëel) dan zou de investeringscapaciteit zelfs toenemen tot €2,7 miljard per jaar.

Uiteraard is dit een, grotendeels, theoretische benadering. Niet elke corporatie is in staat om extra leningen aan te trekken vanwege de specifieke financiële- en/of marktsituatie. Ook landen de opbrengsten van het stoppen met uitzettingen op de bankrekening van gemeenten en niet van woningcorporaties.

We zouden de gemeenten kunnen verleiden om opbrengsten terug te laten vloeien naar de corporaties, bijvoorbeeld in de vorm van subsidies, om de lokale energietransitie te versnellen, voldoende huurhuizen beschikbaar te hebben maar vooral om menselijk met de inwoners om te gaan.

Het gaat mij vooral ook om de manier van kijken naar maatschappelijke problemen. Kunnen we de maatschappelijke businesscases dusdanig construeren dat we menselijke en economische waarde creëren in plaats van symptomen bestrijden?

Een idee voor de prestatieafspraken?

Verevening in de corporatiesector: 'Beter een goede buur dan een verre vriend'

Al vroeg leerde ik sparen om iets te kunnen kopen van m'n spaargeld. Later leerde ik om te sparen als buffer voor onzekere tijden. Hierdoor kon ik mij vrij bewegen in m'n werk en kon ik een woning met verlies verkopen om niet vast te lopen in de wooncarrière. Dit is mij tot dusver goed bevallen.

De Drentse woningcorporaties zijn financieel gezond. Ze hebben goed op de centen gepast en nooit gekke dingen gedaan. Een beetje saai misschien. Aan de andere kant waren we in Drenthe misschien wel de voorlopers van de nieuwe sober- en doelmatigheid waar de nieuwe woningwet zo vol mee staat. Hierdoor kunnen we ook vandaag nog de opgaven aan die van ons verwacht worden. De huizen staan er prima bij, er zijn voldoende geschikte huizen, de energieprestaties zijn goed en de jaarlijkse huurverhogingen zijn het laagste van het land. We doen ons werk gewoon goed en zijn niet te beroerd om een steentje bij te dragen aan het borgen van de leefbaarheid.

Deze spaarzaamheid komt goed van pas. Na de hervormingen in de zorg bleef er een rekening liggen voor de corporaties. We moesten de waarde van onze zorgwoningen fors afwaarderen. Op hetzelfde moment deed de vennootschapsbelasting z'n intrede, gevolgd door de verhuurderheffing met daarin straks de beperking van de aftrekbaarheid van de leningportefeuille (ATAD). Corporaties dragen straks zo'n twee tot wel vier maandhuren af aan de fiscus. De inkomensgrenzen en passend toewijzen werden ingevoerd voor de verhuur waardoor de verdiensten verder zijn begrensd.

En nog steeds passen de Drentse corporaties goed op de centen en zijn ze financieel gezond.

We zijn klaar voor een onzekere toekomst waarbij grote opgaven op ons afkomen op het gebied van duurzaamheid, leefbaarheid, werk en zorg. Dankzij sober en doelmatig beleid kunnen we deze opgaven voor een groot deel aan. Hier hebben we onze reserves voor opgebouwd. We kunnen echter niet precies voorspellen wanneer welke opgave er op ons af komt en wat de werkelijke omvang gaat worden.

Een van de opgaven is wel redelijk helder, hoewel Den Haag maar niet van de pot komt met een klimaatakkoord. Dat zijn de investeringen in

duurzaamheid. Niet omdat de huurder wakker ligt van een energieneutrale woningvoorraad in 2050. Nee, omdat de huurder er wakker van ligt dat hij het einde van de maand niet haalt vanwege z'n financiële situatie. Duurzaamheid als middel om de betaalbaarheid te verbeteren dus. Hier is een forse investeringscapaciteit voor nodig. Dat weten we al wel. We weten niet hoe snel de innovaties gaan en of we het kunnen betalen. Hierdoor houden we het gespaarde geld graag achter de hand. Voor een betaalbare sociale huursector in de toekomst dus.

Elders in het land, precies daar waar op dit moment veel gebouwd moet worden, is het met de financiële situatie van veel woningcorporaties veel slechter gesteld. Hier zijn verschillende redenen voor. De volksaard zal ongetwijfeld in beide geschetste situaties een rol hebben gespeeld. De robuuste Drenten en de branievolle randstedelingen.

Ambtenaren breken het hoofd over hoe ze de in de sector aanwezige investeringscapaciteit op korte termijn dusdanig kunnen herverdelen dat corporaties acute problemen het hoofd kunnen bieden. Een oneerlijke discussie. Ons brein is immers gevoeliger voor een probleem van vandaag dan voor een probleem in de toekomst.

Dit is de casus die we als sector nu op tafel hebben liggen. Wint de kortetermijnopgave in sterke woningmarktgebieden het van langetermijnoplossingen in kwetsbare delen van het land?

Zo zwart-wit is de discussie hopelijk niet. Bewindspersonen zullen deze afweging in landsbelang moeten maken. Laten we de minister een beetje helpen door als sector zélf met oplossingen te komen. Dan zijn we speler en geen slachtoffer.

Ik ben voorstander van regionale afspraken en help liever een buurman dan een verre vriend. Klinkt hard, maar deze keuze doet volgens mij recht aan de geest van de woningwet. We hebben woningmarktregio's en maken daarbinnen afspraken met collega's, huurders en gemeenten. We begrijpen de opgave van de buurman beter en kunnen daarom de kansen en risico's beter inschatten.

Hierdoor hebben we meer zekerheid dat het geld terugkomt op het moment dat we het zelf, voor onze eigen opgaven weer keihard nodig hebben.

Bert denkt om

De weekendkranten en het gelijk van de gele hesjes

Een tijdje geleden hoorde ik Joris Luyendijk spreken over de elite die ons land bestuurt. Als je aan zes kenmerken voldoet dan behoort je tot deze elite en is de kans groot dat je op het pluche in Den Haag of bij een grote multinational landt.

Ik durf te stellen dat de gele hesjes niet voldoen aan deze kenmerken. Net zo min als ik overigens. Toch hebben ze last van de tunnelvisie van deze elite die onder andere hoogopgeleid, blank en man is. Deze elite maakt plannen en neemt besluiten die logisch zijn als je hockeyt, golft, een tweede huis in Frankrijk hebt, in Leiden studeert net als je vader, in een vrijstaande woning in een goede buurt woont en je alleen maar mensen van dezelfde groep ontmoet etc.

Ook in Emmen duiken de gele hesjes de laatste tijd op. Met handgeschreven posters roepen ze de inwoners op om te gaan protesteren. De kop van de poster luidt: 'Wij zijn het zat!'

Eerlijk? Ik dacht; daar heb je ze weer. De mensen die overal op tegen zijn terwijl er niet zo veel mis is met de vaasjes in dit gave land. Het is de tweede keer dat ik deze denkfout maak. Bij de opkomst van de lokale partijen dacht ik hetzelfde. Nu zie je hoe verfrissend deze partijen kunnen zijn door weer bezig te zijn met de bedoeling. We zijn er nog niet maar het gaat de goeie kant op. De politiek weer dichterbij de mensen.

De gele hesjes voelen haarfijn aan dat het mis dreigt te gaan met onze samenleving. Het zijn gewone mensen die het in de portemonnee merken dat de btw omhoog gaat, de belasting op energie stijgt en dat de kwaliteit van de zorg lijkt af te glijden. Ze zien de rijken rijker worden en de armen armer. Het onderbuikgevoel stuurt hun handelen.

Ze lijken onmachtig. Omdat het geen praters zijn maar doeners. En met praten kun je ver komen in dit land. Onmachtig omdat hun gevoel overeenkomt met de feitelijke gebeurtenissen die ze dagelijks om zich heen zien. Onmachtig omdat de mensen die erover gaan niet luisteren maar doordenderen. Onmachtig omdat ze niet meer kunnen rekenen op de instituties uit het verleden. Onmachtig omdat ze alleen lijken te staan. Alleen, maar wel met een groep gelijkgestemden.

Ze zijn niet gek. Het is niet uit te leggen dat het eigen risico op zorg stijgt en dat op hetzelfde moment het kabinet overweegt om grote bedrijven vrij te stellen van winstbelasting. Dat er een Hugo Borst aan te pas komt om onze ouderen weer fatsoenlijke zorg te bieden. Dat de Groningers de uitputting nabij zijn en het kabinet tegelijkertijd 700 miljoen euro op tafel legt voor een plukje aandelen in een bedrijf dat het milieu om zeep helpt en hierdoor de al drukke randstad nog meer verstopt.

Een tip voor de politici, bestuurders en andere plucheplokkers in dit land: Luister naar wat de mensen zeggen. Probeer je in te voelen in waar de mensen van wakker liggen. Jullie lezen de kranten waar de artikelen in staan. Jullie lezen de boeken waarin de ontwikkelingen in de maatschappij worden geduid. Jullie hebben voorkennis.

Gebruik deze kennis, mobiliseer mensen uit je elitaire biotoop en sluit aan bij de gevoelswereld van de inwoners van dit land. Empathie is namelijk het beste instrument om belangen te verbinden. Dat heb ik ook geleerd.

Wat managers kunnen leren van FC Emmen trainer Dick Lukkien

Fragmenten uit het interview van Dagblad van het Noorden verslaggever Ernst Slagter met FC Emmen spits Nicklas Pedersen.

Kern van het verhaal: Aanwezigheid en alle spelers gelijk behandelen leidt niet per definitie tot de beste resultaten.

FC Emmen trainer Dick Lukkien haalt het beste uit z'n spelers door goed te kijken wat een speler nodig heeft om z'n talent maximaal in te zetten. Ook speelt vertrouwen een cruciale rol in de interactie trainer - speler. Dit leidt tot toegenomen werkplezier en tastbare resultaten.

Bij vertrouwen moet je aan de ene kant onderscheid maken tussen iemands integriteit en zijn of haar intenties. Aan de andere kant dragen competenties en wapenfeiten bij aan het vertrouwen.

In dit geval: Pedersen traint minder met de groep. Niet omdat hij lui is, maar omdat hij meer baat heeft bij het trainen in het krachthonk om terug te komen van een blessure. Hij traint dus anders en met de bedoeling om sneller weer van waarde te zijn voor het team. Zijn talent is bekend; het scoren van doelpunten. In het verleden heeft hij voldoende laten zien dat hij hier goed in is.

Dick Lukkien heeft vertrouwen in de speler en geeft hem daarom de ruimte om te doen wat hij nodig heeft om bij te dragen aan het teamresultaat. Welke manager of trainer heeft het lef om hetzelfde te doen als Dick Lukkien?

Fragmenten uit het interview

Natuurlijk juichte Nicklas Pedersen (31) zondag na zijn late 2-2 tegen PSV. Maar toen de Deense supersub na afloop werd toegezongen op De Oude Meerdijk, krabde hij zich even achter zijn oor. „Ik vroeg me af of ik de bal niet meteen uit het doel had moeten pakken. Echt, ik had het gevoel dat er nog meer in zat.” Na een korte stilte: „Al had PSV natuurlijk net zo goed nog kunnen scoren. Zo eerlijk moet ik ook weer zijn.”

Je startte begin dit seizoen zeven keer in de basis, maar toen scoorde je nog niet. En dan maak je als invaller tegen FC Groningen en PSV vier belangrijke doelpunten. Je hebt jezelf in nog een tijdsbestek van nog geen half uur terugverdiend.

„Ik vind het vooral fijn dat ze bij de club zien dat het geen tijdsverspilling was om mij de ruimte te geven. Hoewel ik nog op de weg terug ben van een liesblessure, is dit toch een positieve periode. Ik vind trouwens dat ik aan het begin van het seizoen ook goed speelde, maar toen maakte ik geen doelpunten. En als een spits niet scoort, gaan mensen praten. Niet dat ik er veel van mee krijg, trouwens. Ik lees vrijwel nooit de commentaren in de kranten. Je weet op mijn leeftijd wel of je goed of slecht speelt. Ik heb de meningen van anderen niet nodig. Behalve die van de trainer en medespelers dan.”

„Inderdaad, terwijl ik denk dat ik fysiek beter ben dan in mijn tijd bij FC Groningen. Dat is ook omdat ik het gevoel heb dat ze hier meer zorg aan me besteden. Dick Lukkien is een trainer die rekening met mij houdt. Als ik ergens last van heb en op hem afstap, weet hij dat ik dat niet doe omdat ik niet wil trainen, of zo. Dat dachten ze in Groningen. Hier begrijpen ze dat ik misschien iets anders moet trainen dan andere spelers om op mijn best te zijn. Anders, hè? Niet minder. Als ik niet op het veld sta, zit ik bijvoorbeeld in het krachthok. Het is absoluut geen luiheid. Want ook al ben ik 31: ik geniet nog elke dag van trainen.

Toen ik in 2012 van FC Groningen naar KV Mechelen ging, had ik met Harm van Veldhoven ook een trainer die mij begreep. Omdat het goed ging bij Mechelen, verdiende ik een transfer naar KAA Gent. Víctor Fernández, de Spaanse trainer die me haalde, was een absolute topcoach. Hij was jaren geleden de opvolger van José Mourinho bij FC Porto. Maar Fernández werd al na een paar wedstrijden ontslagen. Er kwam een Roemeen (Mircea Rednic, red.) in zijn plaats. Dat werd geen succes, omdat hij weer zo'n trainer was die iedereen hetzelfde liet doen. Ik vind het onbegrijpelijk dat je in deze tijd nog zo ouderwets kan zijn. Geen enkele speler is hetzelfde.”

Het is misschien de vrees voor de schijn van een voorkeursbehandeling, die kwaad bloed zou zetten in de rest van de selectie?

„Dat zou kunnen, al geloof ik er niet in. Geen speler van FC Emmen is boos als ik maar drie keer per week train en toch speel. Als ze zien dat ik het

verschil maak, tenminste. Als je niet presteert, kan ik me voorstellen dat het een probleem wordt. Maar ik vind dat de beste spelers altijd moeten spelen. Ook als ze minder vaak met de groep trainen.”

© DvhN / 26-1-2019 - Ernst Slagter

Noaberschap revisited

We zitten in een crisis waarvan we de ware omvang nog niet kunnen inschatten. Het coronavirus maakt veel slachtoffers. We verblijven massaal in een vrijwillige quarantaine. Om te voorkomen dat we zelf besmet raken of dat we anderen besmetten. We willen de curve afvlakken om de effecten van de crisis te dempen. Vooral ook om ervoor te zorgen dat onze zorginfrastructuur niet bezwijkt onder een te grote zorgvraag.

De koning sprak het land toe. Meestal lees ik liever de volgende dag in de krant wat de boodschap van onze vorst was. Dit keer waren we thuis. De agenda's leeg en dus niets beters te doen. Op de bank, zitten en luisteren. Even mijn vooroordelen over rituelen, iconen en een -door anderen geschreven- voorgelezen boodschap aan de kant. Het is crisis en dan moeten leiders praktische boodschappen afgeven. Geen gedroom of fraaie vergezichten. Nee, dingen die we in het hier en nu kunnen doen om de crisis te verzachten.

De koning riep op om het eenzaamheidsvirus te bestrijden. Hier werd ik door geraakt. Spot on. Een leider die de urgentie van een crisis aangrijpt om een maatschappelijk probleem te agenderen. Toch een beetje dromen dus! Toen had hij mijn aandacht.

Een citaat van Guardian columnist, onderzoeker en ecooloog George Monbiot in VPRO's Tegenlicht over eenzaamheid: 'We zijn de afgelopen eeuwen ons land, ons dorp, onze gemeenschapszin en onze rituelen kwijtgeraakt. Tientallen jaren geleden kenden we verbinding, vriendschap, gemeenschapsleven en een stabiel gezinsleven. Dit is de laatste jaren snel verdwenen. We zijn op jacht gegaan naar succes, bekendheid en rijkdom. Neoliberalisme, individualisering en vervreemding zorgen uiteindelijk voor het instorten van onze geestelijke gezondheid. We vragen ons af waarom we zo veel last hebben van psychische problemen als burn-outs, depressies en psychoses. We vragen ons af waarom zo veel mensen verslaafd zijn.' Aldus de Britse onderzoeker.

De verschillen tussen de haves en de have-nots worden groter. Helaas ook de verschillen tussen de cans en de cannots. De crisis leert ons ook dat de 'haves en de can-mensen' in zogenaamde 'bullshit banen' ons niet gaan helpen.

Juist de praktisch geschoolde mensen in de frontlinie doen baanbrekend werk. Zorgverleners die fantastische zorg leveren. Schoonmakers die zorgen voor goede hygiëne. Bouwvakkers die de woningnood bestrijden. Politieagenten die handhaven op de anderhalve-meter-regel. En leerkrachten die wendbaarheid tonen door digitaal les te geven.

Woningcorporaties zijn er voor deze praktisch geschoolde mensen. In toenemende mate zijn we er ook voor de 'have-nots en de cannots'. Een bereikbare koopmarkt in combinatie met het afbouwen van allerlei zorgvoorzieningen is debet aan deze ontwikkeling. We huisvesten de 20% van de mensen met de laagste inkomens. Lage inkomens vanwege ouderdom, het hebben van een aandoening, een beperking of een verslaving.

De leefbaarheid in wijken met veel sociale huur staat, als gevolg van deze ontwikkelingen, onder druk. Allemaal moeten we 'langer thuis blijven wonen'.

Vroeger in het bejaardentehuis werden ouderen de hele dag in groepen beziggehouden. Vroeger kon je in een beschermd-wonen-huis een praatje maken met je huisgenoten of met je begeleider. Vroeger mocht je gewoon dorpsgek zijn en vond iedereen je raar maar keek wel naar je om.

Het 'langer thuis wonen' vervangt deze voorzieningen waardoor de kans op eenzaamheid nog verder toeneemt. Deze beweging vraagt veel van de praktisch geschoolde mensen die in de frontlinie staan.

Wat de crisis ons leert is dat scholen en bedrijven bijna naadloos overschakelen op digitale middelen. 'Thuiswerken en thuis-onderwijs volgen is de norm', aldus onze premier. Duizenden iPad's zijn ingezameld voor ouderen en mensen met een beperking zodat ze erbij blijven horen. Mijn kinderen hebben nu meer contact met hun vrienden dankzij technologie dan ik ooit heb gehad. Opa's en oma's kunnen bezigheden van kleinkinderen bijna live volgen dankzij digitale middelen.

Digitaal contact kan een warme knuffel nooit vervangen. Digitaal contact kan er wel toe bijdragen dat iedereen zich gezien voelt. Digitaal contact geeft mensen het gevoel erbij te horen. En digitaal contact houdt de zorgkosten beheersbaar.

In dezelfde Tegenlicht uitzending biedt neurowetenschapper Olga Klimecki hoop. Volgens haar onderzoek evolueren hersenen in de loop van de tijd. Onze hersenen passen zich aan de veranderende sociale context in de maatschappij aan.

Door het stimuleren van gemeenschapszin en inclusiviteit kunnen we onze hersenen leren om deze zaken als 'het nieuwe normaal' te zien. Hierdoor kunnen we eenzaamheid actief bestrijden, aldus Klimecki.

Onderzoek van zowel Monbiot als Klimecki concludeert dat minder eenzaamheid tot een betere gezondheid leidt. Het is daarom van maatschappelijk en economisch belang dat we de verschillen verkleinen en inclusiviteit en gemeenschapszin nastreven.

De huidige crisis toont aan dat mensen weer naar elkaar om willen zien. Daarom zal de wereld na de crisis nooit meer hetzelfde zijn. We zijn weer oprecht in verbinding met elkaar.

We zijn ons land kwijt maar krijgen er platforms voor terug.

Hoe kunnen het onderwijs, de zorg, de bouw, het sociaal werk en technologie bijdragen aan meer inclusiviteit en het bestrijden van eenzaamheid?

- Door iedereen de kans op zinvol werk te gunnen. Werk, in welke vorm ook, bevordert de inclusiviteit. Het project 'Bouwen aan Mensen' van het Drenthe College, Woonservice, Domesta en de bouw- & installatiebranche biedt hiervoor mooie kansen. Evenals de herwaardering voor sociale werkplaatsen;
- Door met het practoraat van het Drenthe College uit te zoeken hoe fysieke en technologische hulpmiddelen het 'langer thuis wonen' inclusiever kan maken en de zorg betaalbaar kan houden;
- Welzijn wint aan belangrijkheid ten opzichte van zorg (een ons welzijn scheelt een kilo zorg).

Door eenzaamheid te verdrijven verrijken we het leven, houden we buurten leefbaar en blijft de zorg betaalbaar.

Het Drenthe College heeft hierin een belangrijke rol door praktisch ingestelde leerlingen klaar te stomen voor een betere wereld.

**Geschreven voor het afscheid van Renate Renkema als Regiodirecteur van het Drenthe College in Emmen, april 2020*

Wonen en werken in de polder

Meestal ben ik blij dat we in een polderdemocratie leven. Vooral als het gaat om levensbeschouwelijke zaken, veiligheid en de energietransitie. Stiekem, heel stiekem, droom ik soms dat we stoppen met het gepolder en dat we eindelijk eens aan het werk gaan.

Deze week weer eens een kop in het FD over de wooncrisis in de randstad. Dit keer moeten ook de schaarse weilanden het daar ontgelden. Volbouwen die hap, aldus Taco van Hoek, directeur van het Economisch Instituut voor de Bouw (EIB). Vanuit zijn oogpunt begrijpelijk. Helemaal bij afwezigheid van visie en daadkracht uit Den Haag.

Maar naar mijn mening is het niet de wooncrisis die ons dwarszit. Sorry beste leraar, politieagent, brandweervrouw/-man en zorgmedewerker op zoek naar een betaalbaar huis in de randstad, jullie zijn de dupe van onhandige planning van onze overheden. Onze schaarse gronden worden volgeplempt met economische activiteit waardoor het wonen erbij inschiet.

In het noordoosten beleven we het heel anders. Hier zitten we te springen om meer economische activiteit. Hier slopen we tien huizen om er zes terug te bouwen. Ruimte genoeg om te ondernemen en om te wonen. Inmiddels ligt er ook asfalt genoeg waardoor de bereikbaarheid beter is dan in welke metropool dan ook. Ok, het openbaar vervoer kan beter, maar inmiddels ligt er wel nagenoeg overal glasvezel in de grond.

Miljoenen euro's aan subsidies komen onze kant op om de economische activiteit te stimuleren. De foto's van bewindslieden die handtekeningen zetten of linten doorknippen, kleuren de sociale media. Regiodeals, woondeals en economische stimuleringsregelingen zijn sneller voorhanden dan een rol wc-papier bij de Aldi tijdens de coronacrisis. Stiekem denk ik wel eens dat die miljoenen bedoeld zijn als zwijggeld.

Tijd voor drastische maatregelen door bijvoorbeeld bepaalde economische activiteiten in de overvolle en kostbare randstad te verbieden. Denk aan logistieke activiteiten die veel vrachtverkeer aantrekken en de snelwegen verstoppen. Of door alle luchtvracht via Lelystad te laten lopen. Of dat we het verbieden om logistieke activiteiten te ontplooiën in de buurt van snelwegen in de file top 10. Dat we de kassen in het Westland afbreken en

dat de tuinders leegstaande kassen in het noordoosten van ons land gaan bevolken.

En investeer ook eens in snelle railverbindingen uit alle delen van het land met de randstad. Niet weer zo'n boemel waarvan de politiek vindt dat deze op elk dorpsplein moet stoppen. Nee, zo een die je in een half uur van Eindhoven naar de Zuidas brengt. Zo'n trein die je in een uur en een kwartier van Groningen naar Rotterdam Centraal brengt. Niet van dat voorzichtige dus!

De crisis op de woningmarkt is eigenlijk een mobiliteitscrisis. We doen de verkeerde dingen op de verkeerde plekken. Hierdoor lopen mensen vast in de woningmarkt én op de arbeidsmarkt. Breng deze activiteiten naar gebieden waar grond en wonen betaalbaar zijn en waar voldoende mensen staan te springen om aan het werk te kunnen.

Verplaatsen van economische activiteit levert dubbel rendement op: Meer ruimte en minder woningzoekenden. Dergelijke keuzes vragen om lef. Daniël Lohues zegt niet voor niets: 'Angst is voor heel even, spijt is voor altijd.'

**Als column verschenen op www.corporatiegids.nl*

Meer toezicht leidt tot oorlog

Vandaag kopte dagblad Trouw dat er meer toezicht moet komen op ICT-projecten van de overheid. De standaardreflex in Den Haag bij falend beleid of slecht opdrachtgeverschap.

In de corporatiesector kregen we ook busladingen extra toezicht over ons heen. Bij de invoering van de nieuwe woningwet in 2015. De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat het toezicht op meerdere fronten niet was meegegroeid met de sector. Het mocht daarom ook best een tandje professioneler. Dat de overheid geen maat weet te houden op zo'n moment weten we inmiddels ook. Dus schieten we door in het toezicht.

Wat politici maar niet willen begrijpen is dat meer toezicht direct leidt tot minder werkruimte voor medewerkers. Hierdoor neemt de bureaucratie toe en stopt de vernieuwing.

Neem de belastingdienst. Een paar jaar geleden volgde ik een aantal masterclasses aan de TU Twente over de relatie personeelsbeleid en innovatie. In mijn groep ook ambtenaren waaronder twee medewerkers van de belastingdienst in Apeldoorn.

De belastingdienst was in die tijd een innovatief IT-bedrijf waar hoogopgeleide professionals werkten. De belastingdienst investeerde volop om het betalen van belasting makkelijker te maken. Ze maakten er zelfs grappige reclames bij om hun innovaties te introduceren; 'Leuker kunnen we het niet maken, wel makkelijker.' Voor iemand die het invullen van een formulier als z'n grootste uitdaging ziet, een verademing.

Maar dan gaat het mis. Bij invoering van het IBAN-systeem worden toeslagen te laat uitgekeerd. Dit mag natuurlijk helemaal niet! Maar het gebeurt wel. Waar gewerkt wordt, worden fouten gemaakt. Het Haagse antwoord hierop: Staatssecretaris Frans Weekers moet het veld ruimen.

Wat we niet zien is wat de impact van een afgetreden staatssecretaris is op de werkorganisatie van de belastingdienst.

De belastingdienst was een innovatief IT-bedrijf. Zo was het intern ook georganiseerd. Een 'productieafdeling' waar het dagelijkse werk werd

weggewerkt. Daarnaast een creatieve omgeving waar IT'ers konden 'spelen' om zich nieuwe kennis, vaardigheden en gereedschappen eigen te maken. Nieuwe vindingen werden na een testperiode ingevoerd in de lopende business. Op dezelfde manier als andere succesvolle IT-bedrijven zoals Google, Facebook en Wehkamp dit ook doen.

Hierdoor bleef de belastingdienst ons voortdurend verrassen met nieuwe functionaliteit en groeide de dienst mee met de ontwikkelingen in de markt.

Maar wat gebeurt er als er iets misgaat? Dan moet de staatssecretaris vertrekken. De structuur van de belastingdienst werd omgezet in een commandostructuur vergelijkbaar met het leger. Alsof het oorlog is! Alsof de dienst helemaal niets goeds heeft gedaan. Alsof er jarenlang een stel idioten zonder hersenen aan het werk was geweest.

Gewoon stampen, doen wat de baas zegt en geen creativiteit graag, want dat valt niet te managen.

Inmiddels weten waartoe dit heeft geleid. Een uittocht van goede mensen en recent, de toeslagenaffaire. Hierdoor mocht ook staatssecretaris Snel het veld ruimen.

En de Haagse reflex? In elk geval niet toegeven dat het inzetten van meer toezicht een averechts effect heeft gehad. Er wordt weer een instrument uit de tas van defensie gehaald; de structuur wordt aangepast. De dienst wordt gesplitst en er komen maar liefst twee staatssecretarissen op. Alsof het oorlog is!

Gevolg hiervan is dat we de vernieuwing van het betalen van belasting en het ontvangen van toeslagen wel kunnen vergeten. We moeten erop voorbereid zijn dat we langer in de wacht hangen bij de belastingtelefoon. We zullen wat minder vriendelijk worden bejegend als we al iemand te spreken krijgen. De belastingdienst wordt een minder aantrekkelijke werkgever. We zullen verstoken blijven van leuke reclames vol zelfspot.

Bij Domesta maken we elke dag fouten. Hier zijn we niet trots op. Het is onderdeel van ons alsmaar complexer wordende werk. Vijf jaar geleden veranderden we van koers. We boden veiligheid aan onze medewerkers. Er

zouden geen ontslagen vallen maar het roer moest wel om. We stelden dat we geen 'nee' zouden zeggen en dat fouten maken mag.

Beide bestuurders en de raad van commissarissen zitten er nog.

We hebben in de afgelopen vijf jaar mooie resultaten bereikt. Positieve tevredenheidsonderzoeken, visitaties, accountantsverslagen en oordeelsbrieven bewijzen dit. Dit konden we alleen maar bereiken door ervoor te zorgen dat onze medewerkers in veiligheid en met ruimte om te werken konden bewegen. Hierdoor hebben we 'het huis op orde' en krijgt creativiteit alle ruimte. Met als gevolg een betere dienstverlening, tevreden afnemers, tevreden toezichthouders en tevreden medewerkers.

Mijn advies voor de politiek?

Wissel het vragenuurtje in de Tweede Kamer op dinsdagmiddag in voor een maandelijks mislukkingenfestival op het Malieveld. Laat overheidsdiensten elkaar vertellen wat er mis is gegaan binnen hun club. Zet ministers en staatssecretarissen in een jury om prijzen uit te reiken voor de 'mislukking van de maand'.

Humor, creativiteit en reflectie resulteren in betere resultaten. Meer toezicht leidt tot oorlog; gevechten met klanten, samenwerkingspartners en in de politiek.

Dat is pas verkwisting van maatschappelijk kapitaal.

Never waste a good crisis

Afgelopen zomer reed ik met m'n gezin terug van vakantie. Ik zag erg op tegen de terugreis, want: zwarte zaterdag. Het viel mee! Voor de avondkoffie zaten we alweer thuis op de bank te Netflixen.

Ik had iets gemist in de voorbereiding van onze reis: De Duitse autoriteiten hadden in alle wijsheid besloten om het vrachtverkeer in de weekenden van de zomermaanden te verbannen van de autobahn. Dankzij deze visie en het lef van deze beslissing was onze terugreis een genot.

Visie en lef is exact wat de huidige woningmarktcrisis nodig heeft. We zitten collectief vast in een beleidsdoolhof waarin de woningmarkt hopeloos verdwaald lijkt te zijn. Verblind door de fiscale druk voor woningcorporaties en nu ook door de stikstof en PFAS-problematiek. En dit terwijl de wachttijden voor woningzoekenden verder oplopen.

De afgelopen weekenden inspireerde NRC-columniste Rosanne Hertzberger me. Ze stelde dat de huidige stikstofcrisis kansen biedt om milieuvriendelijke maatregelen te stimuleren. Bijvoorbeeld door de Tata fabriek in IJmuiden financieel te steunen om een innovatieve, CO₂-vriendelijke hoogoven in gebruik te nemen. Dit doen we niet. Nu gaat de fabriek misschien wel dicht. Een ander idee van Rosanne Hertzberger: Laat elektrische auto's gewoon 130 km/u rijden en de fossiele varianten slechts 100. Stimuleer goed gedrag! Hiermee wordt de afbouw van de stikstofuitstoot versneld en borg je goed gedrag. Een zeer duurzame gedachte!

Kan visie en lef goed gedrag stimuleren om de woningmarkt en de bouwsector te kantelen?

Op 20 oktober jongstleden besteedde VPRO's Tegenlicht een aflevering aan 'bouwen met hout'. Met Cross Laminated Timber (CLT): Haaks op elkaar gelijmd hout in het Nederlands. Een product dat al een leven in de CO₂-opvang achter de rug heeft. Een product dat in z'n tweede leven een thuis kan vormen voor mensen die hier te lang op moeten wachten. In vele buitenland al gemeengoed. In ons land, waar we bouwen met zand, cement, water en staal, een exoot. Bijzonder! Vooral ook omdat we dit waardevolle materiaal verkwisten aan papier voor ongewenst reclamedrukwerk, voor lucifers en zelfs als brandhout.

We gingen met Domesta naar de Dutch Design Week om kennis te nemen van CLT als bouw materiaal. We spraken uitgebreid met de producent.

In de week voorafgaand aan de Tegenlicht uitzending waren we op bezoek bij een architect in Emmen. Hij wil huizen bouwen met CLT vanwege de goede isolatiewaarde en de snelle bouw tijd. Hij ontwerpt vooral passiefhuizen en is hier erg succesvol mee. Een passiefhuis kun je met iets meer dan een kaars op temperatuur houden. Erg goedkoop in gebruik dus! Lage energiekosten, korte bouw tijd, CO₂-neutraal en iets hogere bouw kosten. Laat dit nou precies aansluiten bij de uitdagingen in de huidige woningmarkt.

Beste bestuurders: Zullen wij als corporaties het voortouw nemen door een paar woningtypen in CLT te ontwerpen? En vervolgens te bouwen om deze innovatie snel op te schalen? Dit zal de overheid goed bevallen waarna stimulerende maatregelen snel zullen volgen.

Tijd om visie en lef te tonen door werk te maken voor voldoende beschikbare, betaalbare en duurzame huizen.

In Drenthe, een bosrijke provincie, zeggen we: 'Angst is voor heel even, spijt is voor altijd.'

**Als column verschenen op www.corporatiegids.nl*

Help! Onze ijsberg smelt!

‘Er was eens een familie pinguïns die al eeuwen op een ijsberg leefde. Op een dag zag een van de pinguïns dat de ijsberg aan het smelten was. Hij ging op onderzoek uit en z’n angst werd bevestigd. De ijsberg holde van binnen helemaal uit. Het was een kwestie van tijd voordat de hele groep door het ijs zou zakken. Toen hij het aan z’n familie vertelde werd hij voor gek verklaard. Het was immers al eeuwen goed gegaan! Hoe haalde hij het in z’n hoofd om de pret te bederven?’

‘Uiteindelijk kreeg hij steun van een aantal jonge pinguïns. Ze gingen op expeditie om een nieuwe ijsberg te zoeken waar ze weer een tijd konden wonen. En ze leerden meteen om van tijd tot tijd te verhuizen zodat ze nooit meer verrast zouden worden door veranderende omstandigheden. Van een honkvast volk veranderde de groep in een rondtrekkende groep vitale pinguïns. Een bedreiging werd omgebogen naar een kans. En ze leefden nog lang en gelukkig!’

Soms voel ik mij die ene pinguïn die ziet dat het zo niet langer kan. Het dilemma van een corporatiebestuurder met ideeën. En de moeite die het kost om deze ideeën werkelijkheid te laten worden.

In 2010 voorspelden we een tekort aan bouw personeel en productiecapaciteit na afloop van de crisis. Zes jaar later voorspelden we dat de bouw van een sociale huurwoning onbetaalbaar zou worden. Nu, in 2019, zijn beide voorspellingen uitgekomen en dreigen de eerste projecten in het zicht van de haven te stranden.

De hogere kosten worden deels veroorzaakt door strengere eisen. En door het feit dat de spaarrekeningen van bouwers, toeleveranciers en zzp’ers weer aangezuiverd moeten worden. Wij, de opdrachtgevers, zijn medeverantwoordelijk voor het in stand houden van deze verkwisting van menselijk en maatschappelijk kapitaal.

We gingen naar Fabcity, deden onderzoek naar nieuwe bouwconcepten, voegden een paragraaf met innovatieve bouwconcepten toe aan ons portefeuilleplan en namen deel aan de experimenteerbuurt. Aan het realiseren van een project kwamen we nog niet toe.

We dreigen vast te lopen in een doodlopende steeg. De traditionele bouwers, die geen afstand durven te nemen van het vertrouwde, blokkeren de weg terug. Inmiddels weten we dat de crisis te kort duurde voor disruptie in deze traditionele industrie. Toch gloort er hoop aan de horizon. Dankzij nieuwe toetreders die níet met water, zand en cement bouwen.

Kijk hoe Jan van Andel met Woontij een buurt realiseert met innovatieve huizen. Geen containers; echte kwaliteitshuizen (zie YouTube: Woning te gast). Ook het ministerie ziet in dat het anders moet en stimuleert de bouw van deze innovatieve huizen. Zo'n concept kan volgens mij makkelijk 50 jaar mee!

Het is nog niet te laat. We hebben tijd om het over een andere boeg te gooien. De sector positioneert zichzelf graag als startmotor of als 'fast follower' in de innovatiecurve. Laten we dit waarmaken door meer projecten met innovatieve huizen op te leveren.

Dit kunnen we niet zelf omdat hier een andere manier van kijken en nieuwe kennis voor nodig is. Er zijn genoeg mensen die ons hierbij kunnen helpen. Laten we collega-corporaties meenemen zodat we als sector schaal kunnen maken. Zo kunnen nieuwe toetreders hun kosten verlagen.

Als zelfs de wetgever deze ontwikkeling stimuleert kunnen wij niet op onze handen blijven zitten om over 10 jaar weer dezelfde discussie te voeren. Of belangrijker nog: dat we onze woningzoekenden en huurders door het ijs laten zakken omdat ze geen plek meer hebben om te wonen.

Bert heeft een mening over de zorg

Suikerziekte en doorligwonden maken de zorg goedkoper

Ze zat bij me in de klas op de lagere school. Vijfenveertig jaar later kan ik me haar naam niet meer herinneren. Ze was, net als ik, geen hoogvlieger. Eenvoudige komaf, harde werkers in de familie. Maar met het hart op de goede plaats.

Laatst zag ik haar weer. We maakten een praatje. We hebben niet veel gemeen. Of toch? Ze werkt als verzorgende in een verpleeghuis. Ik vertel haar dat ik me bezig hou met het vastgoed in de zorg. Ze knikt ongeïnteresseerd. Haar ogen dwalen af. Naar meneer de Vries die iets lijkt te zoeken. Hij is voortdurend de weg kwijt in het verpleeghuis. Gelukkig helpen medewerkers of vrijwilligers hem weer de weg terug te vinden naar de huiskamer. Niet dat hij zich daar lang vermaakt. Het is z'n basis, niet z'n thuis.

Ze lacht erom. Ze mag meneer de Vries wel. Ze kent hem nog uit het dorp waar we samen opgroeiden. Ik ken hem ook. Een felle communist waarschuwde m'n vader altijd. Dat begreep ik toen niet.

Meneer de Vries woont op de PG-afdeling zegt mijn voormalig klasgenote. PG? Ja, daar verblijven mensen met psychogeriatrische klachten vult ze aan. Ik schrik van het gemak waarmee ze deze moeilijke woorden uitspreekt. Meneer de Vries is dus dement. 'Ik moet hem in de gaten houden', voegt ze er aan toe. Hij heeft last van diabetes mellitus. Daarnaast krijgt hij intensieve verpleegkundige hulp voor z'n decubitus. Mevrouw de Vries woont hier ook. Zij heeft gelukkig alleen somatische klachten en is nog helder van geest. Wel lastig voor haar. Maar samen rooien ze het wel in dit huis. Dankzij de hoge Zorg Zwaartepakketten waardoor er goede zorg voor hun beiden is.

Ik knipper met m'n ogen. Komt deze moeilijke woorden waterval en systeemtaal daadwerkelijk uit de mond van mijn oud klasgenote? Haar ogen stralen als ze het over de mensen heeft voor wie ze werkt. Maar het duurt nooit lang voordat de glans in haar ogen plaats maakt voor de schaduwkant van haar werk.

'Ik moet dit gesprek afronden', zegt ze. 'Ik ga zo naar een training. We krijgen een iPad om de zorgdossiers bij te houden. We zijn op dit moment namelijk anderhalf tot twee uur per dag bezig om van alles op te schrijven. Dit moet

sneller omdat het zorgkantoor alsmäär minder geld geeft voor de zorg voor mensen als meneer en mevrouw de Vries.’ Er waren heel veel trainingen de laatste tijd. Ze werd er moe van. Het leidt ontzettend af van het werk. En ze drijft hierdoor steeds verder af van wat ooit haar passie was; het liefdevol verzorgen van oude mensen in een kwetsbare fase van hun leven.

‘Klinkt logisch om de administratieve zaken te automatiseren’, mijmer ik, ‘maar wat schrijven jullie dan allemaal op?’ Ze gaat er nog even goed voor staan en neemt de tijd om mij mee te nemen in de bureaucratie die haar af en toe tot wanhoop drijft. Elk moment van de dag van meneer en mevrouw de Vries wordt vastgelegd. Hoe laat ze wakker zijn. Of ze naar de wc zijn geweest. Wat de aard van het bezoek aan de wc was. Of ze ontbeten hebben. Dat ze de juiste medicijnen gehad hebben. Of er bezoek is geweest. Dat de behandelaar langs is geweest. Tot de temperatuur van de vla als toetje na het eten toe. Dit laatste is een cynische grap van haar.

Ik herken m’n klasgenote niet meer. Ze is niet meer de warme betrokken meid afkomstig uit een warm nest. Ze is de zorg in gegaan om mensen liefdevol te ondersteunen tijdens de laatste fase van hun leven. Nu moet ze allerlei moeilijke termen en codes onthouden om in de iPad te documenteren. Als ze het niet goed doet, wordt ze bij het afdelingshoofd geroepen. Deze dame werkt niet in de zorg vanwege haar liefde voor ouderen. Deze dame had net zo goed in een supermarkt kunnen werken om de puberende vakkenvullers achter de broek te zitten. Ze voelt geen waardering voor haar werk de laatste tijd. Het opschrijven van al die gegevens kost te veel tijd en is volgens haar bovendien nutteloos.

In haar ogen is de zorg niets meer en niets minder dan het ondersteunen van mensen in de laatste fase van hun leven. Zorgen dat de mensen nog een beetje liefde en eigenwaarde ervaren terwijl ze steeds afhankelijker worden. Deze mensen geven niets om de schrijverij. Integendeel, ze hebben meer aan een wandelingetje of aan het bekijken van foto’s uit vroegere tijden. Maar daar is geen tijd meer voor.

Wat gek eigenlijk, dacht mijn klasgenote. Ouderen zijn te vergelijken met pasgeboren baby’s. Pasgeboren baby’s maken het omgekeerde mee als ouderen. Ze kunnen niets zelfstandig maar leren steeds meer. Volwassen mensen kunnen alles maar kunnen steeds minder naarmate ze ouder worden.

Om kinderen groot te brengen heb je geen diploma's of iPad's nodig. Liefde, gezond verstand en zorg van ouder(s) of verzorgende(n) zijn genoeg om een kind groot te brengen.

Aan het eind van ons leven tuigen we een heel circus van systemen en procedures op. Waarom eigenlijk? Dit vroegen we ons nooit af toen er geld genoeg was. Toen waren al die systemen en procedures nodig om al die managers, medezeggenschaporganen en toezichthouders aan het werk te houden. Nu kunnen we de zorg bijna niet meer betalen en zijn er niet voldoende mensen om het werk te doen. Het middel lijkt een onbetaalbaar doel te zijn geworden.

Ik heb met haar te doen en wil haar weer aan het werk laten. Ik trek haar nog even aan haar arm en vraag naar de betekenis van de woorden diabetes mellitus en decubitus. 'Suikerziekte en doorligwonden', zegt ze. Ze staan in de iPad omdat het zorgkantoor deze termen gebruikt.

Ik herken m'n klasgenote niet meer. De eenvoudige, lieve, zorgzame, meid die met oprechte aandacht het leven van ouderen mooier wil maken. Waarom spreekt zij de taal van de systeemwereld? Ik vraag me hardop af of meneer en mevrouw de Vries hier beter van worden. Laat staan dat de zorg hier beter of goedkoper van wordt.

Zullen we weer normaal met elkaar gaan praten?

Over mij, zonder mij is tegen mij

Ik herinner me dat een vermogende familie het Scheper ziekenhuis in Emmen ooit een CT-scanner cadeau deed. De familie was goed te spreken over de geleverde zorg en wilde hiervoor hun waardering tonen. Mensen met hart voor de regio die de portemonnee trekken om de zorg te verbeteren.

Vandaag zijn er zorgen over de ziekenhuiszorg in Drenthe. Afdelingen worden gesloten, patiënten moeten reizen en het geld is schaars. Het roer moet om.

Daarom werd er een zorgtafel in het leven geroepen. Aan deze tafel zitten wethouders, gedeputeerden, bestuurders uit de zorg, huisartsen en belangenorganisaties.

Een gemiste kans dat er alleen bestuurders aan tafel komen. Geen mensen die elke maand trouw hun zorgverzekering betalen. Geen professionals die zich elke dag met hart en ziel inzetten voor mensen in kwetsbare situaties. Geen investeerders uit de regio die willen helpen om de zorg dichterbij de mensen te brengen. Geen eigenaren van zorgvastgoed waarmee mooie combinaties met andere zorgtypes te maken zijn.

Buurtzorg baas Jos de Blok waarschuwde hier afgelopen week ook voor. 'Top down beslissingen van bestuurders aan zorgtafels gaan over systemen en structuren. Hiermee kunnen medewerkers en professionals niet uit de voeten', aldus de Blok.

In dit kader herinner ik me een uitspraak van een wethouder in 2013. De WMO werd aangekondigd. De gemeente zou er een fors aantal zorgtaken bij krijgen maar moest het wel met minder geld doen dan de rijksoverheid voorheen deed.

Een mooie kans om te innoveren dacht ik in al mijn naïviteit. 'Je krijgt een zak geld en mag grotendeels zelf bepalen hoe je hiermee de zorg gaat organiseren', hield ik de wethouder enthousiast voor. Hij keek alsof hij water zag branden. 'Nee, ik moet een bezuinigingsoperatie uitvoeren', sprak hij tegen. Ik stond perplex.

Waarom accepteer je als bestuurder zo'n opdracht van de rijksoverheid? Waarom is geld het eerste woord dat je in de mond neemt? Waarom geen sprankelende ogen omdat je kansen ziet om de zorg voor de inwoners te verbeteren?

Een ander voorbeeld; van een organisatieadviseur uit de zorg waarmee ik m'n studie bedrijfskunde volgde. Hij had een methode ontwikkeld voor kankerpatiënten die therapieën ondergaan. Voorafgaand aan een behandeling moesten er dagelijks allerlei testen worden uitgevoerd in een groot ziekenhuis. Net zo lang tot de testresultaten uitwezen dat de behandeling kon starten. De methode van mijn studiegenoot maakte het mogelijk dat deze testen gewoon thuis door de patiënt zelf uitgevoerd konden worden. Veel prettiger als je ziek bent. Goedkoper voor het ziekenhuis omdat er geen dure specialisten aan te pas komen. Het plan werd afgeschoten. De systemen schreven voor dat de specialisten de patiënt zagen. Anders kon er niet gedeclareerd worden bij de zorgverzekeraar. Weg besparing, hallo lijdensweg voor de patiënt.

De WMO-wethouder, de zorgbestuurders en al hun collega's in het land, zijn banden aan het plakken terwijl deze banden maar lek blijven gaan. Ze verzuimen namelijk om het glas op te ruimen. Nog elke dag staan de kranten vol over gemeenten en zorgorganisaties die het water tot aan de lippen staat. De zorg wordt niet goedkoper door het nagenoeg op dezelfde manier te blijven organiseren als in het verleden.

Wat is dan het glas dat de bestuurders aan de Drentse zorgtafel zo plaagt? Het glas is de top-down aanpak en ligt overvloedig op straat in de systeemwereld. In de leefwereld van inwoners en professionals ligt er geld op straat. Dat houdt de band op spanning. In de leefwereld spelen processen als zorgtafels zich in de openbaarheid af. Gewoon in dorpshuizen, bij mensen thuis en in de personeelskamers.

Want Gandhi zei ooit; 'Over mij, zonder mij is tegen mij'. Luister naar inwoners, luister naar professionals en wees transparant. Bestuurders, durf fundamentele veranderingen aan systemen en structuren door te voeren.

Dan blijven betrokken professionals werken in de zorg en wonen ze in de regio. Dan zijn inwoners mede-eigenaar en hebben investeerders geholpen de zorg dichterbij te brengen. Hierdoor blijft de zorg betaalbaar en van hoog niveau.

**Als opiniestuk verschenen in het Dagblad van het Noorden*

De zorg anders? Hoe dan?

Vorige week schreef ik een blog over de zorgtafel in Drenthe. Het stuk werd als opiniestuk opgenomen in het Dagblad van het Noorden van zaterdag 18 januari. Kern van mijn betoog: 'Zorgverleners en inwoners moeten meebeslissen over de veranderingen in de zorg. Het moet dan gaan over fundamentele systeemverandering en niet alleen over het verplaatsen of concentreren van zorg. En, nodig ook investeerders en vastgoedeigenaren aan tafel uit om een bijdrage te leveren.'

Ik kreeg veel reacties. Vooral met bijval. Bijvoorbeeld uit de hoek van zorgcoöperaties, van dwarsdenkers, van bezorgde ouders met zieke kinderen en van medewerkers en zorgverleners. Allemaal hartverwarmend.

Geen reacties van bestuurders. Jammer. Want laat deze groep nou net tot de doelgroep van mijn verhaal behoren. Het debat wordt geschuwd of mijn verhaal wordt niet serieus genomen. Het laatste snap ik, het eerste vind ik gemakzuchtig.

Vaak krijg ik van mensen die vast zitten in hun denken te horen; 'maak nou eens concreet wat je bedoelt. We snappen het niet. Wat jij voorstelt kan toch helemaal niet?'

Ok, dan maak ik het concreet. Ik heb wel een aantal ideeën. Snap best dat dit grootse ideeën zijn. Ideeën die niet allemaal morgen zijn ingevoerd. Laten we er tien jaar voor uittrekken. Maar dan hebben we de zorg wel echt veranderd.

Niet zoals in de afgelopen vijf jaar. De veranderingen in de WMO en de Langdurige Zorg hebben niet veel goeds gebracht. De zorg wordt steeds onpersoonlijker. Professionals kunnen hun werk niet doen. Kunnen geen persoonlijke aandacht geven door te veel papierwerk waardoor ze afhaken. En het is niet goedkoper geworden.

Maar het kan altijd beter. Laten we ons inzetten zodat de zorg voor onze kinderen betaalbaar, bereikbaar en van hoge kwaliteit blijft.

Zomaar een paar ideeën om de zorg weer gezond te maken.

Als ik het voor het zeggen had dan...

Krijgt de zorg een menselijk gezicht, is vertrouwen de basis en zou ik de volgende dingen veranderen:

Kwaliteit

- Samen met je zorgverlener bepaal je wie welke zorg op welk moment levert;
- Je maakt zelf een afspraak met je zorgverlener op een moment dat het jou past. Deze afspraak duurt zo lang als jij denkt dat nodig is of langer als de zorgverlener dit nodig vindt;
- Binnen vijftien minuten nadat je afspraak met een zorgverlener zou beginnen begint deze ook daadwerkelijk;
- Je kunt je zorgverlener gewoon bellen en mailen. En je wordt ook teruggebeld of gemaild;
- Maatwerk wordt de norm. Ongelijke gevallen worden ongelijk behandeld. Gelijke gevallen worden gelijk behandeld. Op elke plek in Nederland dezelfde aanpak voor dezelfde behandeling voor dezelfde prijs;
- In 2030 ga je nog maar in twee van de drie situaties naar een instelling voor zorg of behandeling. De rest van de zorg ontvang je thuis al dan niet met behulp van thuistechnologie en zelfdiagnose;
- De zorg wordt zoveel mogelijk bij je thuis of in de buurt geleverd. Het ziekenhuis wordt een plek waar je komt voor een operatie, een ingewikkeld onderzoek of voor spoedhulp;
- In de regio waar je woont zijn zorgsteunpunten met daarin huisartsen, fysiotherapeuten, poliklinieken en diagnosecentra;
- Besparingen vloeien terug naar de zorg en worden gebruikt om de zorg goedkoper te maken door voortdurend te verbeteren en te vernieuwen;
- Zorginstellingen leren van elkaar door resultaten en kennis uit te wisselen op het gebied van klanttevredenheid, medewerkerstevredenheid, kwaliteit en doelmatigheid;
- Bij elke behandeling is de kwaliteit van leven leidend, niet de medische mogelijkheden of de hoeveelheid geld dat beschikbaar is;
- Geen enkele werker in de zorg is aansprakelijk voor fouten zolang de algemene kwaliteit van zorg in de instelling aantoonbaar op

orde is. De overheid draagt zorg voor sociale zekerheid van zorgvragers indien er door een behandeling iets fout is gegaan;

Administratie

- Samen met je zorgverlener bepaal je wat er geregistreerd wordt. Het doel is om alleen te registreren wat relevant is om zodoende administratieve lasten te verminderen;
- Samen met je zorgverlener bepaal je het moment wanneer een (deel)behandeling wordt afgesloten. De factuur wordt direct na het afsluiten van een behandeling opgemaakt. Je zorgverlener krijgt deze factuur binnen zestig dagen door de financier betaald;

Financiën

- De gemeente waar je woont betaalt alle zorg die je nodig hebt. Zorgverzekeraars en zorgkantoren worden opgeheven;
- De gemeente, die alle zorg betaalt, wordt gezien als nutsvoorziening en niet als financiële instelling. Financiële buffers worden ingeruild voor een borgstelling vanuit de overheid. Hierdoor vloeit geparkeerd zorggeld terug naar de zorg;
- Iedereen betaalt de zorg via de inkomstenbelasting. Het solidariteitsprincipe wordt uitgebreid met een inkomensafhankelijke bijdrage via de loonstrook of de belastingaangifte;
- Hierdoor vervalt de zorgtoeslag en hoef je niets ingewikkelds te regelen via je belastingaangifte;
- Elke inwoner van ons land heeft toegang tot alle soorten zorg. De betaalbaarheid is geen belemmering voor toegang tot zorg;
- Zorginstellingen kunnen je precies vertellen wat een behandeling, een onderzoek of een gesprek met een zorgverlener kost;
- Zorginstellingen mogen niet te veel geld oppotten. Te veel geld bij de ene instelling wordt gebruikt om de zorg bij andere instellingen in de regio te verbeteren;
- Niemand in de hele zorgketen verdient meer dan de Balkenende Norm. Er is een opslag mogelijk als de kwaliteit, de klanttevredenheid, de medewerkerstevredenheid en de doelmatigheid zich positief ontwikkelen of stabiel blijven op een

bovengemiddeld niveau. Alle medewerkers in de instelling profiteren mee van deze opslag;

- Voorkomen dat je ziek wordt, bijvoorbeeld door gezond te leven, wordt vergoed. De kosten hiervan worden verrekend met de besparingen op zorgkosten;

Personeel

- Een specialist is geen supermens die tot z'n pensioen 70 uur per week kan werken. Ook specialisten hebben gewoon een werkweek van maximaal 40 uur;
- De opleidingen voor een baan in de zorg zijn onbeperkt bereikbaar. Drempels als lotingen of numerus fixus worden afgeschaft;
- Het wordt makkelijker voor buitenlandse zorgverleners om in ons land aan het werk te gaan. Ze moeten wel in het Nederlands of in het Engels kunnen communiceren;
- Vrijwilligers krijgen belastingvoordelen en hebben gratis toegang tot openbare voorzieningen zoals bibliotheken, musea en openbaar vervoer;

Bestuur en toezicht

- Je hebt zelf directe invloed op de geleverde zorg. Je bent vertegenwoordigd in het bestuur en in het toezicht. De gemeenteraad kan ingrijpen als het nodig is;
- Cliëntenraden, belangenvertegenwoordigers en andere inspraakorganen worden opgeheven;
- De gemeentelijke rekenkamer toetst rapportages op het gebied van kwaliteit, klanttevredenheid, medewerkerstevredenheid en doelmatigheid. Gemeenteraden hebben de mogelijkheid om in te grijpen als het fout dreigt te gaan bij een instelling;
- Het bestuur in een zorginstelling wordt gevormd door een voorzitter, een patiëntvertegenwoordiger en een personeelsvertegenwoordiger waarvan tenminste één lid in de regio woont;
- Het bestuur is de baas in de zorginstelling;
- De raad van toezicht bestaat uit vijf leden waarvan tenminste één is benoemd door de zorgvragers en één lid met lokale binding. De

- overige leden van de raad van toezicht beschikken over vaardigheden op het gebied van financiën, zorg en innovatie;
- Er komt een geschiktheidstest voor het (her)benoemen van bestuurders en toezichthouders, vergelijkbaar met woningcorporaties;
 - Toezichthouders zijn maximaal twee periodes van vier jaar in functie. Na de eerste periode wordt er een geschiktheidstest uitgevoerd voordat de toezichthouder aan een nieuwe periode van vier jaar kan beginnen;
 - Bestuurders worden voor een periode van zes jaar benoemd en kunnen telkens voor eenzelfde periode worden herbenoemd;
 - Bestuurders en toezichthouders ontwikkelen zich voortdurend door het volgen van opleidingen. Dit is een voorwaarde voor herbenoeming;
 - Naast de gemeenteraad komen er twee autoriteiten die toezichthouden op de zorg. De eerste voor de kwaliteit van zorg en cliënttevredenheid, de tweede voor het bewaken van de financiële prestaties van de instelling. Ander toezicht of overheidsbemoeienis wordt afgeschaft;
 - Zorgvragers, zorgverleners, gemeenten, provincies, maatschappelijke organisaties en vastgoedeigenaren bepalen samen op regionaal niveau hoe deze veranderingen inhoudelijk en procesmatig worden vormgegeven;

Wat zou jij veranderen?

Klare wijn

Er was eens een directeur die drie wijnmakerijen had in drie dorpjes op het platteland. Ze maakten wijn voor bij het eten en af en toe speciale kwaliteitswijnen voor feesten en jubilea.

Door allerlei voorschriften en vereisten werd het maken van kwaliteitswijnen te duur. De standaard wijnen leverden onvoldoende op vanwege concurrentie en stijgende kosten. Ook konden de wijnmakerijen niet voldoende gekwalificeerde wijnmakers in dienst houden om kwaliteitswijnen te maken omdat hier steeds minder vraag naar was. Deze mensen verveelden zich te vaak.

De directeur bedacht een plan om een nieuwe wijnmakerij te bouwen in een ander dorp om op een centrale plek kwaliteitswijnen te maken. Hierdoor werd de kwaliteit beter en was het makkelijker om goede wijnmakers in dienst te houden. De bestaande wijnmakerijen in de dorpen bleven de wijn voor dagelijks gebruik maken.

Iedereen van burgemeester tot dorpsomroeper was in rep en roer. Liefde voor het bestaande, angst voor wat er op hun af kwam. Ze waren bang dat de wijnmakerijen in de dorpen zouden moeten sluiten en dat ze straks helemaal geen wijn meer hadden bij het eten en bij het feesten.

Op een gegeven moment zag één van de burgemeesters wel brood in de plannen van de directeur van de wijnmakerijen. Hij was in Zuid-Frankrijk geweest en had gezien dat veel dorpen verstoken waren van goede wijn doordat iedereen de directeur van de centrale wijncoöperatie tegenwerkte.

'Dit moeten we in Veenkolonia niet hebben', sprak de burgemeester en hij beloofde mee te betalen aan de nieuwe centrale wijnmakerij, op voorwaarde dat deze op elk moment champagne kon leveren voor het geval een plaatselijke sportclub iets te vieren had. Ook zou de nieuwe wijnmakerij kwaliteitswijnen van Grand Cru kwaliteit moeten maken voor de jaarlijkse culinaire festivals.

De directeur voelde zich gesteund en zette het plan met geld van het dorp van de wijze burgemeester door. Andere burgemeesters en zelfs de provincie, konden toen niet achterblijven en kwamen met geld over de brug.

Ze hadden samen immers al veel geld geïnvesteerd in vermaak en bedrijvigheid in de streek en zonder goede wijn konden ze de verwachte successen de komende jaren niet vieren. Ook waren ze bang dat het welzijn van hun inwoners onder druk zou komen te staan als deze voortaan verstoken zouden blijven van goede wijn. Hierdoor zou de leefbaarheid in de dorpen afnemen en de ingezette demografische krimp zich versnellen. Dat druiste in tegen ieders ambitie, dit mocht zeker niet gebeuren!

Twee jaar later werd de nieuwe centrale wijnmakerij geopend. Iedereen was blij want er was nog steeds voldoende, lokaal geproduceerde betaalbare wijn voor bij het eten. En, er waren nu nog betere kwaliteitswijnen beschikbaar dan voorheen zodat er nog volop gefeest kon worden.

De koning beloofde de burgemeesters en de provincie voor hun visie en lef door een internationaal vermaard instituut naar de streek te halen. Honderden banen kwamen naar Veenkolonia waardoor de bevolkingskrimp werd gekeerd en hoogopgeleide jongeren er een baan en een thuis vonden.

De directeur kon haar geluk niet op. Top wijnmakers uit heel het land wilden werken in de nieuwe wijnmakerij omdat ze daar de beste wijnen van het land konden maken. Haar zorgen waren voorbij maar ze vond het nog belangrijker dat ze haar werk goed had kunnen doen waardoor de streek levendiger was dan ooit!

De plaatselijke volkszanger trad op bij de opening en zong in het plaatselijk dialect; angst is mar veur eben, spiet is veur altied*.

Nieuwe wijn in nieuwe zakken

Er is veel te doen over de continuïteit van ziekenhuiszorg in ons land. In Zuidoost-Drenthe en Oost-Groningen meer specifiek rondom de ziekenhuizen van Treant. Ik schreef er een blog over (Klare Wijn) omdat ik vind dat we te krampachtig vasthouden aan het bestaande en niet bereid lijken samen te werken in de regio. Het bestuur van Treant moet het allemaal zelf maar oplossen maar kan het op voorhand al niet goed doen.

Wat lijkt er aan de hand te zijn?

Ik moet steeds denken aan een quote van autobouwer en pionier Henry Ford. Hij slaagde erin om auto's bereikbaar te maken voor een grotere groep mensen door de wijze van productie drastisch te veranderen. Hij was hierin uitermate succesvol omdat hij niet luisterde naar wat anderen wilden. Hij ging z'n eigen gang. Een beroemd citaat van de autobouwer was dan ook: 'Als ik aan de mensen had gevraagd wat ze wilden dan hadden ze gezegd dat ik snellere paarden moest gaan fokken.' Niemand kon toen bedenken dat de auto de rol van paarden in het dagelijks leven zou overnemen. Het is een manier van kijken, de tunnelvisie loslaten en problemen met open blik benaderen. Dan zijn er ineens oplossingen waarvan je het bestaan niet kon bevroeden.

Wat gebeurt er rond de ziekenhuiszorg?

We moeten de ontwikkelingen rond de ziekenhuizen niet als een geïsoleerd probleem zien. We moeten naar de context kijken waarbinnen ziekenhuizen opereren. In mijn optiek zijn de volgende ontwikkelingen de belangrijkste:

- Het is lastig om aan voldoende gekwalificeerd personeel te komen. Er is schaarste en hoger opgeleiden vinden in deze regio niet altijd wat ze nodig hebben. Vaak is dit een baan voor de partner, soms zijn het andere redenen. Ook kijken we steeds flexibeler naar werk. We willen nog steeds graag een zeker inkomen maar willen niet te lang hetzelfde werk op dezelfde plaats doen.
- Ambulancezorg is de afgelopen decennia aanzienlijk verbeterd. Er is allerlei apparatuur aan boord, een rijk assortiment aan medicatie en de bemensing is hoog en gespecialiseerd opgeleid. En als het helemaal ingewikkeld wordt vliegt de traumaheli, met

aan boord nog meer apparatuur en een arts. In een ernstige situatie nemen ze de patiënt mee zodat deze binnen no time in een gespecialiseerd ziekenhuis is.

- De huisartsenzorg heeft zich zodanig ontwikkeld dat veel praktijken minizekenhuizen zijn geworden. Er werken specialistisch opgeleide mensen die de meest basale zaken oppakken voordat ze escaleren. Hiermee wordt voorkomen dat mensen te snel naar een ziekenhuis gaan.
- Apotheken hebben een enorm assortiment aan geneesmiddelen waardoor in acute situaties altijd een middel beschikbaar is. Na sluitingstijd centraal via de ziekenhuisapotheek maar op werkdagen en steeds meer op zaterdag, kunnen medicijnen in het dorp of de wijk worden afgehaald. En wie weet zijn medicijnen in de toekomst verkrijgbaar via de logistiek van webshops als Bol.com, Wehkamp of Coolblue.
- Kwaliteitseisen worden steeds belangrijker. We kunnen steeds meer waardoor de kans op genezing is toegenomen. Ook vinden we dat er niets mis mag gaan bij een behandeling. Een mooi streven maar de zorg blijft, ondanks robotisering, voor een belangrijk deel mensenwerk. En mensen maken fouten. Om de kans hierop te verkleinen en de zorg te verbeteren, komen er steeds meer regels en moeten ziekenhuizen veel ervaring hebben met gecompliceerde ingrepen. Hierdoor worden deze interventies op een centrale plaats geclusterd. We zijn verwend met steeds beter wordende zorg. Als het misgaat weten we steeds vaker de juridische weg te bewandelen. Het systeem, maar ook wijzelf, slaan door in overmatige regeldrift en claimedrag.
- Er ontstaan medische centra met daarin meerdere disciplines zoals een huisarts, apotheek, fysiotherapie, diëtist en pedicure. In Hoogezand is recent een dergelijk centrum geopend. Eén van de initiatiefnemers zei dat de bovenverdieping te huur is voor mensen die nu nog niet weten dat ze daar een plek krijgen. Hiermee geeft hij aan dat de zorg zo in beweging is dat er nog nieuwe (para)medische functies een plek in zijn centrum gaan krijgen. In Coevorden hebben ze van oudsher een dagziekenhuis met poli's waar specialisten uit het ziekenhuis van Hardenberg patiënten zien. Recent zijn de poli's verhuisd naar een ander gebouw om de samenwerking met huisartsen en andere (para)medische disciplines mogelijk te maken. Mooie bijvangst is dat de huisartsenzorg op deze wijze geborgd is door opheffing van

een aantal kleinere, kwetsbare maatschappen die nu samenwerken in het nieuwe centrum.

- Het bejaardenhuis bestaat niet meer maar de woon-zorgcentra staan er nog steeds en zijn goed bevolkt. Niet meer met mensen die er wonen vanwege hun leeftijd maar vanwege een zorg- of ondersteuningsvraag. Een specialist ouderenzorg behandelt de mensen in het centrum. Deze functie kan in dezelfde of in aangepaste vorm ook zorg verlenen aan omliggende wijken waar in toenemende mate ouderen wonen. Een specialist in de buurt in plaats van in het ziekenhuis.
- Bijna ieder bedrijf heeft inmiddels bhv'ers in dienst die eerste hulp kunnen verlenen. Veel dorpen en wijken kennen zogenaamde 6 minuten zones met reanimatieapparatuur. Als er iets met je hart aan de hand is staat er binnen 6 minuten iemand naast je die je kan reanimeren totdat de ambulance is gearriveerd.
- Er is steeds meer zorg naar gemeenten overgeheveld. Er zijn wijkteams waarin ook wijkverpleegkundigen een rol spelen. Samen met moderne technologie zorgt dit ervoor dat veel zorg gewoon thuis kan worden geleverd in plaats van in een ziekenhuis.
- Met de komst van smartphone- en watches kunnen we steeds beter onze eigen gezondheid in de gaten houden. We voelen ons niet alleen ziek worden, we kunnen er ook een deel van de data bijleveren zodat de informatie naar de arts verbetert.

Kortom, de zorg is vandaag al lang niet meer wat het ooit was!

Vastgoed vormt de beperking

Als het over een ziekenhuis gaat denken we nog te veel aan een gebouw waar we naar toe moeten. Airbnb verhuurt huizen maar heeft zelf geen huizen, Uber levert taxidiensten maar heeft zelf geen auto's, Marktplaats is de grootste verkoopsite van ons land maar heeft zelf geen voorraad. We moeten dus af van dat rigide vastgoed zoals we dat nu kennen want dat beperkt de flexibiliteit enorm. Er zit een groot deel van het kapitaal in vast waardoor de stenen bij elke ontwikkeling een beperking vormen. Laat staan dat financiers er nog in durven te investeren. Of ze doen dat onder dermate strikte voorwaarden dat de zorgaanbieder geen kant meer op kan met z'n goede bedoelingen.

Persoonlijke noot

Er moet mij ook iets van het hart waarvan ik weet dat het subjectief en zeker ongenueanceerd klinkt voor velen. Onderstaande is dan ook een persoonlijke visie en hoeft niet per definitie ieders realiteit te zijn.

Een goede gezondheid is geluk hebben. Gezond blijven heb je voor een belangrijk deel zelf in de hand. Stop met slecht eten en drinken en ga bewegen. Stop met die baan die goed betaalt maar je veel stress geeft. Verkoop dat huis waarvan de hypotheek je als een molensteen om de nek hangt en voor veel stress zorgt. Dit voorkomt een hoop ellende. Een goede gezondheid is geen garantie maar je kunt wel voorkomen dat bepaalde aandoeningen zich ontwikkelen.

We reizen voor een paar tientjes Europa door. Als Justin Bieber of Ed Sheeran ergens in een omliggend land optreedt, reizen we er met het gezin naar toe. Als we naar Disneyland Parijs of naar de Efteling willen is afstand geen bezwaar. Waarom is een paar kilometer reizen naar een goed ziekenhuis dan ineens een probleem?

Bevallen van je kinderen is mijns inziens nog altijd omgeven met veel valse romantiek. In m'n omgeving, maar ook bij de geboorte van m'n eigen kinderen, heb ik spannende momenten meegemaakt. Wordt het niet eens tijd dat we de romantiek achter ons laten en inzien dat bevallen een medische gebeurtenis is? Dus niet meer in de thuissituatie maar in een gespecialiseerde omgeving zodat er ook na complicaties een zorgeloos leven kan beginnen? En dat we dan bereid zijn om hier een half uur voor te reizen zodat er voldoende specialisten klaarstaan? Ik durf zelfs zo ver te gaan dat bevallingen planbaar gaan worden in de toekomst. Mijn vrouw en ik hebben het gedaan en het is ons goed bevallen!

Wat wil ik hier mee zeggen?

Mijn verwachting van het regionaal overleg over de ziekenhuiszorg is dat het **niet** gaat om wat een gemeente of actiegroep binnenhaalt. Ook **niet** dat we vasthouden aan het concept ziekenhuis zoals we dat nu kennen. Durf te dromen maar wees ook realistisch over het gedrag van mensen en technologische ontwikkelingen. We gaan de huidige problemen niet oplossen door op dezelfde manier te blijven denken als waardoor deze problemen zijn veroorzaakt, aldus Einstein. Die Ford en Einstein zijn al een tijdje dood, zo vernieuwend is bovenstaande visie dus niet.

Met een beetje lef, een open blik en een goede wil om samen te werken
komt het goed met de zorg in onze regio!

**Als opiniestuk verschenen in het Dagblad van het Noorden*

Als je doet wat je deed krijg je niet wat je kreeg!

Ik mocht pitchen op een strategiebijeenkomst van een zorgaanbieder in een woonzorgcentrum. Een dergelijk gebouw moet 5 generaties, 15 kabinetsperiodes, 3 zorghervormingen en 50 inkooptrajecten met het zorgkantoor overleven. Maar ook minimaal 5 naamwijzigingen met bijpassende nieuwe huisstijlen van de zorgaanbieder.

En in deze hectiek belooft de zorgaanbieder dat mensen er in een schoon appartement kunnen wonen, er ondersteuning bij de dagelijkse bezigheden krijgen, er verpleegd worden, er beter worden, er kunnen eten, er kunnen recreëren en er kunnen sterven. Dat is nogal wat.

Maar kan de zorgaanbieder deze belofte gestand doen gezien bovengenoemde dynamiek?

Natuurlijk niet. Dat kan geen enkele organisatie. Maar als de zorgaanbieder de geldstromen blijft volgen wordt het woonzorgcentrum een verpleeghuis. Dan is er geen geld meer voor lichte zorgtaken, recreëren en samen eten. Dan is het appartement een kamer in een hospice geworden. Dan is er alleen nog geld voor zware zorg, geleverd door witte jassen. Mensen gaan naar een woonzorgcentrum als het thuis echt niet meer kan. En drie tot twaalf maanden na binnenkomst overlijden ze.

En, kan het dan ook anders?

Ja natuurlijk! Maar eenvoudig is het niet. Want verzin maar eens een werkende strategie in deze wereld waar alles in beweging lijkt en niets meer zeker is. Ik heb diepe bewondering voor de moed van de bestuurders en haar adviseurs die een strategie pogen te formuleren die volgend jaar niet alweer achterhaald is.

Wat zou ik dan doen als ik adviseur was en de Raad van Bestuur moest helpen bij het formuleren van een nieuwe strategie? Ik zou de tijd nemen en eens kijken wat er allemaal al is. Wat bieden ondernemers, verenigingen, stichtingen en vrijwilligers al?

Ik ken een succesvol horecaondernemer uit mijn dorp. Sinds er meer mensen scheiden dan trouwen gaat het wat minder in de feestbusiness. Hij

verbouwde z'n zaak en werd naast kroegbaas aanbieder van dagzorg. Er is geen zorgaanbieder die beter weet dan hij hoe je met gastvrijheid mensen een leuke oude dag kunt bieden. Mensen worden in de watten gelegd en gaan met een glimlach van oor tot oor aan het eind van de dag naar huis.

Een ander voorbeeld komt van een kroeghouder, ook uit m'n dorp. Dankzij z'n vak heeft hij meer levenservaring en mensenkennis dan adviseurs kunnen adviseren. Aan de toog hoorde hij verhalen over mensen die ouder worden en het moeilijk vinden om elke dag te koken. De maaltijden in de winkel of in een restaurant zijn te duur of niet te eten. Overdag, wanneer de bierpomp stilstaat, kookt hij wat de mensen in het arbeidersdorp graag lusten: betaalbare maaltijden met aardappelen, bonen en karbonade met vla als toetje.

Twee betrokken vrijwilligers uit mijn omgeving bedachten Mondenzorg, nu Dorpenzorg geheten. Ik maakte de oprichting van de club van nabij mee. Dorpenzorg is de verbinding tussen - zoals bureaucraten het noemen - de formele en de informele zorg. In gewone wijktaal: Ze gaan met ouderen uit de dorpen naar de dokter als er niemand anders is. De vrijwilligers van de club beantwoorden vragen over de zorg, brengen mensen in contact met de juiste instanties, vullen formulieren in, laten mensen samen koken en eten, recyclen rollators en nog veel meer zaken die tussen wal en schip vallen als we het geld laten regeren. Het belangrijkste is dat deze mannen - en de vele vrijwilligers - de mensen met hun individuele behoeften kennen en dit verbinden aan - wat er aan kracht is in de maatschappij en het aanbod van de zorg.

Een gratis advies van een betrokken amateur bij het zorgdomein: Als je als bestuurder, bij het formuleren van de strategie, het geld laat regeren, ben je straks de baas van een verzameling hospices.

De kansen liggen in het verbinden van wat er al is in een wijk of dorp. Ga het niet allemaal zelf doen. Concentreer je op het leveren van goede zorg. Laat het wonen aan anderen over. Haal de lokale kroegbazen, andere ondernemers, verenigingen en bewonersinitiatieven binnen om de mensen te laten eten en om ze te vermaken. Je hoeft niet alles zelf te kunnen. Dit kun je ook niet waarmaken want je krijgt er straks niet meer voor betaald. Laat staan dat je cliënten het zich kunnen veroorloven of dat er voldoende personeel beschikbaar is.

Dit vraagt veel van de zorgaanbieder, de cliënt, de familie en de wijken en dorpen waar de woonzorgcentra staan. Je hoeft een aantal dingen niet meer zelf te doen maar je moet wel zorgen dát het gebeurt. Bestaat de overhead van een zorgaanbieder over 5 jaar nog uitsluitend uit opbouwwerkers die de boel aan elkaar knopen en activeren?

Werkboek van Bert gaat over wat mij beweegt in mijn werk en waar deze drive vandaan komt. We leven in een fantastisch land maar wat hebben we het ingewikkeld gemaakt. Er kan meer dan we denken. Door uit te gaan van de menselijke maat. Door ondernemerschap te tonen. Door lef te hebben. Door vertrouwen te hebben. Door te doen waar we voor zijn opgericht. Gewoon ons werk doen dus om het leven van andere mensen een beetje mooier te maken.

Ik ben wat ik doe en doe wat ik ben. Hard aan het werk om oude patronen te doorbreken en nieuwe gewoontes aan te leren. Om een betere vader en een leukere echtgenoot te zijn.

Dit alles komt bij elkaar in dit boek dat bestaat uit een verzameling blogs en columns die ik schreef in de jaren 2013 tot en met 2020.

